

Järnåldersgravar i Hedenstorp

Arkeologisk undersökning av fornlämningarna RAÄ-nr Sanderyd 6 (L1972:9917) och RAÄ-nr Sanderyd 8 (L1972:9461) inom Hedenstorp 1:3 m fl, Sanderyds socken, Jönköpings kommun, Jönköpings län

Järnåldersgravar i Hedenstorp

Arkeologisk undersökning av fornlämningarna RAÄ-nr Sanderyd 6 (L1972:9917) och RAÄ-nr Sanderyd 8 (L1972:9461) inom Hedenstorp 1:3 m fl, Sanderyds socken, Jönköpings kommun, Jönköpings län

Jönköpings läns museums dnr: 165/1991

Länsstyrelsens dnr: 220-1710-1991

Rapport, foto och ritningar: Ann-Marie Nordman, Susanne Haltiner Nordström, Agneta Gustavsson

Fyndfoto: Göran Sandstedt

Grafisk mall: Anna Stålhammar

Distribution: Digital Pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping

Tel: 036-30 18 00

E-post: info@jkpglm.se

www.jkpglm.se

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>.

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK) är återgivna enligt tillstånd: Fastighetskartan © Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091. Terrängkartan, samt GSD–Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2023

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Målsättning och metod	7
Topografi	8
Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar i Hedenstorp ...	8
Gravundersökningar i regionen	10
Resultat	11
Sandseryd 6 Rund stensättning (A3)	12
Mittbegravning	13
Sekundärbegravningar	14
Övriga anläggningar	14
Sandseryd 8 gravfält	14
Stenkretsar	16
Stensättning A4	16
Brandgravar	16
Skärvtenshög och härdar	17
Kolning	18
Begravning från historisk tid	19
Fyndmaterialet	19
Pärlor	19
Glas	19
Knivar	20
Fibulor	20
Remdetaljer	21
Vapen	21
Slagg	22
Keramik	22
Kam av horn eller ben	22
Skålgropsstenar	22
Osteologisk analys	22
Platsens kronologi	24
Bronsålder	24
Järnålder	24
Frågor och svar	26
Administrativa uppgifter	28
Referenser	29
Arkiv	29
Kartor	29
Referenser på webben	29
Tryckta källor	29

Bilagor

Bilaga 1.	Planritningar
Bilaga 2.	Anläggningslista
Bilaga 3.	Anläggningsbeskrivningar
Bilaga 4.	Fyndtabell
Bilaga 5.	¹⁴ C-analyser
Bilaga 6.	Osteologisk rapport

Sammanfattning

Inför industrietablering inom Hedenstorpsområdet undersöktes och borttogs 1991 fornlämningarna RAÄ-nr Sandseryd 6, en ensamliggande stensättning, och RAÄ-nr Sandseryd 8, ett gravfält och boplatssområde (ursprungligen registrerad som en gravgrupp).

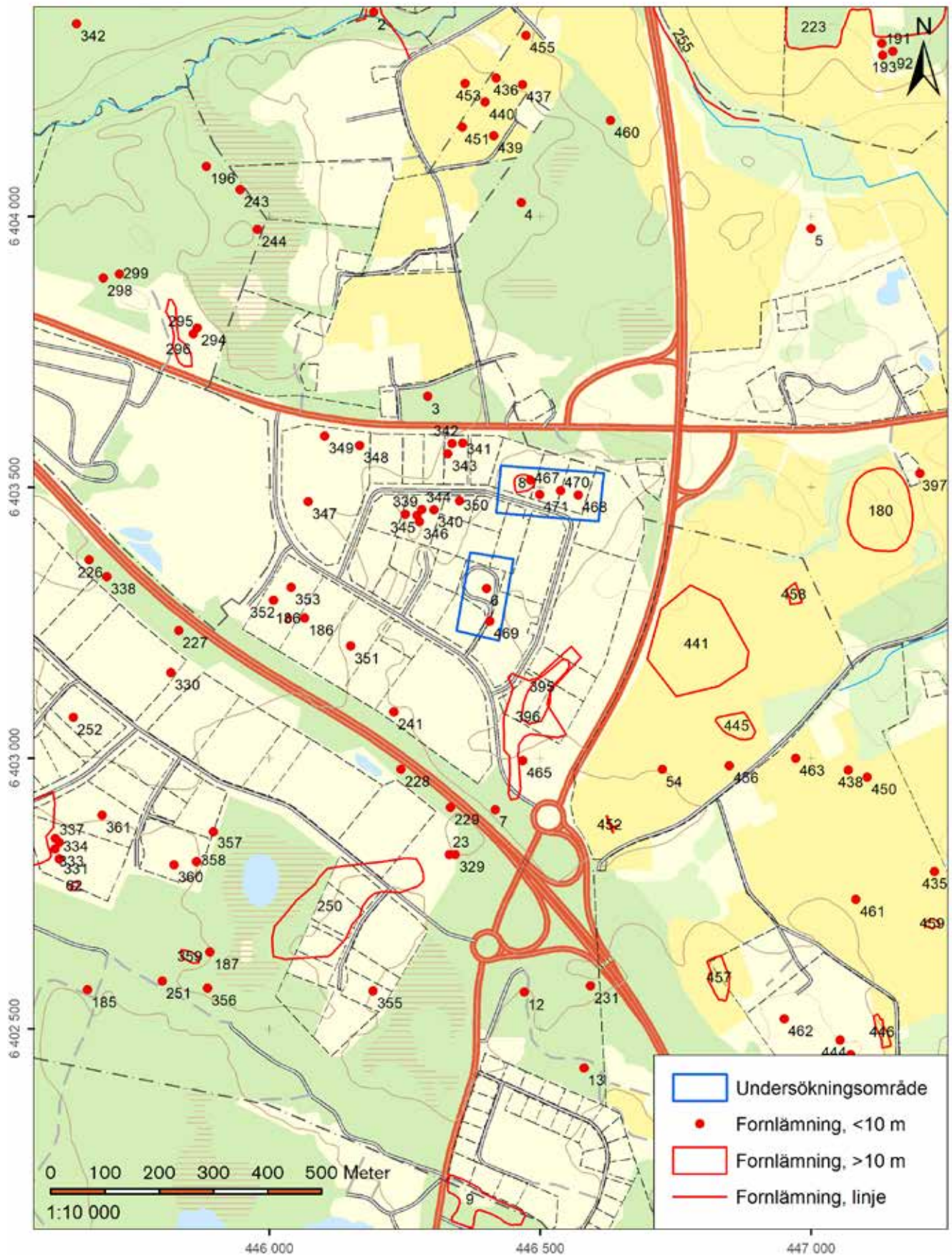
Den ensamliggande stensättningen (Sandseryd 6) hade anlagts högst upp på en liten höjd, varför den gav ett monumentalt intryck trots relativt ringa mängd stenar i fyllningen. I stensättningen påträffades länets hittills äldsta kända runskrift. Skriften bestod av de första bokstäverna i futharken som hade ristats på baksidan av ett remändebeflag av brons. I övrigt framkom pärlor, en kniv, keramik, brända ben, flinta och kvarts i stensättningen. Fynden daterar begravningen till slutet av yngre romersk järnålder eller folkvandringstid.

Det samtida gravfältet (Sandseryd 8) bestod av två rektangulära stenkretsar, ett tjugotal omarkerade brandgravar, en skelettbegravning i en liten stensättning, en skärvstenshög samt ett tiotal härddar/härdgropar. Skärvstenshögen tillsammans med tre härdgropar härstammar från äldre bronsåldern. De första gravarna anläggs i början av folkvandringstiden (eller möjligen slutet av yngre romersk järnålder) intill skärvstenshögen från bronsåldern. Gravfynden bestod bland annat av keramik, knivar, fibulor, olika rembeslag, söljor, glas, samt en lansspets i skelettgraven – för övrigt det enda vapnet bland fynden.

Förutom skärvstenshögen framkom ett antal härddar – under och runt gravfältet – som också daterades till bronsålder.

Gravfältet har skadats under vikingatid och/eller historisk tid av kolning. Två kolningsgropar och en kolmila hade anlagts bland gravarna.

Huvuddelen av rapporttexten baserar sig på en tidigare arkivrapport. Vissa tillägg i texten och uppdateringar av bland annat fornlämningsnummer har gjorts inför publicering. Även kompletterande ¹⁴C-analyser genomfördes på brända ben när det blev möjligt.

Figur 1. Utdrag ur digitala fastighetskartan med undersökningsområdena markerade. Skala 1:10 000, koordinatsystem SWEREF 99 TM

Inledning

Under våren och sommaren 1991 undersökte Jönköpings läns museum två fornlämningar, Sandseryd 6:1 en stensättning och Sandseryd 8:1-3 ett gravfält, inom fastigheten Hedenstorp 1:3 m.fl i Sandseryds socken, väster om Jönköpings stad. Undersökningarna genomfördes på uppdrag av Jönköpings kommuns Tekniska kontor med anledning av planerad industrietablering. Sammanlagt undersöktes cirka 10 000 m².

Fält- och rapportansvarig var Ann-Marie Nordman.

Då huvudparten av rapporttexten skrevs innan det nya systemet för fornlämningsnumrering infördes, används de ursprungliga numren i denna rapport. Till höger finns en lista där gamla och nya numren redovisas för de viktigaste lämningarna inom närmiljön.

Målsättning och metod

Undersökningens syfte var att dokumentera och ta bort alla fornlämningar som berördes av den planerade exploateringen. Matjorden avlägsnades med grävmaskin. Sammanlagt avbanades cirka 10 000 m². Även de synliga gravarna avbanades med maskin istället för hand. Gravfältsområdet vid Sandseryd 8 avbanades en andra gång efter att alla synliga anläggningar hade undersökts. Före 2000-talet var det vanligt att länsstyrelsen tog beslut om slutundersökning, utan en föregående förundersökning, på redan kända/registrerade gravar och gravfält. Endast en yta söder om fornlämning 6 skulle förundersökas, på grund av nypåträffade boplatsspår längre söderut (RAÄ-nr Sandseryd 396). Ganska omgående efter grävstart blev det uppenbart att fornlämning 8 var betydligt mer omfattande och komplex än vad de synliga lämningarna lät påskina. Fornlämningen hade registrerats som två stenkretsar och en möjlig hög. Även runt fornlämning 6 påträffades tidigare okända anläggningar. En ansökan om utvidgade ekonomiska ramar lämnades in och tack vare exploatörens välvilja kunde undersökningarna slutföras.

Eftersom undersökningen gjordes under en tidsperiod då vi var beroende av kommunens mätingenjörer vid inmätning är alla koordinatangivelser enligt Jönköpings kommuns eget koordinatsystem. Översiktskartan i Figur 1 redovisas i rikets system SWEREF99 TM, men detaljritningar och fyndregistreringen redovisas enligt kommunens gamla koordinatsystem Jönköping RT R06 5 gon V 63,5:0. Detta främst för att X- och Y-värden i fyndregistreringen är i det gamla koordinatsystemet. Varken tid eller resurser att omvandla all dokumentation till SWEREF har funnits.

Alla anläggningar fotograferades med svart/vit film och färgdia varefter de ritades i plan i skala 1:50, och vid behov gjordes detaljritningar i skala 1:20. Alla gravar fotograferades även från mobilkran minst en gång. De flesta anläggningarna snittades och en profilritning upprättades i skala 1:20 varefter den andra halvan

Gamla och nya fornlämningsnummer

Sandseryd 6	L1972:9917
Sandseryd 7	L1972:9381, L1972:9382, 1972:9306
Sandseryd 8	L1972:9461
Sandseryd 9	L1972:9542
Sandseryd 12	L1972:9281, L1972:9384, L1972:9950
Sandseryd 186	L1972:9664
Sandseryd 190	L1972:9119
Sandseryd 338	L1971:4063
Sandseryd 395	L1971:6697
Sandseryd 396	L1971:6545

grävdes ut. Fyllningen i de flesta gravgropar och fyndkoncentrationer sållades. Alla fynd mättes in och förvarades i plastpåsar fram till registrering vilket gjordes på registerblanketter som senare skrevs in i en access-databas.

Kolprover för ^{14}C -analyser samlades in. Proverna daterades av BetaAnalytic Inc, Florida. 2015 gjordes kompletterande dateringar av brända ben från ett urval anläggningar hos Ångströmlaboratoriet, Uppsala. En översiktlig osteologisk analys gjordes av Anna Kloo Andersson år 2016. Makrofossilprover samlades också in från ett urval anläggningar, men projektets ekonomi tillät inte några analyser av dessa.

De arkeologiska frågeställningarna som hade tagits fram i samarbete med länsstyrelsen inbegrep frågor kring:

- gravfältets och gravens datering.
- representerade gravfältet en enda gård eller en by?
- kunde man se en kronologisk stratigrafi inom gravfältet?
- kunde man urskilja en social stratigrafi på gravfältet, mellan mans- respektive kvinnogravar, barn respektive vuxna mm?

Topografi

Hedenstorps industriområde är beläget cirka fem kilometer väster om Jönköpings stad, vid riksväg 40. Omgivningarna utgörs till stor del av ett dödislandskap med mindre sänkor, ofta sankar med mossbildning, omgärdade med små höjder av sand och/eller grus. Längre bort i väster finns det vidsträckta Dumme mosse naturreservat, ett av länets största mossområden. Jordmånen består av podsoljordar med tunn förna av mossa, och en tunn horisont av förmultnade växtdelar över den grusiga sanden.

Stora delar av Hedenstorpsområdet har varit bevuxet med tall och gran med undervegetation av ris, mossa och lavar. I sankar partier växer tät lövsly. Odlad mark har funnits i industriområdets östligaste delar.

Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar i Hedenstorp

Fornlämningsbeståndet i området består dels av typiska gravar och gravfält från mellersta järnåldern, dels lämningar av järn- och kolframställning från yngre järnåldern och historisk tid.

Fornlämningarna 6 och 8 ingår i ett 2,5 kilometer långt nord-sydligt stråk av gravar och gravfält, från Sandseryd 9:1 i söder till Sandseryd 4:1 i norr. Dessa är, från söder räknat (se Figur 1 och 2):

- Nr 9: gravfält bestående av bland annat två kvadratiska högar, fyra runda och fem kvadratiska stensättningar, två domarringar, tre kvadratiska stenkretsar, resta och klumpformiga stenar
- Nr 13: två stensättningsliknande lämningar
- Nr 12: två stensättningar (rund och oval), en domarring

- Nr 7: en domarring, en treudd, resta stenar
- Nr 6: en stensättning
- Nr 8: två kvadratiske stenkretsar, en stensättning
- Nr 3: möjlig hög
- Nr 4: stensättning

Lämningarna ligger längs en äldre vägsträckning som kan tänkas ha mycket gamla anor (Ameziane 2009:16f). Dessa gravfält är representativa för denna del av länet. Domarringar, fyrsidiga stenkretsar och stensättningar dominerar i området.

Strax söder om Sandseryd 6 har läns museet undersökt boplatsspår i form av härदार, härdragropar och kokgropar (RAÄ-nr Sandseryd 396, se karta Figur 2). Över trettio stora härdrag- eller kokgropar (upptill 2,5 x 1,5 meter stora och 0,5 meter djupa) var placerade i en nord-sydlig rad. De låg till synes i en rät linje mellan Sandseryd nr 7 och 8. Avståndet mellan de yttersta anläggningarna var 215 meter (Ameziane 2009, Haglund 2019). Det är inte omöjligt att ännu flera härदार har funnits i radens norra ände där topografin har ändrats under modern tid. Dessa eldstäder har daterats till folkvandringstid, vilket avviker från gängse dateringar av liknande eldstadssystem på andra håll i Nordeuropa. Majoriteten tycks nämligen ha anlagts under bronsålderns period IV-V (1000–800 f.Kr, Thörn 1993). Enligt både Thörn och Ameziane kan dessa system sättas i samband med måltider eller förfäderskult kopplade till gravritualer (Ameziane 2009 och där anförd litteratur).

Spåren efter järnframställning under vikingatid och tidig medeltid är också rikliga i området. Framförallt runt Dumme mosse finns ett stort antal registrerade blästplatser och kolningsgropar från perioden. Flertalet av dessa har undersökts arkeologiskt under de senaste trettio åren. Fyra sådana lokaler har undersökts inom Hedenstorpers industriområde, nämligen RAÄ-nr Sandseryd 186, 190, 338 samt 395. Dessa blästplatser omfattar alltid två tätt ställda blästugnar med var sitt slagghvarp. Ugnarna har varit relativt små (0,3-0,5 meter i diameter invändigt och högst 1 meter höga) och de har använts flera gånger. I närområdet finns alltid ett antal kolningsgropar där tall har kolats för att sedan användas i ugnarna. Platserna har daterats till sen vikingatid och tidig medeltid (bl a Lorentzon 2008, 2012, Nordman 2014, 2020).

Under historisk tid har skogarna i Sandseryds socken använts till att försörja dels masugnarna i Taberg med bränsle, dels Jönköpings stad med byggmateriel. Även häradsnamnet Tveta (äldsta belägg 1178) vittnar om skogens betydelse för lokala näringar. Tvet betyder uthuggning, röjning (Agertz 2008:221).

Äldsta skriftliga belägg för ortnamnet Hedenstorp är från 1345 då namnet stavades *Hidinstorp*, där förleden är ett mansnamn Hidhin. Sin nuvarande form fick namnet under 1500-talet. (Agertz 2008:109).

Figur 2. Karta med gravar, gravfält, boplat, härdrag och blästplats på Hedenstorp markerade.

Gravundersökningar i regionen

Äldre och mellersta järnålderns domarringar, fyrsidiga stenkretsar, resta stenar, klumpstenar samt runda och rektangulära stensättningar hör till de vanligaste gravtyperna i den nordvästra delen av Jönköpings län – över hälften av länets kända lokaler återfinns i Jönköpings och Vaggeryds kommuner (Börjesson 1988). I länet har sedan 1800-tal genomförts över femtio undersökningar av gravar och gravfält av samma typ som fornlämningarna 6 och 8 i Sandseryd.

Från 1800-talet och fram till 1960-talet handlade det oftast om räddningsundersökningar av gravar och gravfält som hotades av jordbruket eller olika linjeprojekt, så som vägar och järnvägar. Under senare tid har undersökningarna ofta handlat om exploateringsgrävningar inför industri- eller bostadsbyggnation. Dessa har gett stora sammanhängande undersökningsytor och allt oftare får man numera möjlighet att undersöka hela gravar och gravfält, istället för enstaka, mer eller mindre skadade, anläggningar. 1986 undersökte läns museet gravfältet RAÄ Sandseryd 20 vid Jönköpings flygplats (Varenius & Ajneborn 2008). Gravfältet, som låg 2 kilometer söder om Hedenstorp, bestod av åtta fyllda stensättningar och sjutton resta stenar. Fyndmaterialet var mycket sparsamt men en gravurna och en sölja kunde dateras till folkvandringstid. Mitt i gravfältet hade man under sen järnålder–tidig medeltid byggt två blästugnar för järnframställning, delvis av gravstenar (RAÄ Sandseryd 205).

1971 undersöktes resterna av en stor höggrav samt fyra, små stensättningar (varav tre innehöll gravar) inom Ljungarums industriområde, söder om Jönköpings stad (RAÄ Jönköping 20). Den största graven, Sagaholmshögen, visade sig innehålla en kantkedja av sandstenar där vissa stenar hade ristningar av bland annat människor, djur och båtar. Ristningarna är de enda kända i länet som kan dateras till bronsåldern. Intill högen hade man under folkvandringstiden anlagt fyra runda, stensättningar, 3–5 meter i diameter. Bland fynden fanns knivar, yxor, saxar, rembeslag, bronsringar, nålar och fibulor. Gravarna har med fyndens hjälp daterats till cirka 350–500 e.Kr. (Wihlborg 1972).

Under 2000-talet har läns museet undersökt flera gravfält från denna period inom Torsviks industriområde i Barnarps socken, cirka en mil söder om Hedenstorp. Fornlämningarna RAÄ Barnarp 22, 28, 29 och 171 har totalundersökts inför industriexploatering. RAÄ Barnarp 22 bestod av sex domarringar, två rektangulära ofyllda stensättningar, en rest sten/klumpsten, en fylld rektangulär stensättning, två brandgravar samt sju skadade gravar av oklar typ. Gravfältet har daterats till yngre romersk järnålder–folkvandringstid (ca 200–550 e.Kr.). Två brandlager med brända djurben tolkades som brännofferplats. Dessa daterades till vikingatid. Det är oklart om brännoffren kan kopplas till gravfältet eller inte. Fornlämningarna RAÄ Barnarp 28 bestod av en kraftigt skadad

kvadratisk stensättning och RAÄ Barnarp 29 av ett gravfält med minst 40 begravingar. Bland annat fanns tre domarringar, sex ofyllda rektangulära stensättningar, en ofylld kvadratisk stensättning, en ofylld rund stensättning, två rektangulära stenkretsar och fem flatmarksgravar. 32 brandgravar och hela sju skelettbegravingar dokumenterades. Bland konstruktionsdetaljer kan nämnas så kallade sydportar i fem av de ofyllda stensättningarna samt stora mängder vit kvarts i fyllningen av en rektangulär stensättning. Gravarna daterades till yngre romersk järnålder–folkvandringstid (ca 200–550 e.Kr.). Fornlämning Barnarp 171 upptäcktes i samband med en arkeologisk utredning år 2000. Gravfältet bestod av fem ofyllda rektangulära stensättningar och två flatmarksgravar. En av gravarna var skelettgrav och även här påträffades ett brandlager från vikingatiden som tolkades som brännofferplats. Gravarna i övrigt daterades i huvudsak till yngre romersk järnålder–folkvandringstid (Gustafsson & Nordström 2010).

Cirka en kilometer söderut från RAÄ Barnarp 171 undersöktes i början av 1990-talet ett bronsåldersröse (Barnarp 32) samt en kvadratisk stensättning (Barnarp 132). Röset hade plundrats flera gånger varför inget daterbart påträffades. Stensättningen innehöll endast ett krossat lerkärl utspritt under stenpackningen. Utifrån tidigare undersökningar av liknande anläggningar har dessa placerats i bronsålder respektive äldre eller mellersta järnålder (Jansson & Nordström 2012). Ytterligare en kilometer längre söderut undersöktes Barnarp 33:1 år 2009. Gravfältet bestod av två domarringar, en kvadratisk stenkrets och nio flatmarksgravar. Gravfältet daterades i huvudsak till perioden yngre romersk järnålder–folkvandringstid (Ödéén 2013).

För ytterligare gravundersökningar i den norra länsdelen se Nordman 2015.

Resultat

Ett stort område avbanades runt vardera fornlämning. Vid Sandse-ryd 6/A3 öppnades ett 4 100 m² stort område och runt Sandseryd 8 avbanades cirka 5 700 m². Vid Sandseryd 6 framkom inga andra gravmonument och endast två härdar 15–20 meter norr om graven samt en kolningsgrop 50 meter söderut. Cirka 180 meter åt syd-sydöst om stensättningen låg den nordligaste av de trettitalet stora härdgropar som låg i en nord-sydlig rad (Ameziane 2009, Haglund 2019, se ovan *Tidigare undersökningar i regionen*).

Vid Sandseryd 8 öppnades också en stor yta runt gravfältet samt två 100 meter långa schakt åt öster där det framkom enstaka härdar. Söder om gravfältet framkom några flacka stenpackningar av småsten som senare bedömdes vara från historisk tid.

LITEN ORDLISTA

I texten använd terminologi

Brandgrav: Övergripande benämning för alla nedan beskrivna typer.

Brandgrop: Nedgrävning med brända ben i ett kol- och/eller sotlager. Ingen benbehållare.

Urnebrandgrop/urnegrav: Brända ben i ett kärl i en grop. Ofta förekommer bålmonja i gropen.

Bengrop: Nedgrävning med brända ben utan kol eller sot. Ingen benbehållare

Benlager: Brända ben förekommer utspritt över en yta.

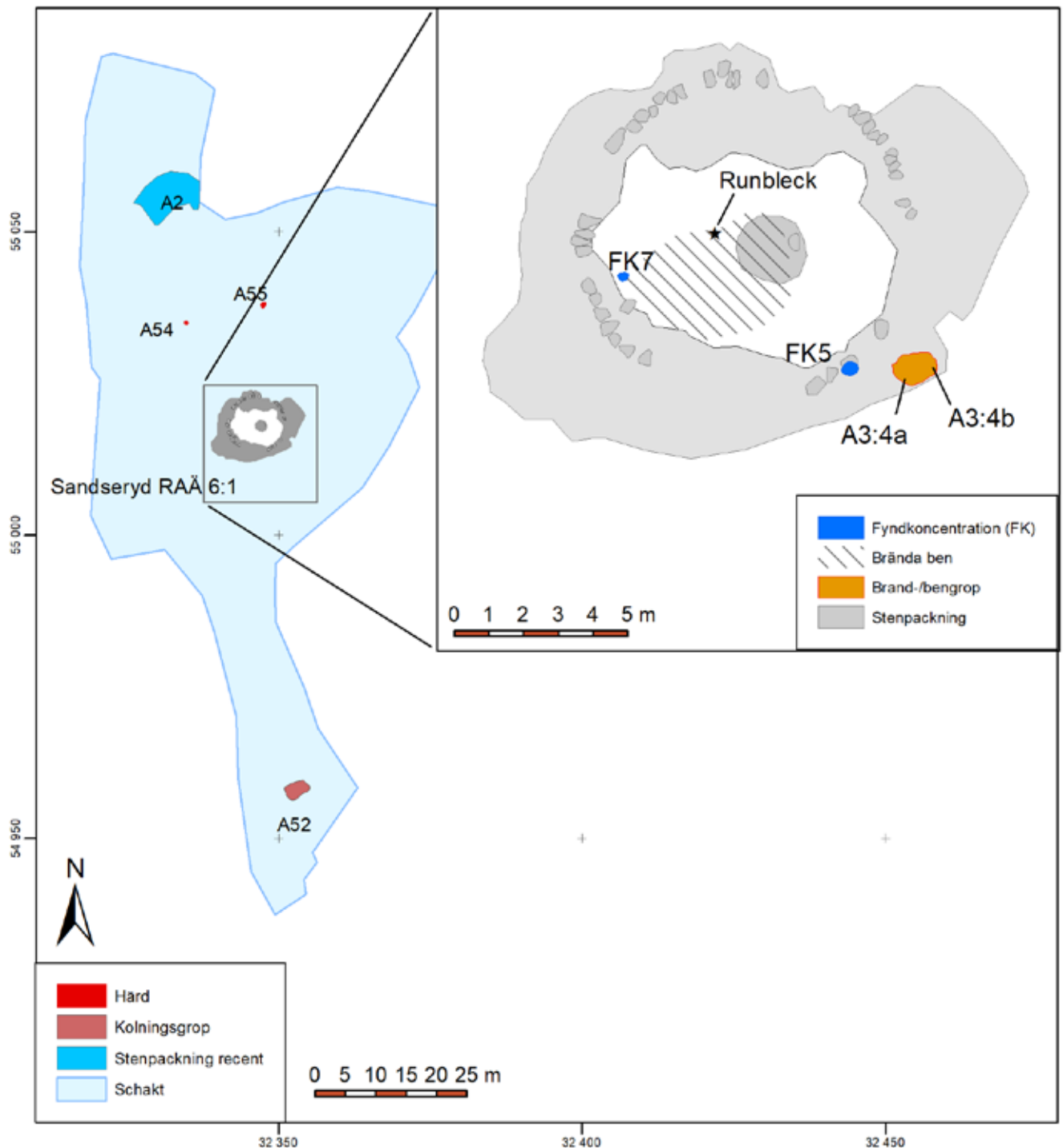

Figur 3. Fornlämning Sandseryd 6 (A3) schaktas fram. Från sydväst. Foto: Ann-Marie Nordman

Sandseryd 6 Rund stensättning (A3)

Fornlämningen var registrerad i fornminnesregistret som en rund stensättning, 14 meter i diameter och 0,3 meter hög. Vid anläggande av graven hade man utnyttjat den naturliga topografin och lagt graven på den högsta punkten. Den något ojämnt fördelade stenpackningen, som låg i en krans runt mittröset, var inte speciellt tjock, endast cirka 0,2 meter, men tack vare topografin såg graven ut att vara närmare en meter hög. Den kvarvarande stenpackningen mätte cirka 17,5 × 12,5 meter (öst-väst) och den yttre begränsningen var mycket otydlig – framförallt på den södra sidan. Stenar fanns endast i en 2–4 meter bred krans längs den yttre begränsningen. Stenkransen bestod av 0,1–0,4 meter stora stenar där merparten inte översteg 0,25 meter i diameter. Graven hade ett mittröse, 2 meter i diameter och 0,2 meter högt. Mittröset bestod av samma stenmaterial som den yttre kransen. Under stenkransen fanns en fragmentarisk kantkedja som var 9,5 meter i diameter och bestod av 0,3–0,6 meter stora klumpstenar. Graven gav intryck av att vara delvis urplockad.

Tre begravningar påträffades i stensättningen: en i eller intill mittröset och två utanför kantkedjan, under stenpackningen i sydöst (figur 4, Bilaga 3).

Figur 4. Anläggning 3/Sanderyd RAÄ 6.

Mittbegravning

Ingen tydligt avgränsad grav påträffades i mittröset utan fynden låg utspridda bland stenarna och även utanför mittröset, framförallt på dess nordvästra och sydvästra sida (figur 4). Ett remändebeslag i brons med runskrift (Fnr 10, figur 17) låg strax nordväst om mittröset. Fyra meter väster om mittröset framkom en liten fyndsamling (FK 7 figur 4) med en kniv (Fnr 8) och en samling av sju pärlor (Fnr 1-7, se foto figur 12). Pärlorna var tillverkade av

glas, bärnsten och brons. Dessa tolkades ursprungligen härröra från mittbegravningen. Dessutom framkom tre flintavslag och några kvartsavslag i stensättnings centrum. Brända ben fanns utspridda inom ett 5 × 3 meter stort område under och väster om mittröset.

Sekundärbegravningar

Ytterligare två begravingar påträffades en meter utanför kantkedian i sydöst. Dessa bestod av en brandgrop (A3:4a) och en bengrop (A3:4b), båda 0,3 meter djupa. I båda groparna påträffades brända ben, men endast i 4b framkom keramik. I 4a påträffades också en liten järnten med cirkulärt tvärsnitt.

Övriga anläggningar

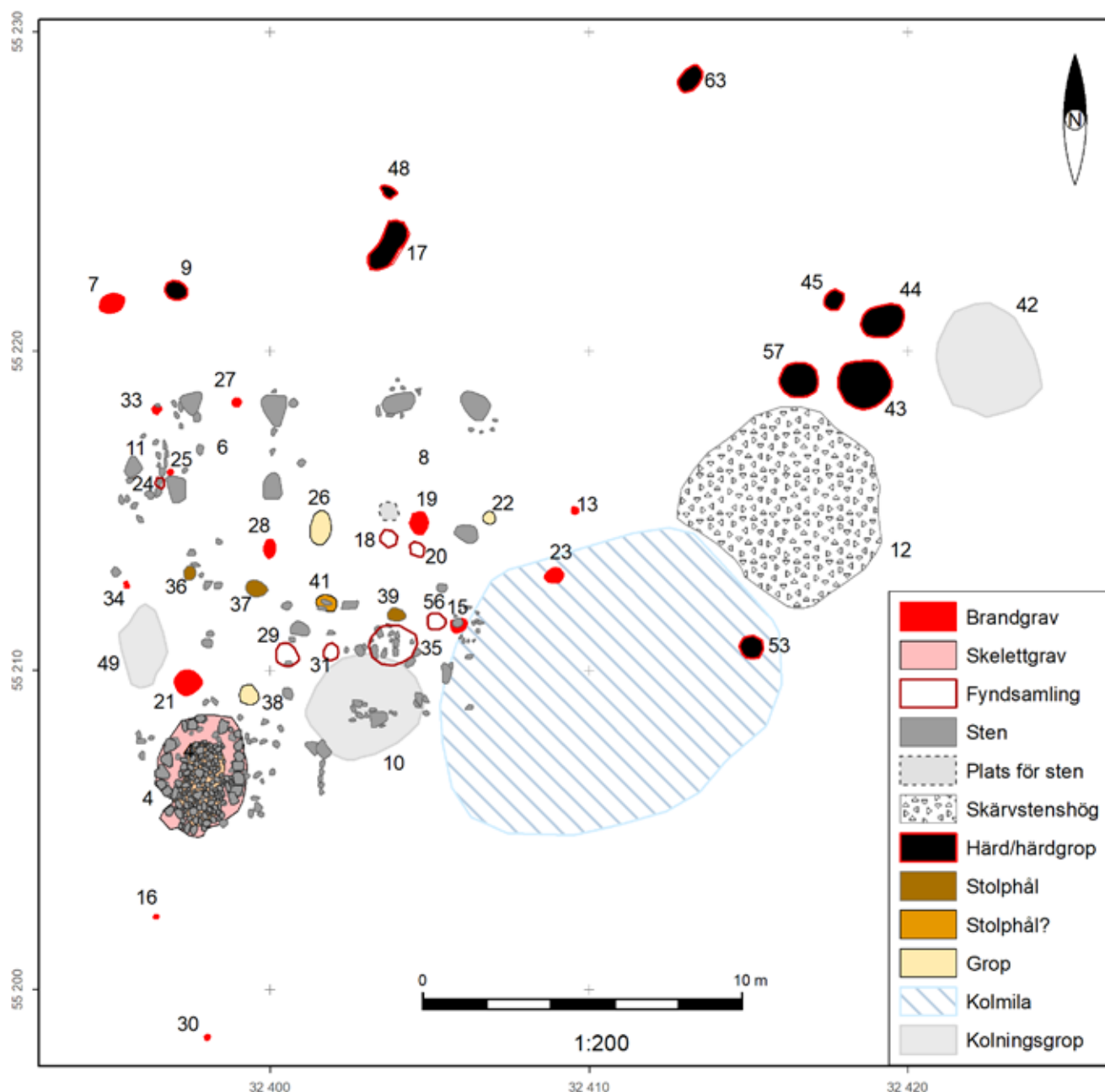
En bit norr om stensättningen framkom ett par härdar, A54 och A55, varav den senare har daterats till medeltid (1290–1440 e Kr, Beta-52767). Dessa kan, tillsammans med A52 söder om graven, knytas till utmarksnäringar så som kolning eller skogsavverkning under historisk tid.

Figur 5. Sanderyd nr 8 från norr. Stenkretsarna A8 och A6 i förgrunden, Stensättningen A4 skymtar i bakgrunden. Foto: Linnéa Kallerskog

Sanderyd 8 gravfält

Fornlämning RAÄ 8 hade ursprungligen registrerats som två rektangulära stenkretsar och en hög. Enligt fornminnesregistret bestod Sanderyd 8:1 av en kvadratisk stenkrets, 4 × 4 meter stor, med fyra hörnstenar, upptill 0,7 meter höga (vårt nummer A6). Sanderyd 8:2 var en kvadratisk (?) stenkrets, bestående av två hörnstenar, i norr och öst, 0,5-0,6 meter höga. Gropar i väst och söder efter borttagna stenar (vårt nummer A8). Öster om 8:2 fanns Sanderyd 8:3, en hög? 5 meter i diameter och 0,4 meter hög (vårt nummer A12) Efter avbaning framträdde ett litet gravfält. Inom en 25 × 15 meter stor yta framkom två fyrsidiga stenkretsar, en

stensättning, minst tolv brandgravar och sju fyndsamlingar/fyndkoncentrationer. Dessutom framkom fyra stolhå, tretton hårdar/hårdgropar och en handfull gropar/nedgrävningar. Intill gravfältet fanns en skärvstenshög (ursprungligen registrerad som möjlig hög). De södra och sydöstra delarna av gravfältet var skadade av dels kolningsgropar från vikingatid–tidig medeltid och dels av en kolmila från historisk tid. Tre av hårdarna låg 40–100 meter öster om gravfältet.

Figur 6. Fornlämning 8. Översikt av gravfältet. De sedan tidigare registrerade anläggningarna var stenkretsarna A6 (Sandseryd 8:1) och A8 (Sandseryd 8:2) samt skärvstensröset A12 (Sandseryd 8:3) Skala 1:200.

Figur 7. Undersökning av den östra stenkretsen, A8 och brandgropen A19, pågår. Foto från sydväst. Foto: Ann-Marie Nordman

Stenkretsar

De två fyrsidiga stenkretsarna, A6 och A8, var $3,4 \times 3,4$ respektive $4,6 \times 3,5$ meter stora och låg i norra delen av gravfältet sida vid sida (öst–väst). I varje hörn stod (eller hade stått) en större, som mest 1,2 meter hög, rest sten. Begravningarna, som bestod av brandgropar, var perifert belägna mellan två resta stenar – inga gravar fanns innanför stenkretsarna. Brandgropen A19 kan knytas till stenkretsen A8 och brandgropen A27 – och eventuellt även A25 – hör till stenkretsen A6. Dessutom fanns ytterligare fyndsamlingar intill ovannämnda, som i fält tolkades härstamma från dessa. Således har fyndsamlingarna A18 och A20 kopplats ihop med A19 och fyndsamlingen A24 och A6:F1 kan höra ihop med A25.

Stensättning A4

En oval stensättning, $3,5 \times 2,7$ meter stor (nord-syd), fanns i gravfältets södra del. I den framkom en skelettgrav. Stenpackningen i mitten hade sjunkit ner efter att skelettet (och eventuella kistan) hade förmultnat. Inga spår av skelett påträffades. Själva graven mätte $2,4 \times 1,4$ meter och hade grävts 1,2 meter djupt. Mitt i den förmodade fotändan påträffades en lansspets i järn (Fnr 67) och i gravens mitt framkom en järnsölja samt ett par keramikskärvor som tydligt avvek från övrigt keramikmaterial på gravfältet. Dessa skärvor var tunna, mycket fint magrade med streck- och punktdekor (Fnr 112, se figur 21).

Brandgravar

Mellan stenkretsarna i norr och stensättningen i söder fanns ett område utan tydliga gravmarkeringar. Här fanns minst tolv brandgravar. Brandgravarna utgjordes i regel av gropar/nedgrävningar 0,2–0,6 meter i diameter och 0,1–0,3 meter djupa. Fyllningen bestod av humös sand, ibland blandat med sot och kol. I några

Figur 8. Stensättningen A4 efter att översta stenlagret har plockats bort. Lodfoto: Ann-Marie Nordman.

Figur 9. Stensättningen A4 till hälften utgrävd. Från syd. Foto: Susanne Haltiner.

fanns så pass mycket keramik att man kan kalla dem urnegravar (exempelvis A19, A21, A27 och A28). I andra fanns endast enstaka keramikskärvor. I området fanns även sex fyndsamlingar som kan härstamma från någon av brandgroparna eller utgöra individuella begravningar. Sentida störningar försvårade tolkningen av dessa.

De rikaste gravarna var A7 i gravfältets nordvästra hörn och A19 intill den östra stenkretsen A8. A7 bestod av en brandgrop med sotig sand. Bland fynden kan nämnas en fibula, två finger-ringar, två glaspärlor och en kniv. I den lika sotiga brandgropen A19 fanns en kniv, benkam, flera bältesdetaljer i brons och över 400 gram smält glas i små klumpar. Glaset bör härstamma från en bögare eller kopp.

Skärvstenshög och härdar

En skärvstenshög, A12, fanns i gravfältets östra del. Högen var 6 meter i diameter och 0,5 meter hög. Fyllningen av sotig, skärvad sten var ganska homogen. Utspritt i anläggningen påträffades nästan ett kilo keramik och en mindre mängd brända djurben. I botten av högen framkom ett flintavslag. Strax norr om högen framkom fyra härdgropar (A43-45, A57) och söder om, under kolmilan, påträffades en liten härd (A53). Två ^{14}C -analyser har gjorts på A12. Den ena var av träkol som har daterats till förromersk järnålder (cirka 210 f.Kr – 70 e Kr, 2 σ Beta-52756)). Den andra var ett bränt ben som daterades till äldre bronsålder (cirka 1430–1260 f Kr, 2 σ ,Ua-51154) Fem härdar/härdgropar på och runt gravfältet har daterats och tre är också från äldre bronsålder (ca 1800–1300 f Kr, 2 σ ,A17, A40, A44). En daterades till slutet av yngre bronsålder (810–430 f Kr, 2 σ ,A9) och den yngsta till romersk järnålder (5–345 e Kr, 2 σ ,A66). Således är minst tre härdar samtida med den äldre dateringen av skärvstenshögen. Två av dessa hade ett gemensamt drag med härdarna A43, A45 och A57: nämligen att alla låg på en djupare nivå än gravarna. De flesta framkom först efter

Figur 10. Detalj av brandgraven A19. Keramikskärvor, kniv och en sölja låg i botten av gropen (jmf figur 15). Foto: Mikael Nordström

en andra avbaning då 10-20 centimeter sand avlägsnades. En viss översandning tycks ha skett någon gång mellan äldre bronsålder och järnåldern. Den yngre dateringen i skärvstensröset är samtida med gravarna och beror troligtvis på att högen har använts som avfallshög i samband med begravningsritualerna. Några andra spår av boplatsskarakteristik än härda påträffades inte.

Kolning

Både en kolningsgrop och en kolmila vittnar om viktiga utmarks-näringar som haft lång kontinuitet i Sanderyds socken. Ett stort antal kolningsgropar och kolmilor har undersökts och daterats i området, varför man på goda grunder kan anta att även våra anläggningar härstammar från vikingatid–tidig medeltid respektive historisk tid. De närmaste spåren efter lågteknisk järnframställning och kolning som har undersökts låg endast 350 meter söder om gravfältet (RAÄ Sanderyd 395, se till exempel Ameziane 2009, Lorentzon 2012).

Kolningslämningarna har skadat flertalet gravar/gravmarkeringar. Till exempel söder om kolningsgropen, A10 fanns en ensam rad knytnevsstora stenar som säkerligen ingått i en stensättning eller liknande. Några gravar kunde inte lokaliseras i området.

Figur 11. En del av glasfragmenten från brandgraven A19. Fn r54. Foto: Ann-Marie Nordman

Begravning från historisk tid

Under 1900-talet har gravplatsen återigen använts för sitt ursprungliga ändamål då någon begravde sin hund i den. I A15 påträffades ett komplett skelett av en mellanstor hund tillsammans med förhistorisk keramik och brända ben efter människa.

Fyndmaterialet

De vanligaste fyndkategorierna var brända ben och keramik. Bland metallfynden kan nämnas knivar, nålar, fibulor, söljor och slagg i flera av gravarna. Fyra mindre stenar med skålgropar fanns på gravfältet.

Fynd förekom, förutom i gravarna, även utspritt över en större yta mellan och runt gravarna. Åtminstone delvis, men inte helt, kan denna spridning förklaras med de sentida aktiviteterna så som kolning, som skett på platsen under historisk tid.

Pärlor

Sju pärlor påträffades i den stora stensättningen, Sanderyd 6/A3 (figur 12). Fem var av glas, från grönvita till svarta, en var av bärnsten och en av brons. I brandgropen A7 fanns två blåsvarta (troligen sekundärt brända) glaspärlor.

Glas

I fem anläggningar, A8, A15, A19, A20 och A35, påträffades klumpar av sekundärt smält, ljusgrönt glas. I A19 och A20 fanns hela 420 respektive 230 gram från en eller flera glasbägare eller koppar. Bland fragmenten kan anas dekorelement, även om inga säkra sådana har identifierats.

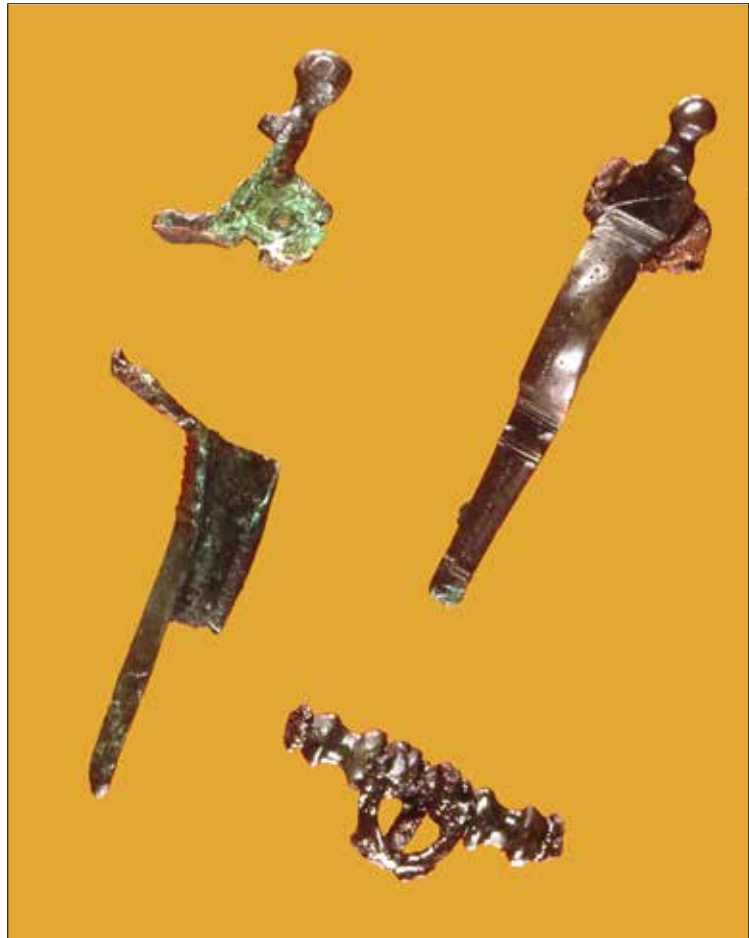

Figur 12. Pärlorna från den stora stensättningen Sanderyd 6/A3. Fem glaspärlor, en bronspärla (överst till vänster) och en bärnstenspärla (ner till höger). Fnr 1-7. Naturlig storlek.

Figur 13. Kniv påträffad i den fyndrika brandgraven A7. Fnr 33. Skala cirka 1:1.

Figur 14. Fibulor i brons. Fnr 59, 40, 60 och 61. Skala cirka 1,2:1

Knivar

Fem knivar påträffades i lika många anläggningar. En sjätte kniv låg centralt på gravfältet, mitt emellan A19 och A15/56. Knivarna hade nätta, smala blad. Någon hade en ändknapp på tången. I A7 fanns en kniv med ändknapp, oval parerplåt samt tvärstrecksdekor på knivbladets rygg (Fnr 33, se figur 13).

Fibulor

Sex fibulor, eller fragment av fibulor, påträffades. En komplett, korsformad fibula av Nydam-typ med djurhuvudformad fot fanns i brandgropen A7 (Fnr 32, se anläggningsbeskrivning bilaga 3). Några meter ifrån A7 påträffades en fragmentarisk djurhuvudformad fot till en fibula (Fnr 60) som bör ha varit snarlik Fnr 32. Det är således inte omöjligt att även Fnr 60 härstammar från A7 då fibulor ofta påträffas parvis. I samma område påträffades också arm-bortsfibulan Fnr 61 vars motsvarigheter har bland annat påträffats på gravfältet RAÄ Byarum 160, som undersöktes utanför Vaggeryd 1992 (Nordman 2015:15). Denna typ är vanligt förekommande i hela Östersjöområdet (Bitner-Wróblewska 1991:235). Inom stenkretsen A8 framkom en korsformad fibula med djurhuvudsformad fot och streck- och prickdekor (Fnr 40).

En intressant iakttagelse är att åtminstone två av fibulorna, Fnr 32 och 60, i Hedenstorp är av västeuropeisk typ med sin djurhuvuddekor (Sjöberg 1975:120, jämför t ex British Museum nr 1852,0626.4). De korsformiga fibulorna med djurhuvudformad fot dateras i regel till folkvandringstid, 400–500-tal.

Fibulorna från Hedenstorp kan dateras till sen romersk järnålder och framförallt till folkvandringstid (Nerman 1935, Åberg 1956).

Remdetaljer

Söljor av brons eller järn påträffades i fem anläggningar. I brandgropen A19 fanns en fin bronssölja med rektangulär, kluven platta med enkel streck- och punktdekor (Fnr 51, figur 14). Övriga söljor var enkla, runda eller rektangulära, utan dekor. Förutom söljor framkom ett par klammer eller remlöpare av brons (Fnr 48, 49) i A19, samt ett hänge som troligtvis har varit fastsatt i en rem eller ett bälte. I den stora stensättningen A3 framkom ett remändebeslag av brons med runskrift på ena sidan (Fnr 10, figur 16). Beslaget är endast 4 centimeter långt och 1 centimeter brett. Dekoren på

framsidan består av några enkla ristade streck som löper på längden och på tvären. På baksidan har man ristat de två första bokstäverna i futharken upprepade två gånger, *ffuu*. Övriga tecknen verkar inte bilda något läsbart ord (Axelson, 1997). Beslagets spets är skadat varför det kan saknas någon eller några bokstäver. Fyndet är det äldsta föremålet med skrift som har påträffats i Jönköpings län och dateras till folkvandringstid.

Vapen

Endast ett vapen har identifierats i fyndmaterialet. I A4, stensättningen med skelettbegravning, fanns en lansspets av järn (Fnr 67, figur 17). Den är 35 centimeter lång och har fyra flikar runt hollen. Påvel Nicklasson daterar den till period C3-D1 (Nicklasson 1997:234), det vill säga yngre romersk järnålder–folkvandringstid.

Figur 15. Bältesölja från brandgrop A19. Fnr 51. Samma ölja syns in situ i figur 10. Naturlig storlek. Foto: Ann-Marie Nordman

Figur 16. Remändebeslag (38×9 mm) med runtecken på baksidan. Det påträffades intill mittröset i den stora stensättningen A3 (Sandseryd 6). Fnr 10.

Figur 17. Lansspets och sölja av järn påträffade i skelettgraven A4. Fnr 67 och 66. Skala ca 1:3.

Figur 18. Mynningsskärvan av finmagrat gulaktigt gods från A7, Fnr 108. Naturlig storlek. Foto: Ann-Marie Nordman

Slagg

Fjorton fyndposter med metallslagg finns registrerade. Fyra av dessa påträffades i kolningsgropen, varför deras proveniens är något osäker. De borde ändå kunna knytas till begravningarna snarare än till kolning. Aldrig tidigare (eller senare) har slagg påträffats i kolningsgropar i Jönköpingstrakten. I den stora stensättningen, Sandseryd 6/A3, fanns flera små klumpar (Fnr 24, 26). I urnebrand-graven A26 påträffades en klump (Fnr 179) och en meter norr om densamme låg åtta slaggklumpar samlade (Fnr 439) – kanske hör de ihop? Övriga slaggklumpar fanns ytligt utspridda på gravfältet.

Keramik

Keramiken i gravarna har överlag varit grovmagrad med tjocka väggar och ofta av ojämnt bränt rödbrunt gods. De flesta av kärlen har varit uppskattningsvis 10–25 centimeter i diameter, med raka väggar och plan, tjock botten. Några bikoniska och rundbukiga exemplar av finare och tunnare gods finns också (till exempel Fnr 111, 113, 114, 119, 128, 159). Dekoren på de grövre kärlen består av längsgående streck eller tumavtryck på den breda, tillplattade mynningens ovasida. De nättare kärlen har streck- och punktdekor på bukens övre halva (figur 20). I brandgropen A7 fanns tunnväggiga skärvor av gulaktig keramik från en liten bägare eller kruka med hög hals (figur 18). I botten av stensättningen A4 påträffades tunna mycket fint magrade skärvor från en mindre bägare eller skål (figur 21)

Kam av horn eller ben

Endast en enkelkam har identifierats bland fyndmaterialet (Fnr 52). Den påträffades i den fyndrika brandgropen A19. Dekoren består av linjer och koncentriska cirklar på kammens ena sida. Den andra sidan är odekorerad (se bild i bilaga 3).

Skålgropsstenar

Fyra mindre stenar med skålgropar hittades på gravfältet, två i fyndsamlingen A18 (Fnr 444, 445), en vid A36 (Fnr 443, som var i tre delar, varav en del hittades ca 1 meter NO om A36) och en inom A8 vid schaktningen (Fnr 446). Fnr 443 och 445 var av mjuk sandsten, nr 443 hade spruckit i tre delar (figur 22). Troligtvis på grund av att man hade knackat skålgropar på båda sidorna av den endast sex centimeter tjocka stenflisan. Två av stenarna hade skålgropar på motstående sidor, Fnr 443 och 444. Skålgropssten, Fnr 446, kan även tolkas som knacksten i och med den runda formen som passar väl i handen.

Osteologisk analys

En begränsad osteologisk analys av ett urval brända ben har gjorts av Anna Kloo Andersson (Bilaga 6).

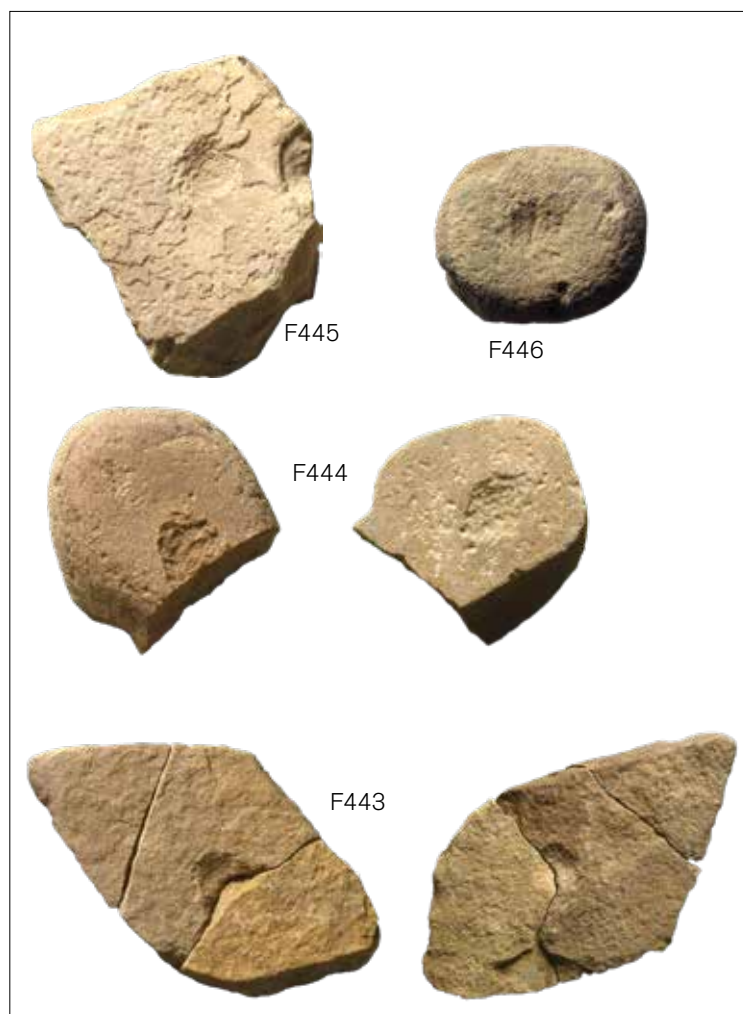

Figur 19. En bukskärvan av finmagrat gods från bikonisk kärl. Dekoren består av pinnavtryck och streck. Lösfynd under kolmilan. Fnr 302. Naturlig storlek. Foto: Ann-Marie Nordman

Trots att analysen var mer översiktlig än vanligt har det identifierats brända människoben i minst 21 fyndposter. I tre fall har även könet kunnat bestämmas: i A6 fanns en kvinna och i A15 respektive A27 hade en man begravts. I det sistnämnda fallet kunde man också se att han varit vuxen, troligen äldre, och med sig i graven hade han fått ett medelstort djur av obestämd art. I den stora stensättningen, Sandseryd 6/A3, fanns två sekundärbegravningar strax utanför kantkedjan. I den ena fanns en vuxen individ och i den andra ett barn. Ytterligare en barngrav identifierades i brandgropen A28. A35 bestod av ett sotigt lager med brända ben från en äldre människa. Bland benfragmenten fanns ett fragment av rörbensdiafys med tydligt huggmärke. Det är omöjligt att säga om huggmärket har något samband med dödsorsaken, men skadan har inträffat strax före döden. Även i A3:F4a fanns en benskärva med tydligt huggmärke. I detta fall rörde det sig dock om en hund. Kanske avlivade man hunden så att den kunde följa med matte/husse i döden. I övrigt identifierades ben av ett medelstort djur (typ får/get) i fyra anläggningar.

Figur 20. Mynningsskärva av ojämnt bränt, grovmagrat, tjockväggigt gods, typiskt för gravfältet. Fnr 106 från brandgropen A7. Naturlig storlek. Foto: Ann-Marie Nordman

Figur 21. En buxskärva finmagrat grågult gods med punktdekor från skelettgraven A4. Skärvan påträffades i botten av graven. Fnr 112. Naturlig storlek. Foto: Ann-Marie Nordman

Figur 22. Fyra stenar med skålgropar, varav två, fnr 443 (275x157 mm) och 444 (122x112 mm), hade en skålgrop på vardera sida. Fnr 444 och 445 (210x160 mm) framkom i fyndsamlingen A18. F443, som var i tre delar, varav två fragment låg i stolphål A36 och ett ca 1 m NO därom. F446 (96x78 mm) påträffades vid rensningen av A8, eventuellt i sekundärt läge. Ej skalenliga foton. Foto: Ann-Marie Nordman

OM DATERINGAR

Alla dateringar anges med 2 σ , dvs med 95,4 % säkerhet.

Värt att observera är att merparten av dateringarna genomfördes 1992. För dessa har ingen vedartsanalys av kol gjorts, vilket ger en större felmarginal än för proverna från 2015.

I texten kan de två grupperna skiljas åt med hjälp av provnumret: alla prover som har förleden Beta är från 1992 och Ua avser prover analyserade 2015.

Platsens kronologi

Bronsålder

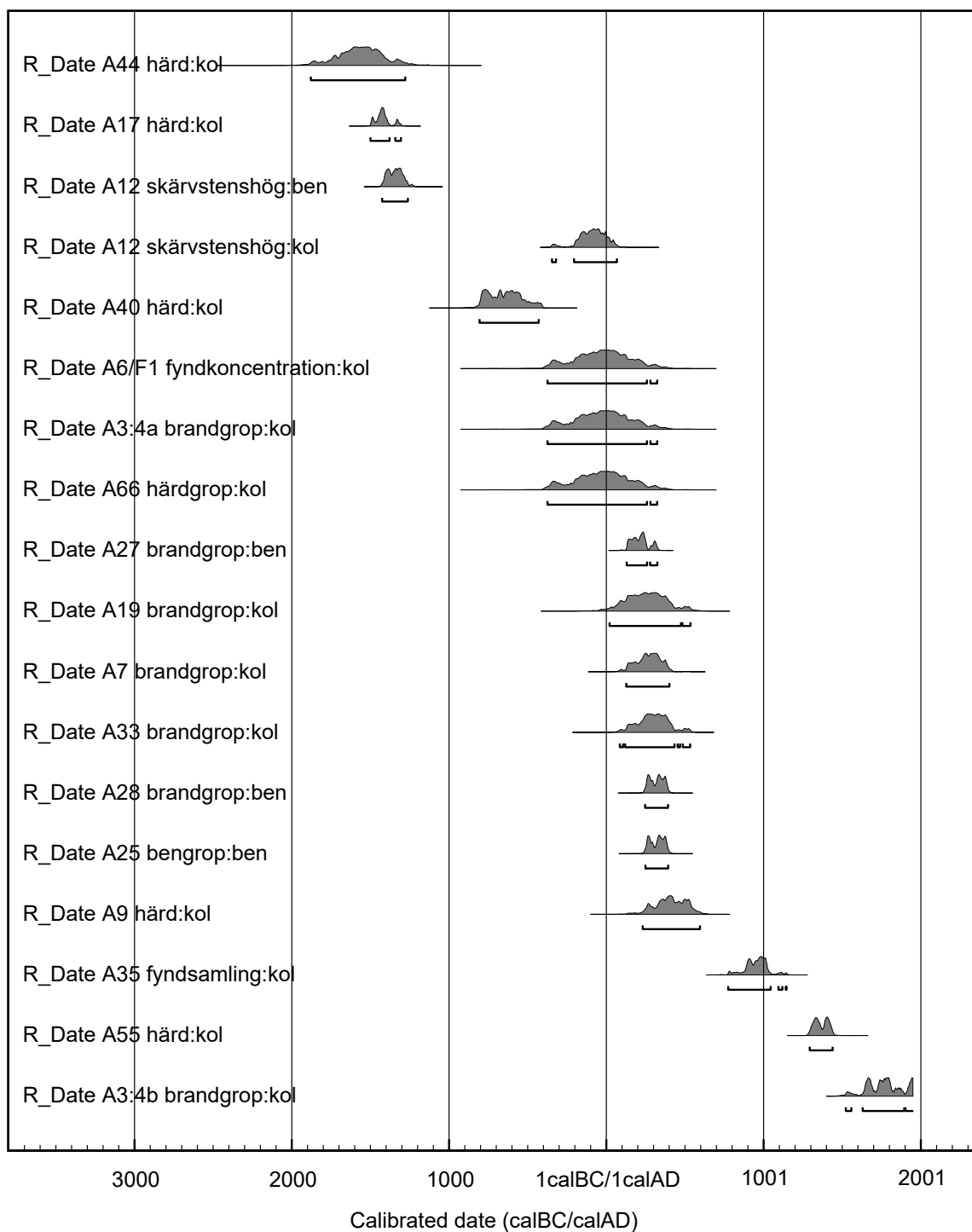
De äldsta aktiviteterna på platsen har daterats till äldre bronsålder. Brända djurben från skärvstenröset A12 har daterats till cirka 1430–1260 f Kr (Ua-51154). Tre härdar har också daterats till samma period: A44 strax norr om A12 var från 1880–1275 f Kr (Beta-52769), A17 var från 1500–1375 f Kr (Ua-51155) och, A55 var från 1440–1290 f Kr (Beta-52767). A17 och 44 tillsammans med härdarna A43, 45 och 57 framkom först efter en andra avbaning, på 10–20 centimeters djup och var lika till sin uppbyggnad. Det övertäckande sandlagret var svagt sotblandat över anläggningarna, men endast A17 och A55 upptäcktes innan den andra avbaningen.

Järnålder

Träkol från skärvstensröset, A12, har daterats till förromersk till romersk järnålder, 210 f Kr–70 e Kr (Beta-52756). Denna datering visar att skärvstensröset kan ha använts som avfallshög i samband med gravritualer. Den relativt tidiga dateringen kan bero på träets höga egenålder. Begravningarna på gravfältet Sandseryd 8 har daterats i huvudsak till romersk järnålder och folkvandringstid, cirka 20–535 e Kr. Äldst tycks träkolet från fyndlagret A6 vara, med datering till övergången mellan förromersk och romersk järnålder, 375 f Kr–325 e Kr (Beta-52774). Dateringen gjordes på ytligt påträffad träkol. Det är inte alls säkert att vi har daterat själva begravningen, och med tanke på de diverse aktiviteter under olika tidsperioder bör alla dateringar av träkol som inte är gjorda i säkra kontexter tas med en nypa salt. Näst äldst datering bland gravarna har den stora ensamliggande stensättningen Sandseryd 6 (A3-F4a) fått med datering till romersk järnålder, 165 f Kr–215 e Kr (Beta-52760). Även här har vi daterat trä av okänd art varför resultatet blir något osäkert. Den intilliggande brandgropen A3-F4b fick en kraftigt avvikande datering till tidigmodern tid, 1600-talet eller senare (Beta-52761). Någon säker förklaring till avvikelsen har vi inte. Fyndmaterialet härrör dock i huvudsak från slutet av yngre romersk järnålder och framförallt folkvandringstid, vilket gör den samtida med gravfältet Sandseryd 8. Om vi bortser från den tidiga och osäkra dateringen av stenkretsen A6, hamnar tyngdpunkten för övriga gravar på tidsperioden 200–500 e Kr. Härden A9 daterades till 230–600 e Kr vilket gör den till den enda härden som är samtida med begravningsarna.

Dateringarna av begravningsarna sammanfaller väl med dateringen av den långa raden med stora härdar/härdgropar söder om Sandseryd 6/A3 (se s 9, figur 2). Raden av 34 härdar på en sträcka av 215 meter mellan fornlämning 8 i norr och fornlämningarna Sandseryd 7 och 12 i söder. Tretton av härdarna har daterats. Dateringarna hamnar nästan uteslutande i folkvandringstid (ca 400–600 e.Kr). Både äldre och yngre dateringar förekommer också, men då främst

OxCal v4.3.2 Bronk Ramsey (2017); r5 IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)

från anläggningar som inte ingår i den långa raden (Ameziane 2009, Haglund 2019). Fornlämningarna 7 och 12 är inte undersökta. Fornlämning 7 består av en treudd, en domarring och tre resta stenar som kan vara rest efter stenkrets. Fornlämning 12 består av två stensättningar, 6-9 meter i diameter, samt en domarring. Tack vare många utgrävningar av liknande lokaler i Jönköpingsstrakten

Tabell. Lista med alla ^{14}C -dateringar. Efter anläggningsnummer anges anläggningstyp samt vilket material som har daterats.

kan vi med stor säkerhet datera båda till mellersta järnålder och framför allt till folkvandringstid. Därmed är de samtida med gravfältet Sandseryd 8.

Den stora ensamliggande stensättningen, Sandseryd 6/A3, tros ha anlagts först, under senare delen av romersk järnålder eller tidig folkvandringstid. Inte långt efter har gravfältet fornlämning 8 börjat anläggas, och troligtvis även fornlämning 7 och 12. Under tiden gravfälten används anlägger man en lång rad härdar som eventuellt haft med förfäderskult att göra. Lipidanalyser i fyra av härdarna påvisade ingen matlagning (Haglund 2019). Man har eldat med olika träslag av lövträd, bland annat med al, björk och ek som alla är energirika och ger rikligt med glöd. Syftet har kanske varit att lysa upp landskapet mellan gravgrupperna/gravfälten i samband med en begravning eller utövandet av förfäderskult. Den spikraka raden av härdar bör ha tillkommit vid ett tillfälle - eller åtminstone inom loppet av ett par år. De enstaka avvikande dateringarna till århundraden efter Kristi födelse kan bero på hög egenålder på daterat kol. Detta gäller framförallt ¹⁴C-analyser genomförda på tidigt 1990-tal (Haglund 2019).

Historisk tid

Yngre aktiviteter i form av kolning under vikingatid och historisk tid har också förekommit, vilket bekräftas av dateringarna. A55, belägen 15 meter norr om den stora stensättningen Sandseryd 6/A3 daterades till perioden 1290–1440 e Kr och tolkades som rester av en kolningsgrop. Den är därmed samtida med blästplatsen Sandseryd 395 cirka 300 meter söderut (Ameziane 2009). Likaså fick träkol från fyndsamlingen A35 datering till vikingatid, 775–1045 e Kr. Fyndsamlingen utgör resterna av en grav som förstörts i samband med grävandet för kolningsgropen A10. Med andra ord har vi daterat kolandet, inte graven.

Frågor och svar

Inför undersökningen ställdes ett antal frågor till gravfältet – se *Målsättning och metod* s. 8.

Datering av Sandseryd 6 och 8:

De äldsta aktiviteterna på platsen härstammar från äldre bronsålder då ett antal härdar/härdgropar anläggs tillsammans med ett skärvstensröse. Någon boplatz från denna period har inte påträffats, trots att stora ytor har avbanats i området. Kanhända att jordflyttningar under modern tid har utplånat sådana spår. Den tidigare markägaren, som hade brukat jorden i årtionden, berättade att han hade ”kapat av” några toppar i den kuperade åkermarken och använt massorna till att fylla igen mellanliggande svackor.

Vid slutet av yngre romersk järnålder eller början av folkvandringstid anläggs den ensamliggande stensättningen på en liten höjd

(Sandseryd 6/A3). Med hjälp av ^{14}C -analyser och föremålsdateringar kan begravningarna dateras till perioden yngre romersk järnålder–folkvandringstid med tyngdpunkt i folkvandringstid. Mer eller mindre samtidigt tas gravfältet, Sandseryd 8 i bruk.

Under vikingatid och historisk tid har man tillverkat träkol i området, först i grop senare i resmila. Den äldsta kolningen kan kopplas samman med järnframställningen från samma period. Flera slaggvarpar i närområdet har undersökts och daterats till sen vikingatid – medeltid (Bl a Sandseryd 186:1, 338 och 395, se Lorentzon 2008, 2012). Kolningen har skadat ett okänt antal gravar på gravfältet.

Representerar gravfältet Sandseryd 8 en enda gård eller en by?

Frågan är svår att besvara då gravfältet var delvis skadat och det totala antalet begravningar inte gick att fastställa. En användningstid av 200–400 år och 20–25 begravningar tyder ändå på en liten population, troligtvis en enda gård.

Kunde man se en kronologisk stratigrafi på gravfältet?

Någon entydig kronologisk stratigrafi på gravfältet kunde inte fastställas, bland annat på grund av de sentida kolningsaktiviteterna som har "rört om" delar av gravfältet. Även det relativt låga antalet gravar med daterbara fynd gör det svårt att få till någon klar stratigrafi. Gravarna som har tolkats som primära i stenkretsarna A6 och A8 (brandgroparna A19 och A27) är de äldsta med ^{14}C -dateringar till 200–300-tal. Med andra ord är det troligt att stenkretsarna har tillkommit först, under slutet av romersk järnålder eller precis i början av folkvandringstiden.

Fanns det sociala skillnader på gravfältet?

Det begränsade antalet gravar och endast tre könsbestämda gör det omöjligt att dra några slutsatser kring sociala skillnader. Både kvinnograven A6 och mansgravarna A15 och A27 hade torftigt fyndmaterial.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 220-1710-1991
Jönköpings läns museums dnr: 165/1991
Beställare: Jönköpings kommun
Rapport- och fältansvarig: Ann-Marie Nordman
Fältpersonal: Ola Albinsson, Rune Bark, Niclas
Björk, Eivind Claesson, Agneta
Gustafsson, Susanne Haltiner,
Mikael Nordström, Lars Östvall
Fältarbetstid: 1991-04-15–1991-07-12
Län: Jönköpings län
Kommun: Jönköpings kommun
Socken: Sanderyds socken
Fastighetsbeteckning: Hedenstorp 1:3 m fl
Belägenhet: Ekonomiska kartansblad 64E0eS
Koordinater: N6403297 E446384
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Kommunala systemet: Jönköping RT06 5 gon V 63,5:0
Undersökningsyta: 10 000 m²
Fornlämningsnummer: RAÄ-nr Sanderyd 6 (L1972:
9917) och 8 (L1972:9461)
Fornlämningstyp: grav och gravfält, kolningsläm-
ning
Tidsperiod: äldre bronsålder–historisk tid
Negativ nr: 94/9:85-469
Fynd nr: JM.43805:1-452

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museums antikvarisk-topografiska arkiv.

Kartor

Ekonomiska kartan 7D1j, tryckår 1956.

Referenser på webben

British Museum, London <https://www.britishmuseum.org/collection/>

Kulturstyrelsen, Danmark. Museernes samlinger: <http://www.kulturarv.dk/museum/Forside.action>

Norska universitetens samlingsportal: <http://www.unimus.no/>

Statens historiska museers samlingar: <http://mis.historiska.se/mis/sok/>

Tryckta källor

Agertz, J. 2008. *Om ortnamn i Jönköpings län*. Småländska kulturbilder 2008. Jönköping.

Almgren, O. 1914. *Die Ältere Eisenzeit Gotlands*. Stockholm

Ameziane, J. 2009. *Industri i Hedenstorp. Eldstäder på rad och en järnframställningsplats*. Arkeologisk rapport 2009:05 Jönköpings läns museum

Axelsson, J. 1997. 'Två runristade föremål' i *Det nära förflutna – om arkeologi i Jönköpings län*. Småländska kulturbilder 1997. Jönköping

Bennett, A. 1987. *Graven – religiös och social symbol. Strukturer i folkvandringstidens gravskick i Mälardalen*. Theses and papers in North European archaeology 18. Stockholm

Bitner-Wróblewska, A. 1992. 'Cross-bow Brooches from the Eastern Baltic Basin in the Early Migration Period. The Import of Ideas or Objects?' i Hårdh, B & Wyszomirska-Werba, B. (red) *Contacts across the Baltic Sea during the Late Iron Age, Baltic Sea Conference, Lund October 25-27 1991*. Lund

Börjesson, C. 1988. *Bebyggelse och kulturlandskap*. Småländska kulturbilder 1988. Jönköping

Eriksson, T. 2009. *Kärl och social gestik. Keramik i Mälardalen 1500 BC–400 AD*. Diss. Uppsala universitet.

Gustafsson, J. 2010. *Domarringsgravfält och fossil åker i Stigamo: arkeologisk undersökning av RAA 33 och 146 inför byggnation av industriområde inom fastigheten Stigamo 1:3, Barnarps socken, Jönköpings kommun*. Arkeologisk rapport 2010:35 Jönköpings läns museum

Gustafsson, J. & Nordström, M. 2010. *Döden i Torsvik. Tre järnåldersgravfält i södra Vätterbygden berättar om gravritualer, sydportar och brännoffer*. Arkeologisk rapport 2010:31 Jönköpings läns museum

Haglund, L. 2019. *Härddar i Hedenstorp. Arkeologisk undersökning av RAA-nr Sanderyd 396, aktivitetsområde med härddar från mellersta järnålder inom fastigheten Hedenstorp 1:3, Sanderyds socken i Jönköpings kommun och län*. Arkeologisk rapport 2019:16 Jönköpings läns museum

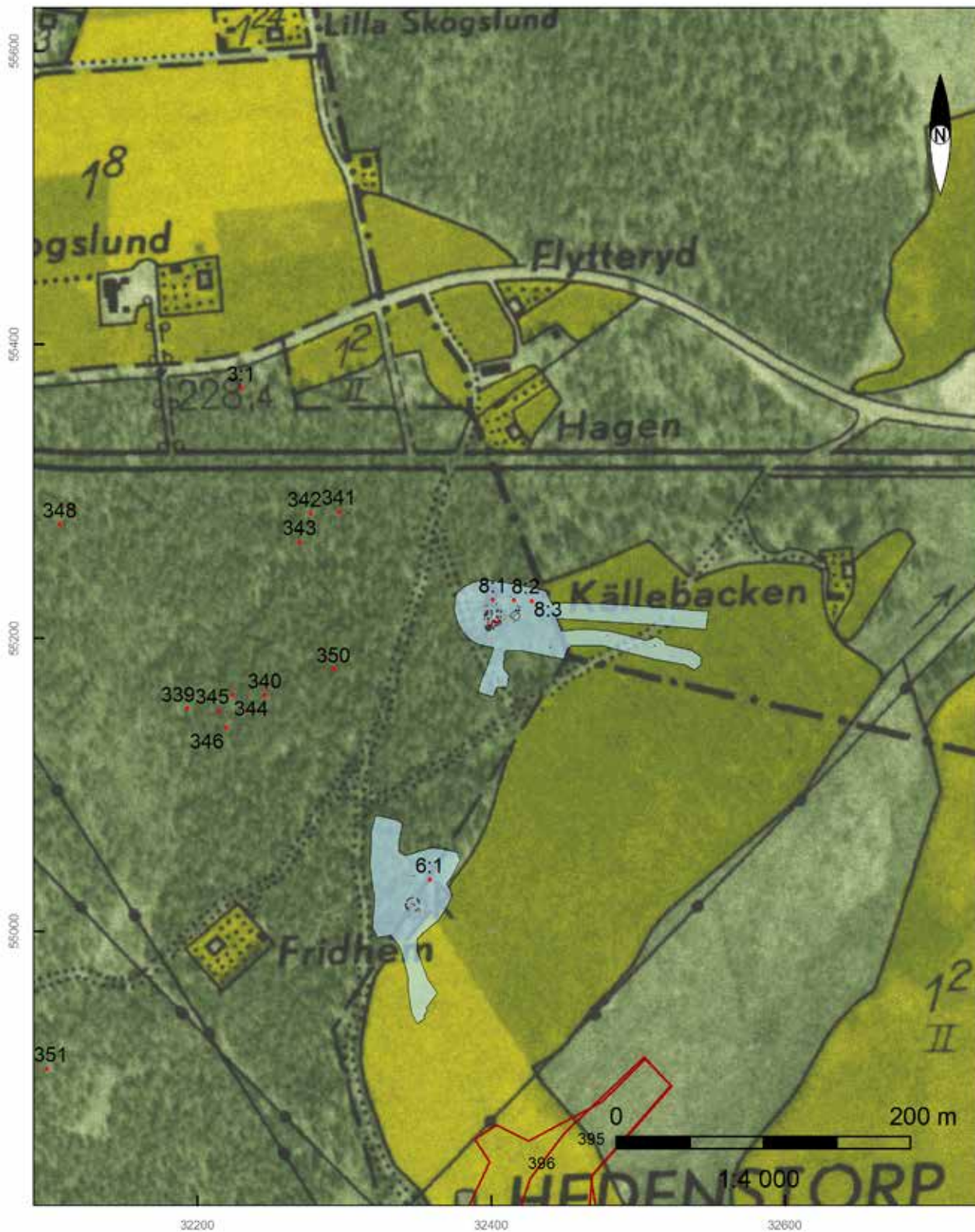
- Jansson, K. & Nordström, M. 2012. *Lusse rör – ett sägenomspunnet röse i blickfånget för vägfärd i mer än tusen år*. Arkeologisk rapport 2012:12 Jönköpings läns museum
- Klindt-Jensen, O. 1957. *Bornholm i folkevandringstiden och förudsætningerne i tidlig jernalder*. København
- Lorentzon, M. 2008. *Järn, slagg och snö vid fornlämning 186, järnframställningsplats, inför byggnation inom Hedesnorp 1:3 m fl, Sandseryds socken, Jönköpings kommun*. Arkeologisk rapport 2008:23 Jönköpings läns museum
2012. *Järnframställning och kolning vid Axamo flygplats. Arkeologisk förundersökning och särskild undersökning av RAÄ 338, 190:1, 333 m fl, inom del av Hedenstorp 1:3, Sandseryds socken, Jönköpings kommun*. Arkeologisk rapport 2012:35 Jönköpings läns museum
- Nerman, B. 1935. *Die Völkerwanderungszeit Gotlands*. Stockholm
- Nordman, A-M. 2014. *Blästbruk på Axamo. Arkeologisk undersökning av Sandseryd RAÄ 171 m fl, inom Axamo industriområde, Sandseryds socken, Jönköpings kommun*. Arkeologisk rapport 2014:15 Jönköpings läns museum
2015. *Järnåldersgravfält i Byarum. Arkeologisk undersökning av fornlämning 160 inom Södra Duved 1:1, Byarums socken i Vaggeryds kommun, Jönköpings län*. Arkeologisk rapport 2015:48 Jönköpings läns museum
2020. *Blästplats i Hedenstorp. Arkeologisk för- och slutundersökning inom del av blästplats L1972:9119 (RAÄ-nr Sandseryd 190:1), Sandseryds socken, Jönköpings kommun och län*. Arkeologisk rapport 2020:10 Jönköpings läns museum
- Sjöberg, A. 1975. *Två gravfält i Danmarks socken i Årsboken Uppland 1975*. Upplands Fornminnesförenings förlag. Uppsala
- Thörn, R. 1993. *Eldstadssystem - fysiska spår av bronsålderskult*. C-uppsats i arkeologi ht 1993, Lunds universitet. Lund.
- Varenius & Ajneborn, 2008. *Där flygålder möter förntid. Arkeologisk undersökning av RAÄ 20 och 205 i Sandseryds socken i samband med projektering för Axamo flygplats*. Arkeologisk rapport 2008:46 Jönköpings läns museum
- Wihlborg, A. 1972. *Rapport. Fornlämning 20, Sagaholm, Ljungarums socken, Jönköping, Småland*. Arkivrapport. Jönköpings läns museum
- Åberg, N. 1956. *Den historiska relationen mellan senromersk tid och nordisk folkvandringstid*. KVHAA Antikvariska serien, femte delen. Stockholm
- Ödéén, A. 2013. *Gravfältet i Stigamo. Arkeologisk undersökning av RAÄ 33, Barnarps socken, Jönköpings kommun, Jönköpings län*. Arkeologisk rapport 2013:45 Jönköpings läns museum

Bilaga 1

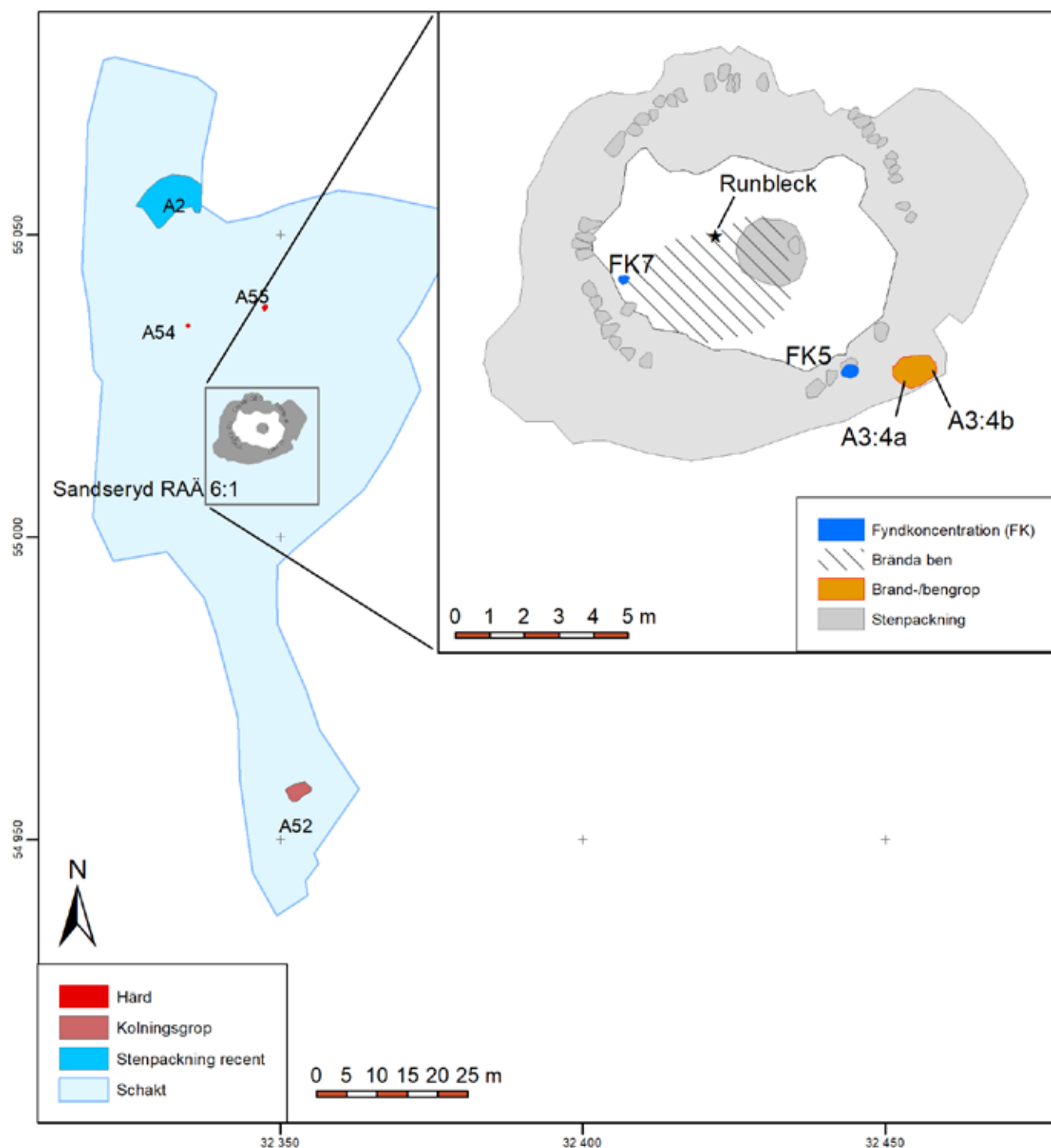
Översiktsplaner

- 1a. Översikt med schaktplan. Bakgrundskartan är ekonomiska kartan 6D 4j, tryckt 1956. Skala 1:4 000.
- 1b. Översikt av undersökningsområdet vid stensättningen Sandseryd 6:1. Skala 1:800. Observera att koordinatsystemet är enligt primärkartan för Jönköpings kommun RT R06 5 gon V 63,5:0.
- 1c. Översikt av undersökningsområdet vid gravfältet Sandseryd 8:1-3. Skala 1:800. För tydlighetens skull har kolningsgropar och kolmilan inte medtagits. Perifert liggande anläggningar som inte syns på andra planer har markerats. Observera att koordinatsystemet är enligt primärkartan för Jönköpings kommun RT R06 5 gon V 63,5:0.
- 1d. Gravfältet Sandseryd 8:1-3. Anläggningsplan. Skala 1:200. Koordinatsystem Jönköpings kommun RT R06 5 gon V 63,5:0.
- 1e. Gravfältet Sandseryd 8:1-3. Endast gravar redovisade med anläggningsnummer. Skala 1:100. Koordinatsystem Jönköping RT R06 5 gon V 63,5:0.

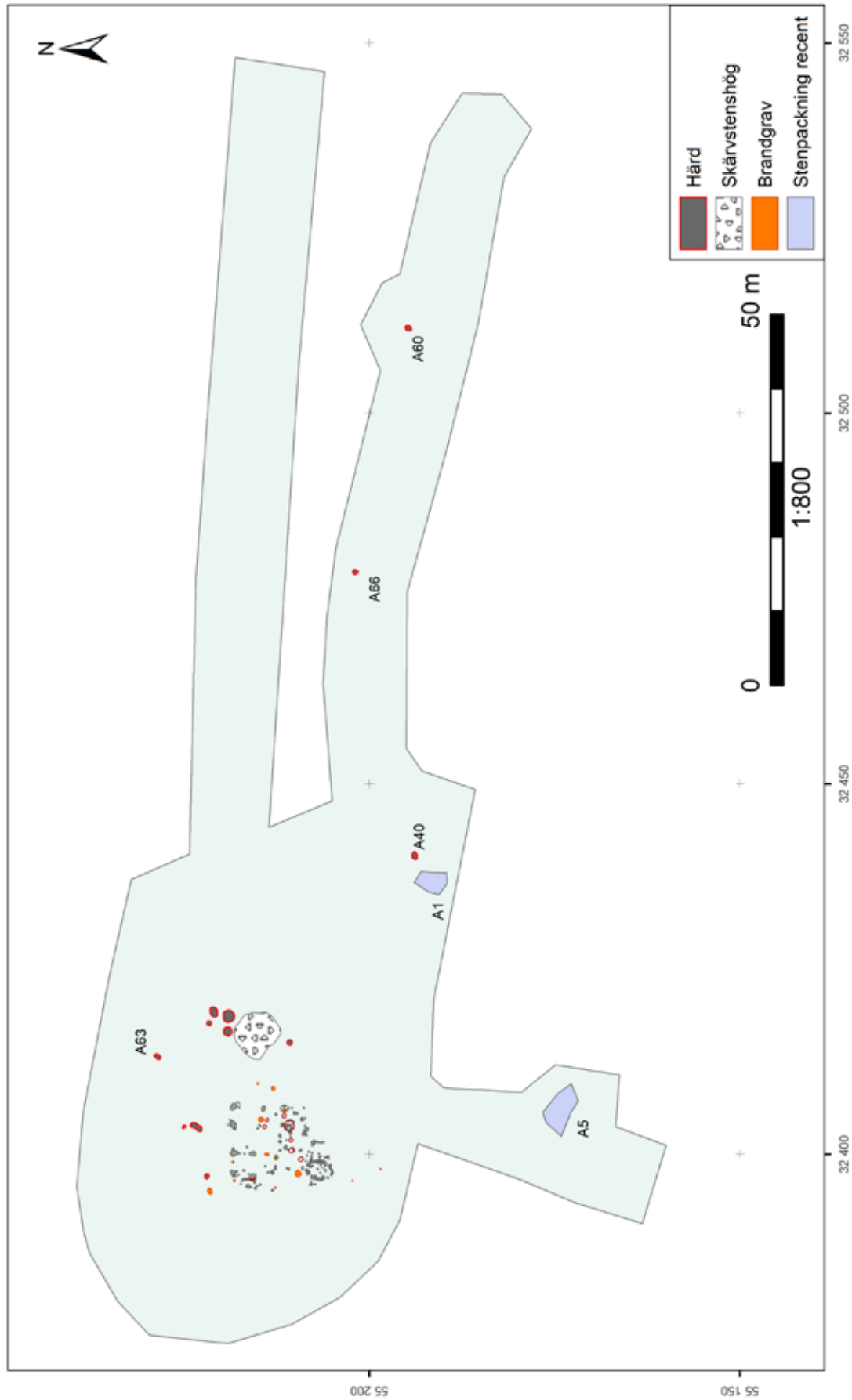
1a. Översikt med schaktplan. Bakgrundskartan är ekonomiska kartan från 1950-talet.
Skala 1:4 000.

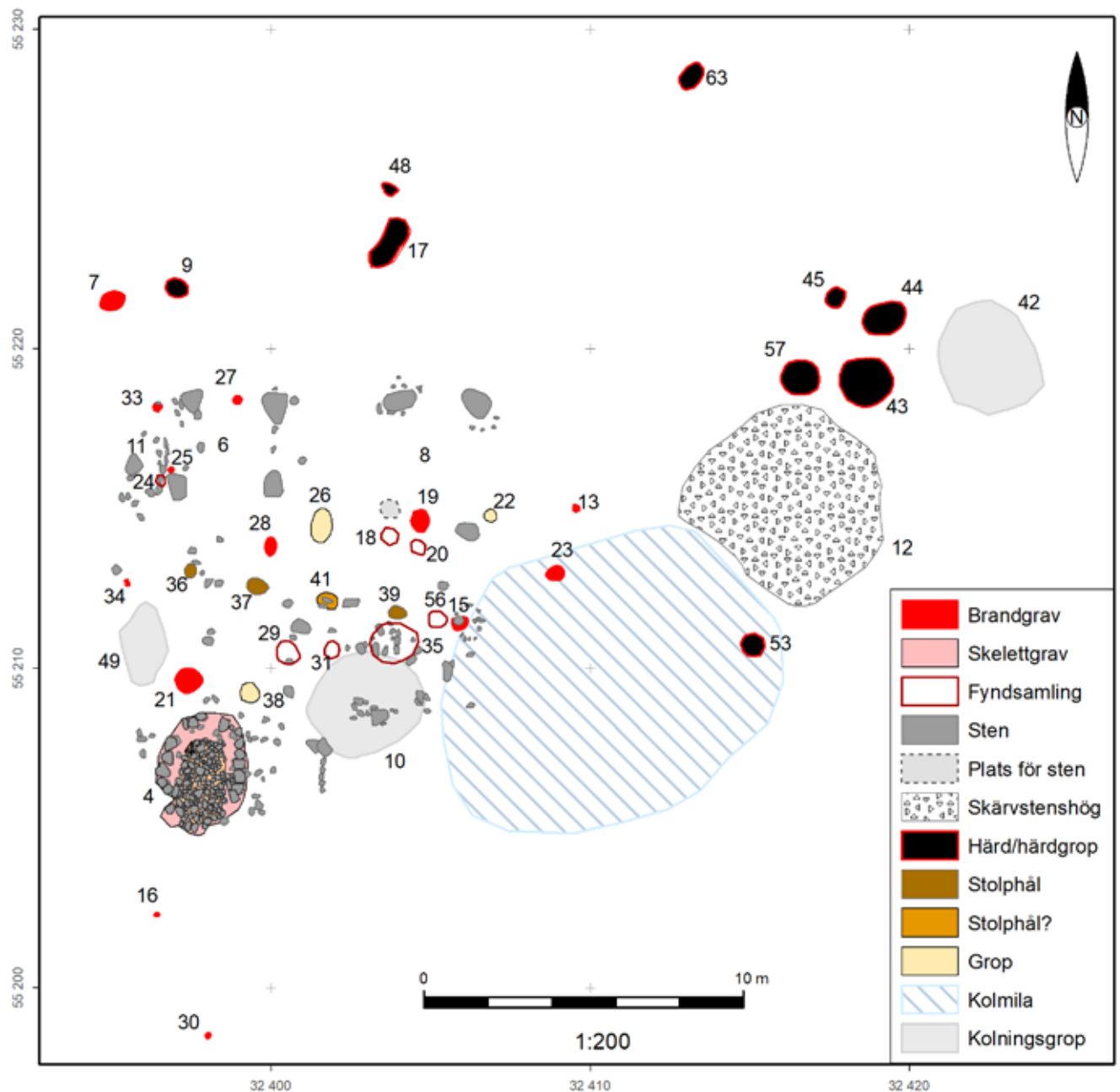
1b. Översikt av undersökningsområdet vid stensättningen Sanderyd 6:1. Skala 1:800. Observera att koordinatsystemet är enligt primärkartan för Jönköpings kommun RT R06 5 gon V 63,5:0.

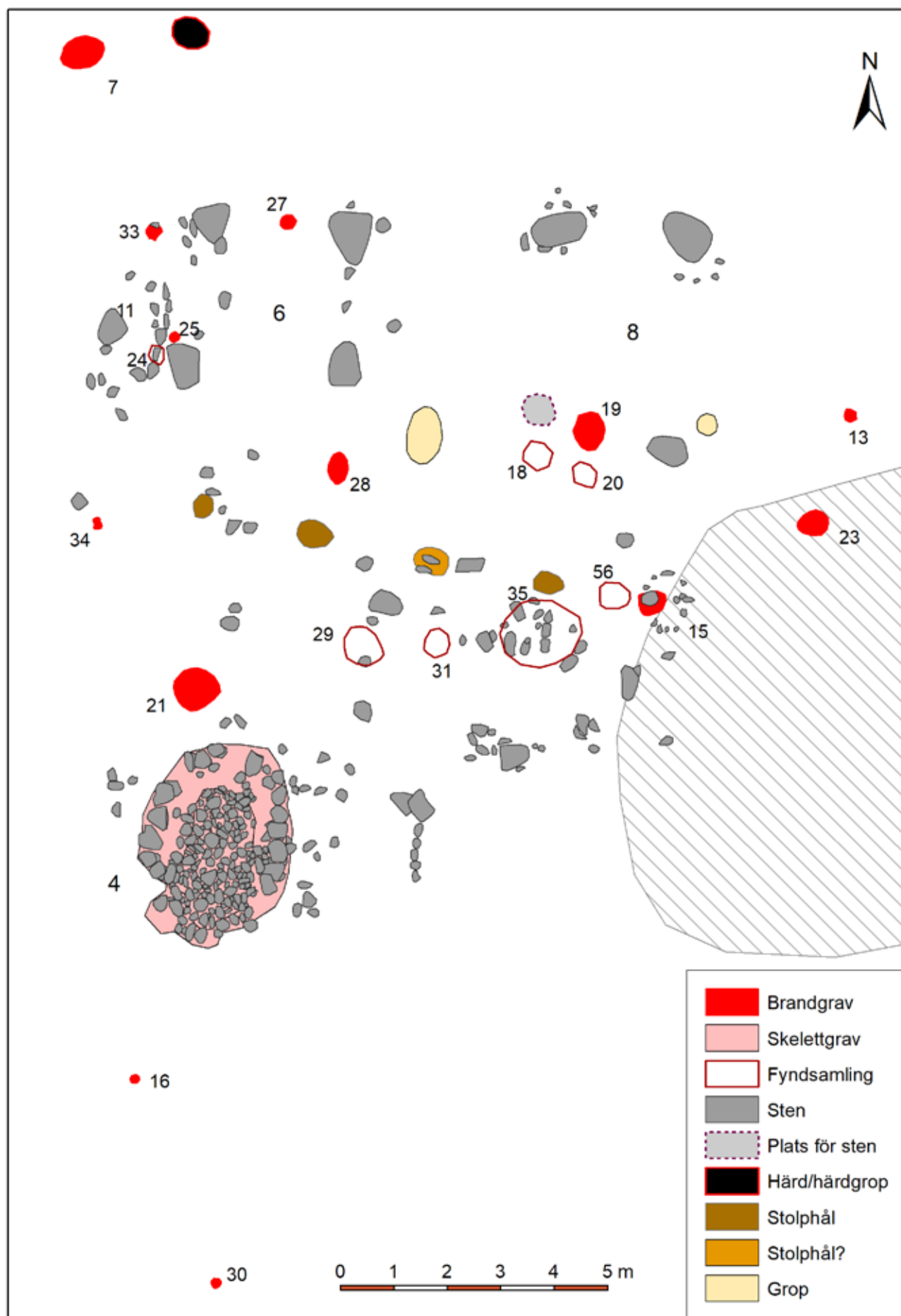
1c. Översikt av undersökningsområdet vid gravfältet Sandseryd 8:1-3. Skala 1:800. För tydlighetens skull har kolningspropor och kolmilan inte medtagits. Perifert liggande anläggningar som inte syns på andra planer har markerats. Observera att koordinatsystemet är enligt primärkartan för Jönköpings kommun RT R06 5 gon V 63,5:0.

1d. Gravfältet Sanderyd 8:1-3. Anläggningsplan. Skala 1:200. Koordinatsystem Jönköping RT R06 5 gon V 63,5:0.

1e. Gravfältet Sanderyd 8:1-3. Endast gravar och fyndsamlingar redovisade med anläggningsnummer. Skala 1:100. Koordinatsystem Jönköping RT R06 5 gon V 63,5:0.

Bilaga 2 Anläggningslista

Tolv anläggningar utgick efter rensning: A14, 32, 46, 47, 50, 51, 58, 59, 61, 62, 64 och 65

Nr	Typ	Yttermått meter	Form	Stenstorlek meter	Antal begr	Typ av begravning	Anmärkning
1	Stenpackning	5 i diam	Rund				Recent
2	Stenpackning	14 i diam	Rund				Recent
3	Stensättning	17,5 × 12,5	ursprungligen rund	0,1-0,7	2-3	brandgrop, fyndsamling	RAÄ Sandseryd 6:1
4	Stensättning	3,5 × 2,7	oval	0,1-0,5	1	skelettgrav	
5	Stenpackning	7 × 3					Recent
6	Stenkrets	3,5 × 3,5	kvadratisk	0,05-1,2	2	brandgropar	RAÄ Sandseryd 8:1. Se A25, A27
7	Brandgrav	0,8 × 0,6			1	urnebrandgrop	
8	Stenkrets	4,5 × 3,5	rektangulär	0,4-1,0	1	brandgrop	RAÄ Sandseryd 8:2. Se A19 samt A18 och A20
9	Härd	0,7 i diam		0,05-0,15			
10	Kolningsgrop	3,5 i diam	rund				
11	Stensättning?	1,7 × 1,0	rektangulär?	0,1-0,2		brandgrop?	Skadad, en rad stenar kvar. Se A33
12	Skärvstenshög	6,0 × 5,5	rund	0,05-0,35			RAÄ Sandseryd 8:3. Ca 0,5 meter hög
13	Brandgrav?	0,2 i diam			1	bengrop?	
15	Brandgrav					rest av urnebrandgrop?	skadad, kvinnograv
16	Brandgrav	0,2 i diam			1	urnebrandgrop?	
17	Härd	1,8 × 1,0		0,05-0,2			dubbelhärd
18	Fyndsamling	0,6 × 0,4			1	några enstaka spridda brända ben	Intill A19, hör troligen till denna brandgrav. Fynd av bl.a. skålgropsstenar (F444 och 445).
19	Brandgrav	0,7 × 0,6			1	urnebrandgrop	i A8
20	Fyndsamling	0,2 i diam					tillhör A19?
21	Brandgrav	1,2 × 1,0			1	urnebrandgrop	skadad
22	Grop/Nedgrävning	0,75 × 0,5					plats för sten?
23	Brandgrav?	0,6 × 0,45			1	brandgrop?	osäker, skadad
24	Fyndsamling	0,3 × 0,25				?	I A11
25	Brandgrav	0,25 × 0,2			1	bengrop	
26	Grop/Nedgrävning	0,5 × 0,5					plats för sten?
27	Brandgrav	0,15 i diam			1	urnebrandgrop	I A6, mansgrav
28	Brandgrav	0,6 × 0,4			1	urnebrandgrop	
29	Fyndsamling	0,25 i diam					skadad av A10
30	Brandgrav	0,2 i diam			1	brandgrop?	
31	Fyndsamling				1		skadad av A10
33	Brandgrav	0,3 i diam			1	brandgrop	i A11(?)
34	Brandgrav	0,2 i diam			1	benglager?	
35	Fyndsamling					Rest av brandgrop?	skadad av A10, jmf A31
36	Stolphål	0,25 i diam		0,05-0,1			jmf A37
37	Stolphål	0,6 × 0,5					jmf A36
38	Grop/Nedgrävning	0,2 × 0,2					Diffus, efter stubbe?

Nr	Typ	Yttermått meter	Form	Stenstorlek meter	Antal begr	Typ av begravning	Anmärkning
39	Stolphål	0,5 × 0,4		0,05-0,1			osäkert stolphål, fynd av brända ben, keramik
40	Härd	1,0 × 0,7		0,05-0,1			
41	Stolphål?	0,6 × 0,5					osäker, svårtolkad, fynd av brända ben, keramik
42	Kolningsgrop	3,6 i diam					
43	Härdgrop	1,6 i diam		0,05-0,15			
44	Härdgrop	1,4 × 1,1		0,05-0,1			
45	Härdgrop	0,6 × 0,5		0,5-0,1			
48	Härdgrop	0,3 i diam		0,5-0,1			
49	Kolningsgrop	2,5 × 1,4					osäker tolkning
52	Kolningsgrop	4 × 2,5					
53	Härd	0,75 i diam		0,05-0,15			under kolmilan
54	Härd	0,5 × 0,5					kolning?
55	Härd	1 × 0,8					kolning?
56	Fyndsamling	0,5 i diam					jämför A15
57	Härdgrop	1,1 i diam		0,05-0,3			
60	Härdgrop	0,9 × 0,7					
63	Sotfläck	1 × 0,7					
66	Härdgrop	0,7 i diam		0,05-0,1			

Bilaga 3

Anläggningsbeskrivningar

A1 Stenpackning (se bilaga 1c)

Område: Sandseryd 8 Storlek: ca 5 meter i diameter Form: Rund, flack

Cirka trettio meter söder om gravfältet framkom en flack stenpackning i två lager, av 0,05–0,3 meter stora stenar. Bland stenarna påträffades både enstaka förhistoriska keramikskärvor, ett bränt ben och sentida tegel- och glasskärvor.

Tolkning:

Anläggningen är en sentida vägförstärkning. Stenar kan ha hämtats från gravfältet intill och lagts ut över ett sankt terrängavsnitt. Åsens gårds förra ägare har berättat att han hade under tidigare årtionden schaktat av vissa moräntoppar och fyllt igen vattensjuka sänkor inom sina åkrar samt förstärkt vissa avsnitt av traktorvägarna.

Fynd:

Brända ben Fnr 206

Keramik Fnr 133, 134, 422

Slagg Fnr 223

A2 Stenpackning (se bilaga 1b)

Område: Sandseryd 8 Storlek: cirka 14 meter i diameter Form: rund, flack

Cirka trettio meter sydväst om gravfältet och 6 meter söder om härden A40. Beskrivning: Se A1.

A3 Stensättning RAÄ Sandseryd nr 6

Storlek: 17,5 × 12,5 meter Form: rund/oregelbunden stenpackning
Kantkedjans diameter: 9,5 meter.

Stensättningen var anlagd på en naturlig moränhöjd. Den framstod efter avbaning och första finrensning som en oregelbundet rund krans av 0,05–0,3 meter stora stenar. Denna stenpackning var 1–4,5 meter bred och 0,1–0,2 meter hög. I mitten av stensättningen fanns ett litet runt mittröse, 2 meter i diameter och 0,2 meter hög, uppbyggd av 0,1–0,3 meter stora stenar. Området mellan mittröset och stenpackningen (kransen) var nästan helt stenfritt. I och runt mittröset framkom brända ben och gravfynd utspridda. I sydöst fanns sekundärbegravningar i form av två brandgropar en meter utanför kantkedjan.

Under kransen av stenar framkom en fragmentarisk kantkedja av 0,4–0,7 meter stora stenar. Knappt 50 % av kantkedjan kvarstod.

Mittbegravning: Någon tydligt avgränsad begravning hittades inte, utan fynden fanns i och runt mittröset. I mittrösets stenpackning påträffades 78 gram brända ben, och i området väster och sydväst om mittröset sällades fram ytterligare 50 gram brända ben utspridda över en 15 m² stor yta. Strax nordväst om mittröset påträffades ett knivskaft i järn (Fnr9) samt ett remändebeslag i brons (Fnr10). Beslaget var dekorerat med runskrift på ena sidan.

Fyndkoncentration FK7: 3,5 meter väster om mittröset framkom en fyndsamling bestående av en järnkniv (Fnr8) och sju pärlor (av bärnsten, brons och glas, Fnr1–7). Föremålen låg utspridda yttligt inom ett 0,3 × 0,3 meter stort yta i kanten av det stenfria området innanför stenpackningen. Inga brända ben påträffades i detta område.

De brända benen från mittröset var så fragmenterade att någon artbestämning inte var möjlig.

Sekundärbegravningar: 4,5 meter sydväst om mittröset, en meter utanför kantkedjan och under stenpackningen, påträffades två gravgropar, en brandgrop (A3:4a) och en bengrop (A3:4b), tätt intill varandra. Redan innan gravgroparna var synliga hade man registrerat ett större antal brända ben samt keramikskärvor inom en 1,3 × 1,0 meter stor yta i stenpackningen. Begravningarna var 0,4–0,6 meter i diameter och ca 0,3 meter djupa.

A3:4a: Gropen var fylld med humös sand, blandat med brända ben. I botten av gropen fanns ett tio centimeter tjockt kol- och sotlager blandat med brända ben. Sammanlagt fanns det 339 gram brända ben i gropen.

A3:4b: Fyllningen bestod av sandig myllaktig jord med inblandning av sot och brända ben. Ingen tydlig sot/kollager fanns i denna grop. Däremot påträffades flera skärvor av grovmagrad, dåligt bränd, keramik. Skärvorna kom från samma kruka. Sammanlagt fanns det 80 gram brända ben i gropen.

Fyndkoncentration FK5: en meter väster om A3:4ab intill kantkedjan, på dess utsida, framkom en keramikskärva (Fnr 15) och två flintavslag (Fnr 12 och 13).

Tankar kring uppbyggnaden av graven

Stensättningen har anlagts på en höjd där man har utnyttjat den naturliga topografin för att framhäva gravens profil. Stenpackningen har bestått av relativt små stenar, vilket avspeglar närområdets stenfattigdom.

Troligtvis i sen tid har stenar plockats ur graven och använts som fyllnad i sänkor i närheten – jmf A1 och A2.

Fynd:

Brända ben Fnr 16-20, 22, 25 27, 29. Från mittröset, benlagret och A3:4b.

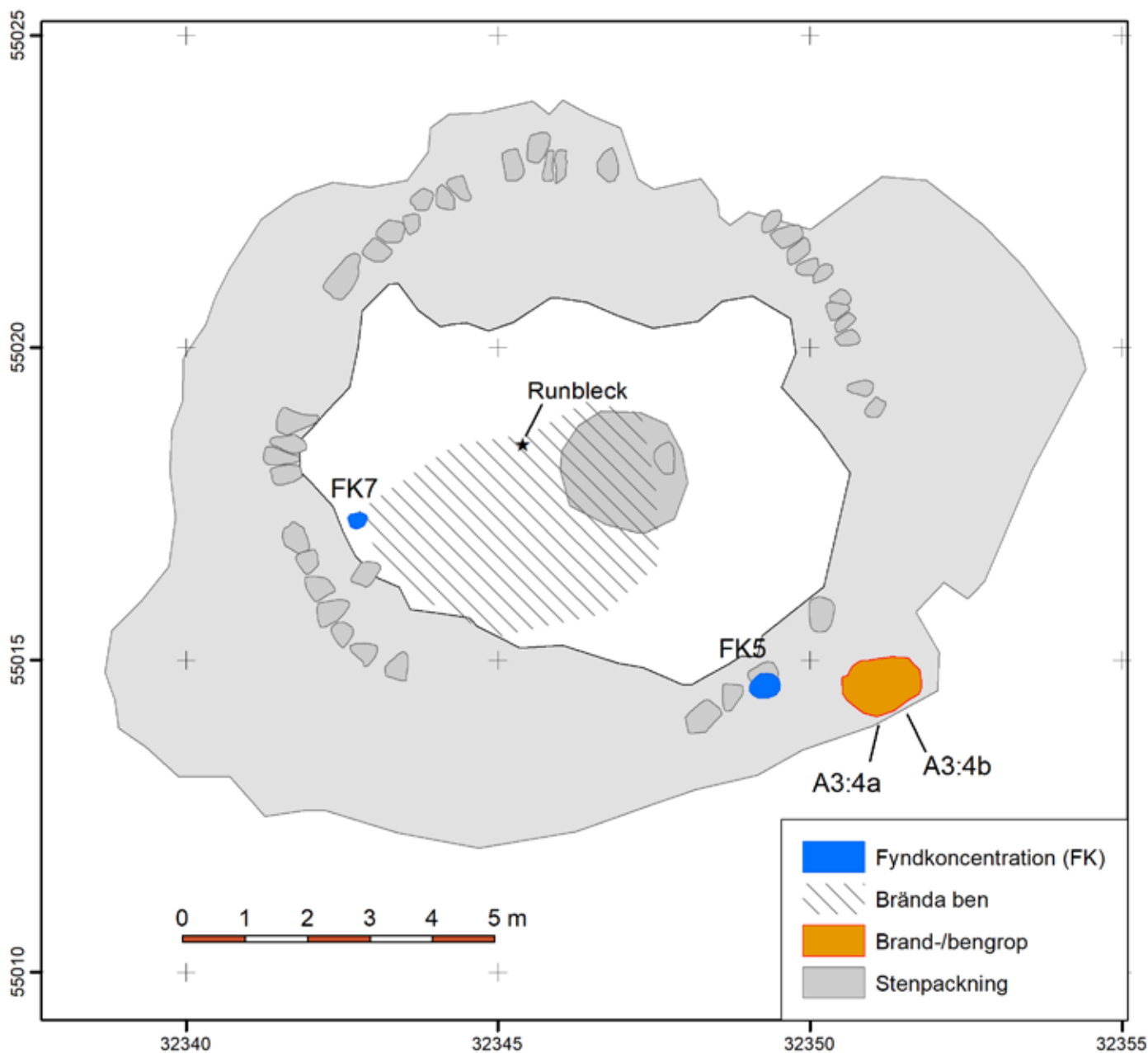
Keramik Fnr 15, 23, 28. Från FK5, A3:4b samt SV om mittröset.

Flintavslag Fnr 11–13. Ett från mittröset, två från under kantkedjan i sydöst (nära FK5)

Kvartsavslag Fnr 175. Från benlagret väster om mittröset.

A3 efter borttagning av stenpackning. Från väst.

A3. Planritning med stenpackningen och den underliggande kantkedjan.

Glaspärlor Fnr 2–6. Från FK7
 Bronspärla Fnr 7. Från FK7
 Bärnstenspärla Fnr 1. Från FK7
 Remändeföremål av brons Fnr 10. Från FK7
 Järnten Fnr 14. Från A3:4a
 Järnkniv Fnr 8. Från intill FK7
 Oidentifierat järnföremål Fnr 9. Från nordväst om mittröset
 Slagg Fnr 24, 26. Rensfynd

Dateringar:

A3:4a Beta -52760 träkol: BP 1970±70: 165 f Kr–215 e Kr (95,4% säkerhet)

A3:4b Beta-52761 träkol: BP 200±60: 1520–nutid (95,4%)

Osteologisk analys:

Mitröset: Människa, obestämd ålder/kön

A3:4a: Människa, medelålders. Samt djurben från mellanstort djur – troligen hund

A3:4b: Människa, barn

A4 Stensättning med skelettgrav RAÄ Sanderyd 8

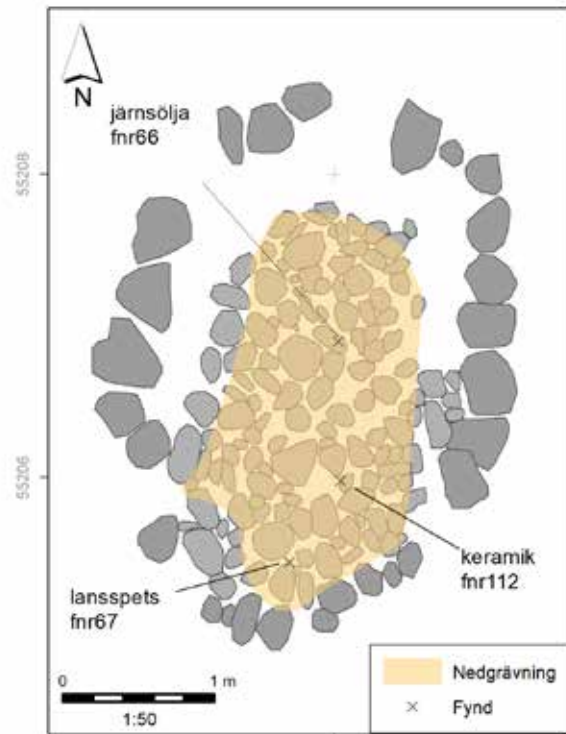
Område: Sanderyd 8 Storlek: 3,5 × 2,7 meter (N-S)

Form: Rektangulär

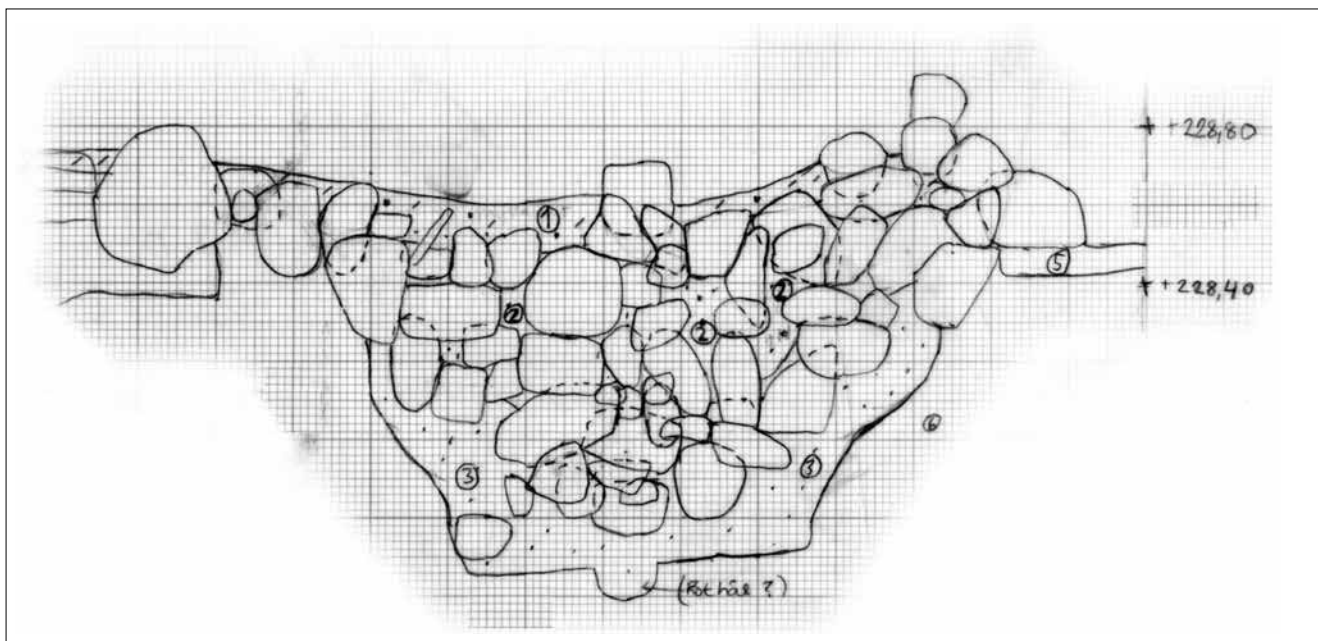
Skelettbegravningen: ca 2,5 x 1,4 meter (N-S)

Anläggningen låg i den sydvästra delen av gravfältet och syntes först som en oregelbunden stensamling av 0,1–0,3 meter stora stenar utan tydlig begränsning. Brända ben och keramik påträffades ytligt inom ett 5 × 4 meter (öst-väst) stort område. Två koncentrationer urskiljdes: på västra respektive östra sidan av anläggningen. Dessa tolkades som rester av förstörda brandgravar. En keramikskärva påträffades under gravens kantkedja och i den östra koncentrationen framkom även ett bronsfragment och flinta. Koncentrationerna kan vara rester av en eller flera förstörda brandgravar. Intilliggande kolningsgrop och kolmila skulle i så fall kunna förklara förstörelsen.

Vid fortsatt rensning framträdde först en nästan ofylld, rektangulär stenkrets av 0,2–0,5 meter stora stenar. Stenkretsen mätte 2,7 × 2,7 meter (nord-syd). Stenkretsen låg förskjutet åt

A4 stensättning med skelettgrav

Profil genom A4. Från söder. Skala 1:20.

norr i förhållande till den inre stenpackningen som mätte cirka $3 \times 1,5$ meter (nord-syd). I gravens norra del fanns en stenfri zon mellan stenpackningen och kantstenarna. I södra delen gick stenpackningen under kantstenarna. Stenpackningen bestod av 5–6 lager stenar och gravens största djup var 1,2 meter (se nedan). Fyllningen i övrigt bestod av mörk, flammig sand. Själva nedgrävningen smalnade av till 2,2 meters längd och drygt en meters bredd i botten av graven.

I fyllningen framkom enstaka brända ben från ytan ner till ca nivå +228,00 m.ö.h. Även keramikskärvor förekom utspridda i fyllningen. Inga spår av skelett påträffades i graven. Däremot framkom en 35 centimeter lång lansspets i gravens södra ände (Fnr 67). Den låg nord-sydligt orienterad på botten av graven, på nivå +227,80 m.ö.h. 1,5 meter norr om lansspetsen, på samma nivå, påträffades en rund järnsölja 3,5 centimeter i diameter (Fnr 66). Lansspetsen har daterats till romersk järnålder–folkvandringstid (period C3-D1). I botten kom också några keramikskärvor av avvikande karaktär jämfört med övriga skärvor i gravfyllningen. Dessa var av finmagrat grårött gods med streck- och punktdekor (Fnr 112).

Fynd:

Brända ben Fnr 242, 247, 296, 432-433

Keramik Fnr 111-114, 116-121, 294

Ten av brons Fnr 45

Lansspets av järn Fnr 67

Järnsölja Fnr 66

Flintavslag Fnr 241, 246

Harts Fnr 295

Bränd lera Fnr 434

Osteologisk analys av de brända benen i fyllningen:

Människa, obestämd ålder/kön

A5 Stenpackning (se bilaga 1c)

Område: Sandseryd 8 Storlek: 7×3 meter

Form: Avlång, flack

Anläggningen framträdde vid schaktning som en avlång, 7×3 meter stor stensamling bestående av 0,05–0,15 meter stora stenar. Halva anläggningen grävdes ut. Det framkom fragment av taktegel och buteljglas i fyllningen t.o.m. i botten, mot det sterila. I profil var anläggningen helt plan även i botten. Anläggningen bedömdes vara recent, eller åtminstone från historisk tid, och andra halvan grävdes bara delvis. Ingen profil ritades. Jämför med A1 och A2.

Fynd:

Knivblad i järn Fnr 74

Recenta föremål, ej tillvaratagna

A6 Stenkrets RAÄ Sandseryd 8:1

Område: Sandseryd 8 Storlek: $3,5 \times 3,5$ meter (Ö-V) Form: Kvadratisk med en större rest sten i varje hörn

Anläggningen bestod av fyra resta hörnstenar, 0,6–1,0 meter i diameter och 0,4–0,9 meter höga. Hörnstenarna stod med bredsida mot väst respektive öst 2–2,5 meter från varandra. De var 0,5–0,8 meter i diameter och 0,7–1,2 meter höga. Den nordvästra hörnstenen var en klumpsten, övriga var avlånga. De var nedgrävda 0,2–0,3 meter från marknivå. Alla hade mindre stödstenar runt basen. I nedgrävningen till de sydvästra, nordvästra och nordöstra stenarna framkom brända ben och keramik. Mest kom runt den nordöstra stenen – 80 gram (fnr 187). Vid de två andra fanns 1–12 gram. Mitt emellan de norra stenarna fanns en urnebrandgrop A27 som tolkades utgöra primärgraven i A6.

Alldeles intill den sydvästra stenen, på dess västra sida, fanns en fyndsamling A24 samt en tydlig fyndkoncentration

A6:F1 av brända ben, keramik och en liten spiralformad finger- eller tåring (Fnr 41). A24 låg under en av stenarna i A11. Inga nedgrävningar kunde skönjas, men fynden i F1 fanns inom ett 0,1 meter stort och 0,3 meter djupt område. Eventuellt har fynden dragits i djupet av rötter eller dylikt. Inom stenkretsen framkom även enstaka brända ben och kolbitar.

Fynd:

Brända ben Fnr 186–188, 207, 209, 210, 326, 337, 350, 352,

Keramik Fnr 128, 136–139

Bränd lera Fnr 438

Finger- eller tåring Fnr 41

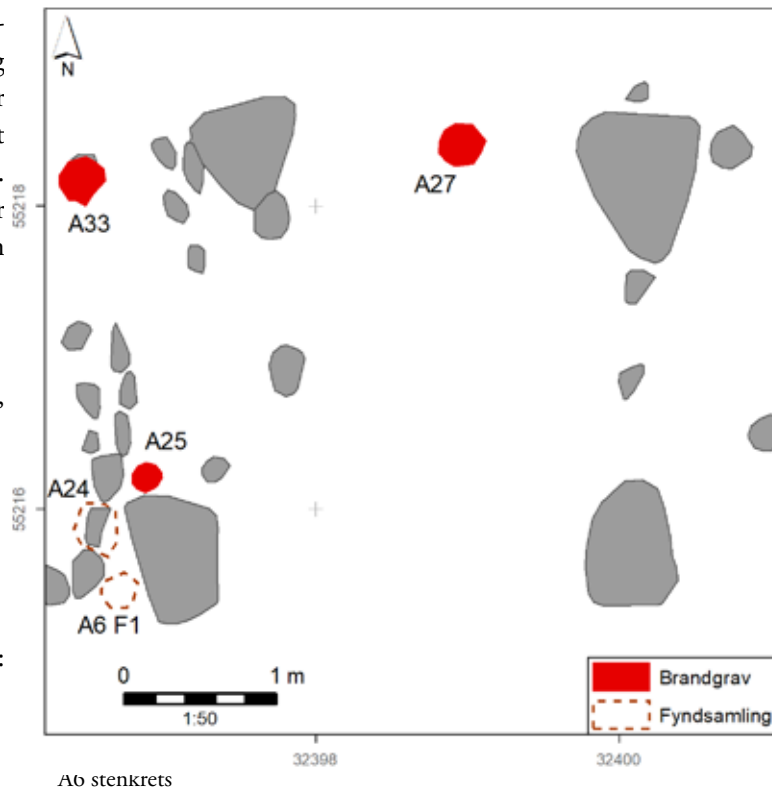
Datering:

Beta-52774 träkol från A6/F1 : BP 2000±140:
375 f Kr–325 e Kr (95,4%)

Osteologisk analys

Människa – troligen kvinna.

Djurben av obestämd art.

A7 Brandgrop, med urna/Urnebrandgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,8 × 0,6 meter (Ö-V)

Anläggningen syntes i ytan som en mörkfärgning med brända ben och keramik. I ytan påträffades också en glaspärla (Fnr 34). Graven bestod av en tydlig rund nedgrävning ca 0,4 meter i diameter och 0,35 meter djup med U-formad botten. Fyllningen bestod först av ljusgrå sotfärgad sand med brända ben och keramik, men 5 centimeter ner blev den mycket svart och fet med många brända ben (sammanlagt nästa 500 gram). Cirka 5 centimeter ner i anläggningen hittades också en fingerring av brons (Fnr 31). Anläggningen snittades och i profilen hittades en korsformad bronsfibula av Nydamtyp, med den rostiga järnnålen kvar (Fnr 32). Bredvid låg ytterligare en järnnål Fnr 85, troligen från ett spänne eller fibula. En välbevarad järnkniv (Fnr 33) och större bitar keramik kom också i profilen. I den östra halvan av anläggningen kom två små, oidentifierade järnföremål och en del av en bronsring (Fnr 30). Väster om anläggningen fanns ett område med sotblandad sand, lite ljusare än själva nedgrävningen, ca 0,40 meter i diameter och 0,20 meter djup. I detta kom mycket keramik samt brända ben. Här hittades också en glaspärla (Fnr 35) liknande den som hittades i ytan vid rensning, pärlan var bränd. Keramiken kommer från två olika kärl, möjligen tre.

Vid rensningen av ytan runt omkring brand-

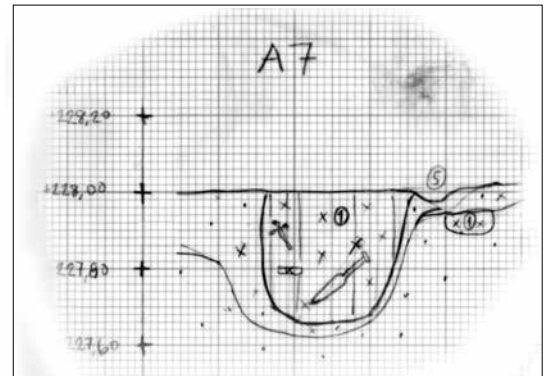

Fynd i urval från A7. Fnr 30 fingerring, 34 och 35 pärlor, 32 fibula och 33 kniv. Skala 1:2.

gropen hittades flera fynd öster och nordöst om denna (mot A9). Dels en bronsnål med en förtjockning i ena änden (Fnr 36) några järnfragment (Fnr 65) och del av en korsformig fibula (Fnr 59). Föremålen tolkades höra till A7.

Fynd:

Brända ben Fnr1 83
Keramik Fnr 107-110
Harts Fnr 392
Fibula av brons och järn Fnr 32
Fingerring av brons Fnr 30, 31
Nål av brons Fnr 36
Nål av järn Fnr 85
Järnkniv Fnr 33
Glaspärlor Fnr 34, 35
Oidentifierat fragment av järn Fnr 65
Flinta Fnr 396

A7 profil med fibula och kniv inritade. Skala 1:20.

Datering:

Beta-52759 träkol: BP 1760±60:
125–405 e Kr (95,4%)

Osteologisk analys:

Människa, äldre än 15-20 år

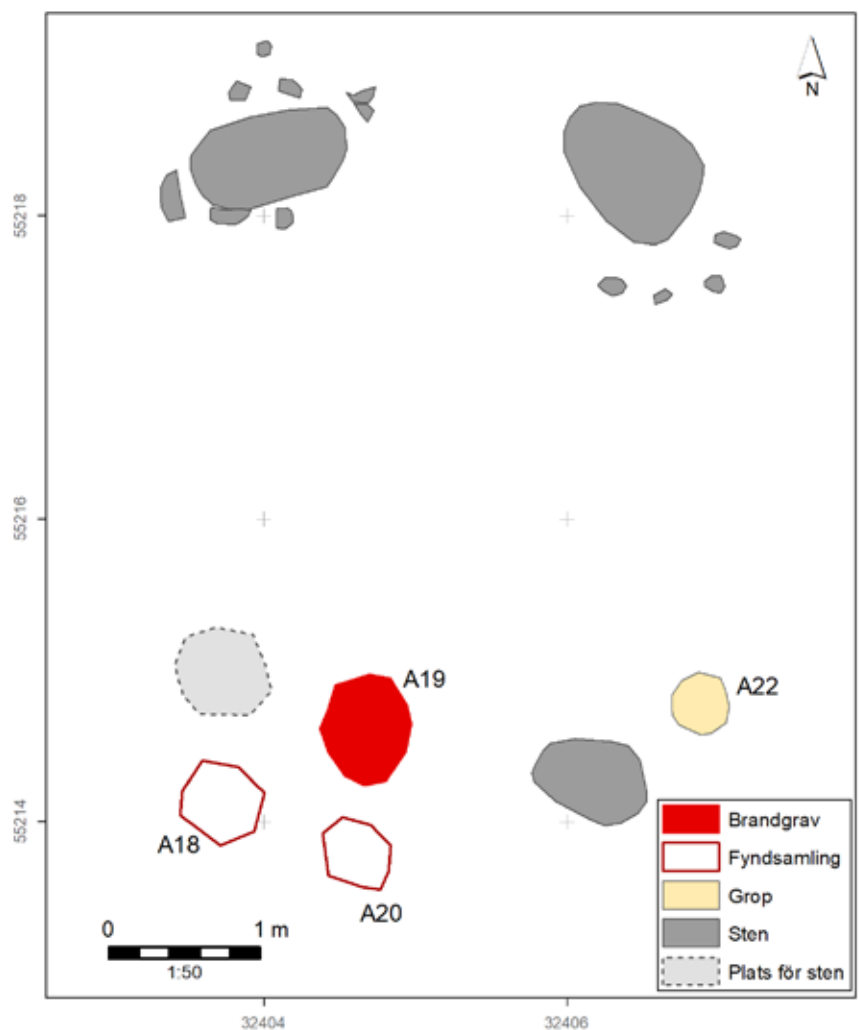
A8 Stenkrets RAÄ Sanderyd 8:2

Område: Sanderyd 8
Storlek: 4,7 × 3,7 meter (N-S)
Form: Rektangulär, med en rest sten i tre hörn. Den sydvästra stenen saknades.

Anläggningen bestod av tre resta stenar, varav en hade ramlat omkull. Den fjärde stenen i sydväst, saknades, men den grunda gropen efter den, med mindre stödstenar i, var synlig.

Kvarvarande stenarna var 0,5 meter i diameter och 1 meter höga. Alla hade grävts ner minst 0,2 meter och stöttats med hjälp av mindre stenar, 0,1–0,15 meter stora. Den nordöstra stenen hade ramlat åt norr.

I stenarnas nedgrävningar och runt dem framkom enstaka brända ben och keramik. Intill den sydöstra stenen påträffades dessutom harts, två små droppar av glas och en fibula (Fnr 215, 430, 214 och 40).

A8, stenkreis med brandgrop A19 och fyndsamlingarna A18 och A20.

Innanför stenkretsen framkom inga begravningar, men mellan de sydliga stenarna påträffades brandgrop A19 och strax intill fanns även fyndsamlingarna A18 och A20. Intill den sydöstra stenen fanns nedgrävningen A22. Brandgropen A19 tolkades som primärgraven i stenkretsen.

Fynd:

Brända ben Fnr 212, 213, 216, 218
Keramik Fnr 140–143, 211, 339, 353
Harts Fnr 215, 219, 430
Fibula av brons och järn Fnr 40
Glas Fnr 214, 393
Järnföremål, oidentifierat Fnr 86
Flinta, avslag Fnr 217
Skålgropssten Fnr 446

Osteologisk analys:

Människa, obestämd ålder/kön
Djur, obestämd art

A8, gropan efter den saknade sydvästra stenen. I bakgrunden brandgropen A19. Från väst.

A9 Hård

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,7 meter i diameter
Form: Rund

Anläggningen syntes inte alls innan området avbanades. Efter avbaning framträdde en rund mörkfärgning. Mörkfärgningen innehöll sot och kol. I det översta sotlagret kom 16 gram brända ben samt keramik. Vid ytterligare rensning framkom en tät stenpackning av 5–15 centimeter stora stenar, varav enstaka var skörbrända. I fyllningen mellan stenarna kom ytterligare enstaka brända ben och keramik. Däremot förekom inga fynd under stenpackningen.

Fynd:

Brända ben Fnr 220
Keramik Fnr 144, 145, 363

Datering:

Beta-52766 träkol: BP 1640±80. 230–600 e Kr (95,4%)

A 10 Kolningsgrop och förstörda gravar

Område: Sandseryd 8 Storlek: 3,5 meter i diameter och 0,5 meter djup Form: Rund

Anläggningen låg i gravfältets södra del. Den syntes som en delvis stenfylld, rund, grop cirka 3,5 meter i diameter och 0,5 meter djup. Längre ner blev gropen mera rektangulär till formen. Flera kol- och sothorisonter syntes i profilen. Gropen är en kolningsgrop från vikingatid–tidig medeltid. Två eller flera begravingar har förstörts i samband med anläggandet av gropen. I hela anläggningen påträffades keramik och brända ben (sammanlagt 167 gram), framförallt på ytan. Två koncentrationer av sot, kol och fynd fanns vid gropens södra respektive östra kant. På gropens södra sida fanns en 1,5 meter lång, nord-sydligt orienterad rad knytävsstora stenar. Raden har säkerligen ingått i en förstörd gravmarkering. Inga begravingar hittades i dess närhet.

Förutom brända ben och keramik påträffades bland annat en bronspincett (Fnr 44), en bronssölja (Fnr 56), en glas-smälta, flera fragmentariska oidentifierade järnföremål, samt flera bitar slagg.

Tolkning:

En kolningsgrop har anlagts på gravfältet varpå minst två brandgropar har förstörts och deras fyllning har sprits ut i kolningsgropen och i dess närhet. Stensamlingen i botten av gropen kan dels härstamma från en förstörd gravmarkering på samma plats, dels från stensättningen A4, väster om gropen. En nord-sydlig rad av stenar söder om A10 kan också vara en rest av en gravmarkering (se översiktsplan Bilaga 1d). Intill kolningsgropen, på dess östra sida, fanns en kolmilebotten, sannolikt från historisk tid. Inte minst grävning för dess stybbgropar har ytterligare rört om bland gravgroparna och fynden.

Fynd:

Brända ben Fnr 222, 298
Keramik Fnr 146–149, 297, 307
Glas Fnr 452
Bronspincett Fnr 44
Bronssölja Fnr 56
Bleck av brons och järn Fnr 42
Järnnål Fnr 83
Oidentifierade järnfragment Fnr 69, 70, 84, 89, 92
Små bitar slagg Fnr 71, 90, 93, 205
Sandstensbryne Fnr 441

A10. Kolningsgropen delvis utgrävd. I fyllningen fanns gott om stenar som bör härröra från gravmarkeringar.

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A11 Grav, rest av ofylld stensättning(?) (se även A24)

Område: Sandseryd 8 Storlek: 1,7 × 1 meter

Form: Oregelbunden, troligen rektangulär från början

Anläggningen framkom vid första rensning strax väster om stenkretsen A6. Den består av sju–åtta mindre stenar (diameter < 20 cm) stående i en 2 meter lång nord-sydlig rad som svänger åt väst i den södra änden. De flesta stenarna är ganska flata och har ställts på högkant. Svängen i söder gör att man kan anta att det kan röra sig om en ofylld stensättning. Ytligt, intill stenraden, framkom en fingerring i brons (Fnr 37) samt några keramikskärvor och brända ben. I närheten av fingerringen påträffades en liten nål med spiral (Fnr 55). Under en av stenarna fanns en tydlig ben- och keramik-koncentration, A 24, men ingen nedgrävning kunde skönjas. Troligtvis ska A11 och A24 ses som en och samma grav.

Fynd:

Ring av brons Fnr 37

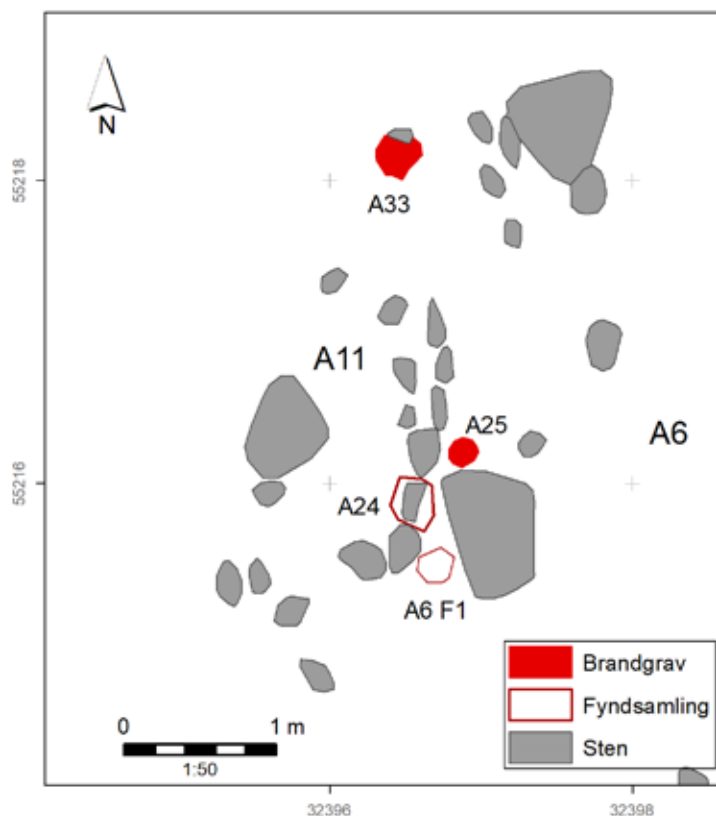
Nål av järn Fnr 55

Keramik Fnr 150

Brända ben Fnr 348

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A11 Stensättning, rest av.

A12 Skärvstenshög RAÄ Sandseryd 8:3

Område: Sandseryd 8

Storlek: 6 × 5 meter (NV-SO), 0,5 meter hög

Form: Oregelbundet rund

En relativt flack skärvstenshög som i fornminnesregistret var registrerad som möjlig hög. En kolmila, sannolikt från historisk tid, i sydväst sträckte sig en bit över skärvstenshögen.

Fyllningen bestod av skärvad och skörbränd sten 0,05–0,35 meter stora, i sand med inslag av mo/humus. Stenpackningen var tät utom i ytterkanten där den blev allt glesare. Centralt i stenpackningen fanns ett något sotigare område. I botten framkom enstaka större stenar som först troddes höra till en kantkedja - men som visade sig vara skörbräda/skärvade och endast begränsade till en mindre del av anläggningen. Under högen i sydväst framträdde en nedgrävning eller naturlig svacka 0,2–0,3 meter djup, även den var fylld med skärvad sten.

Utspritt i stenpackningen framkom sammanlagt nästan ett kilo keramik samt små mängder brända djurben. I den västra halvan av anläggningen var keramiken av samma godstyp och eventuellt rester från samma kärl (Fnr 100 och 101). I östra halvan framkom också en del keramik eventuellt härrörande från samma kärl som ovan (Fnr 102). Vid nordöstra kanten av anläggningen fanns ytterligare en koncentration av keramik (Fnr 103). Ett flintavslag (Fnr 105) framkom i botten av högen.

Strax norr om skärvstenshögen framkom efter andra avbaningen fyra härdgropar (kokgropar) och söder om, ytterligare en (A43-45, 53 och 57).

I högen påträffades små mängder brända ben (sammanlagt ca 20 gram). Ett av benfragmenten från högen har daterats till äldre bronsålder (cirka 1430–1260 f Kr, Ua-51154). Träkol från högen har daterats till förromersk eller romersk järnålder (210 f Kr–70 e Kr, Beta-52756). De disparata dateringarna har tolkats visa två olika användningsperioder för högen. Först en period under äldre bronsålder då härd- och härdgroparna A17, 43-45, och 55 också har tillkommit. Den senare dateringen kan möjligen sättas samman med begravningarna då skärvstenshögen har använts som avfallshög i samband med rituella aktiviteter på gravfältet. Att träkolet har daterats till tiden före gravfältet, kan bero på träets

höga egenålder. Någon vedartsanalys har inte gjorts.

Fynd:

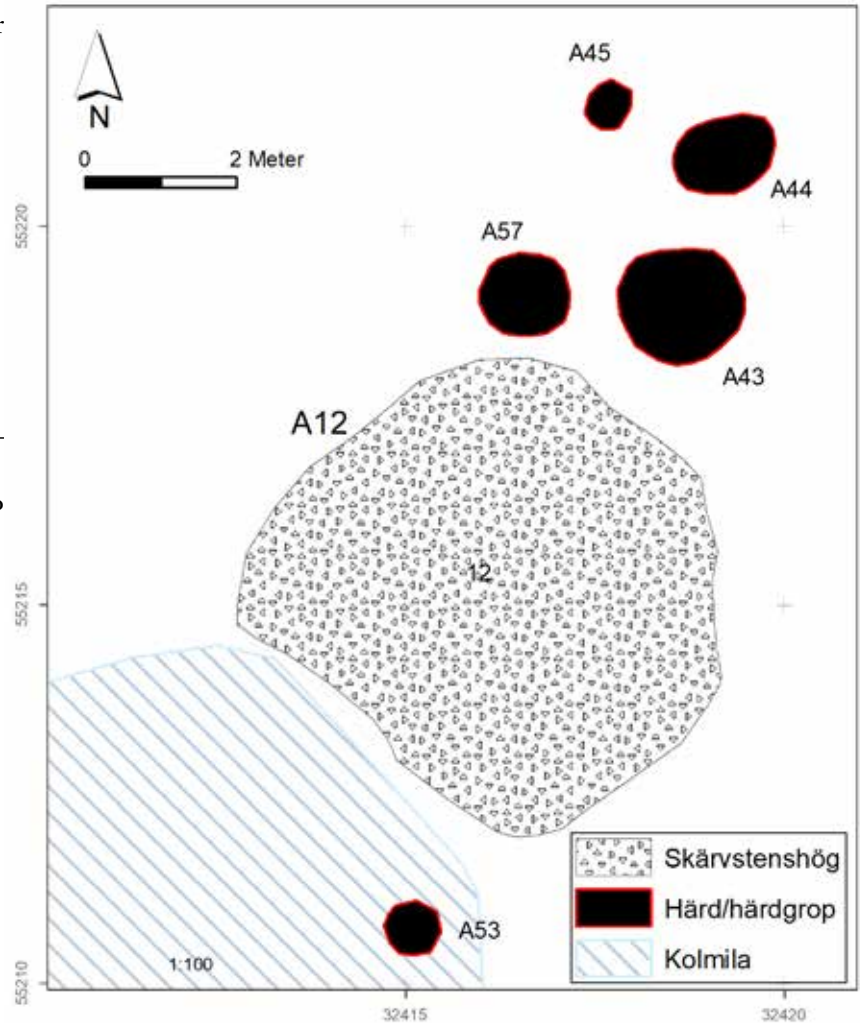
Brända ben Fnr 189, 191
Keramik Fnr 100-103
Flintavslag Fnr 105
Bränd lera Fnr 104
Nötskal Fnr 190

Datering:

Beta-52756 träkol: BP 2060±60: 350–320 f Kr, 210 f Kr–70 e Kr (95,4%)
Ua-51154 bränt ben Fnr 191: BP 3083±33: 1430–1260 f Kr (95,4%)

Osteologisk analys:

Får/get, minst 31/2 år gammal

A12 Skävstenröse och de samtida härdarna.

A13 Brandgrav?

Område: Sandseryd 8

Plan- och profilritning saknas, men

koordinatangivelserna placerar den knappt 2 meter öster/nordöst om A22 och A23. Läget har rekonstruerats på planritningen. Se bilaga 1d och 1e.

Sotig mörkfärgning syntes vid framrensning av yta. Anläggningen var ca 0,2 meter i diameter och 0,10–0,15 meter djup. I anläggningens topp låg ett litet bronsbleck med nit (Fnr 78). Även ben förekom på ytan. I fyllningen kom keramik och ben.

Tolkning: anläggningen tolkas som rester av en brandgrav.

Fynd:

Brända ben Fnr 221
Keramik Fnr 151
Bronsnit Fnr 78

Osteologisk analys:

Människa
Djur, obestämt

A15 Grav, rest av urnebrandgrop?

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,5 meter i diameter

Anläggningen framkom mellan kolningsgropen och kolmilan. Den syntes först efter avbaning. Då framkom en stensamling i en grund sänka – troligen en stybbgrop till kolmilan. I och omkring denna kom rikligt med brända ben och keramik. I anläggningens västra del fanns en mörkfärgning. Vid utgrävning av anläggningen upptäcktes ett recent hundskelett som hade begravts i anläggningen. Hundben låg blandade med brända ben och förhistorisk keramik. Någon klar begränsning av anläggningen gick inte att se på grund av de sentida störningarna.

I kolmilan hittades keramik som med stor sannolikhet kan kopplas till A15. Några av skärvorna hade samma slags dekor som skärvorna bland hundbenen. Keramiken var dels av tjockväggig, grovmagrad sort, dels tunnväggig, finmagrad sort med streck- och punktdekor (Fnr 158, 159). Minst två kärl har funnits i graven: en urna och en bikärl?

Utöver de brända benen och keramiken hittades två flintfragment och ett kraftigt korrugerat järnfragment.

Fynd:

Brända ben Fnr 224, 319

Keramik Fnr 158, 159

Flintavslag Fnr 225

Oidentifierat järnfragment Fnr 73

Glasfragment, smält Fnr 99

Skelett av hund (recent), ej tillvarataget

Osteologisk analys:

Människa, vuxen man

A16 Brandgrop/Urnebrandgrop??

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,2 meter i diameter

Cirka 3,5 meter söder om stensättningen A4 framkom en omarkerad, liten – men tydlig – mörkfärgning bestående av sotblandad sand. I ytan hittades brända ben och en keramikskärva. I fyllningen framkom enstaka brända ben från människa.

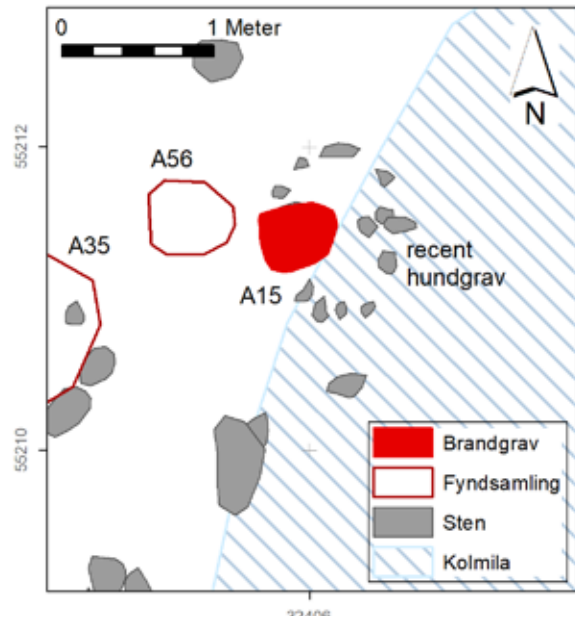
Fynd:

Brända ben Fnr 226

Keramik Fnr 154

Osteologisk analys:

Människa, obestämd ålder/kön

A15 Brandgrav.

A17 Hård

Område: Sandseryd 8 Storlek: 1,8 × 1 meter (NO-SV)

Anläggningen framträdde först efter den andra rensningen av ytan, som en svagt ovalformad mörkfärgning i den ljusa sanden. Fyllningen bestod av svagt sotig sand blandat med enstaka brända ben och små skärvstensflisor. Ca 0,15 meter ner i anläggningen framkom två runda gropar (0,6–0,7 meter i diameter och 0,2 meter djupa) intill varandra i anläggningens mitt. De var fyllda med skörbrända stenar – diameter 0,05–0,15 meter. Det fanns enstaka brända ben i fyllningen över själva hårdgroparna men praktiskt taget inga i själva groparna.

Ett bränt ben från anläggningen har daterats till äldre bronsålder, 1500–1375 f Kr. Anläggningen är med andra ord samtida med skärvstenshögen A12 och de övriga hårdgroparna.

Fynd:

Brända ben Fnr 227

Keramik Fnr 228

Datering:

Ua-51155 bränt ben Fnr 227: BP 3148±33: 1500–1375 f Kr (84,3%)

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A18 Fyndsamling

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,6 × 0,4 meter (Ö-V)

Mindre samling av stenar strax söder om den sydvästra (borttagna) stenen i stenkretsen A8. Två av stenarna var försedda med varsin skålgrop (Fnr 444, 445 se foto figur 22 i rapportdelen). Bland stenarna påträffades keramik, brända ben och en hartsbit. Ingen nedgrävning fanns varför fynden tros härstamma från urnebrandgropen A19.

Fynd:

Brända ben Fnr 229

Keramik Fnr 155

Harts Fnr 230

Skålgropsstenar Fnr 444, 445

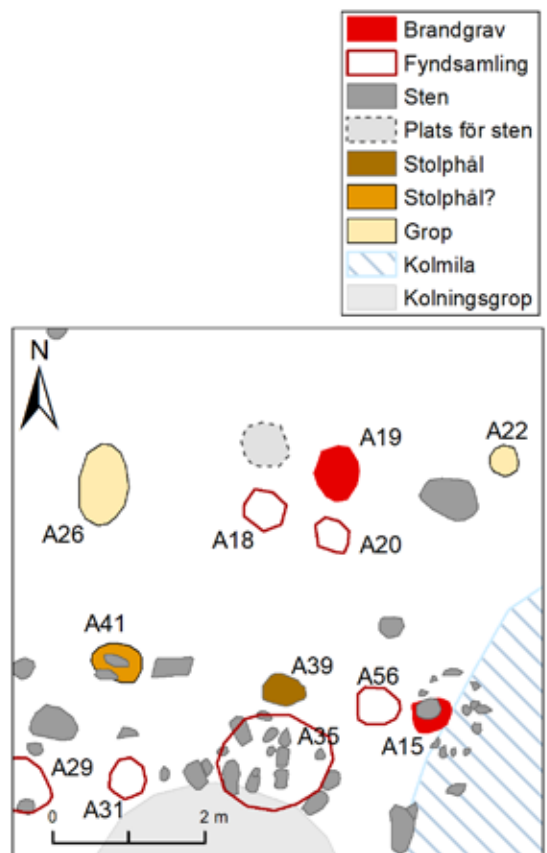
Osteologisk analys:

Människa, obestämd ålder/kön

A19 Brandgrop, med urna/Urnebrandgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,7 × 0,6 meter (N-S)

Brandgropen framträdde som en tydlig mörkfärgning efter rensning av ytan. Den var belägen mitt emellan det södra paret stenar i den kvadratiske stenkretsen A8, varför den tolkades som primärgrav i A8. Gropen var skålförmad och 0,2 meter djup. Fyllningen överst bestod av sand med sotinblandning. I nedre halva fanns ett tydligt sotlager, blandat med sand. Intill fanns A18 och A20, fyndsamlingar, som i fält tolkades vara utdragna från A19.

A18 och A20 i förhållande till A19.

Det fanns rikligt med fynd i gropen. Över 900 gram brända ben fanns spridda från topp till botten. Rikligt med keramikskärvor från minst en kruka framkom också spritt i gropen (Fnr 106). Eventuellt har krukans varit försedd med ett lock. En stor mängd grönfärgade fragment glassmältor hittades också spritt i hela nedgrävningen (Fnr 54).

Dessutom fanns ett antal bronsföremål: sölja med torne (Fnr 51), bältering (Fnr 47), hake och hyska av brons (Fnr 46), ett rektangulärt bronsbleck med nithål i hörnen (Fnr 50), två klamrar (Fnr 48 och 49 – troligen från knivslida). En 19 centimeter lång, intakt järnkniv (Fnr 53) framkom invid/under den stora mängden glassmältor. Fragment av en benkam framkom allra längst ner i gropen (Fnr 52).

För ovanlighetens skull fanns inga fibulor i denna grav. Däremot påträffades en fibula öster om A8:s sydöstra sten, cirka 1,8 meter öster om A19 (Fnr 40). Den kan härstamma antingen från A22 eller A19. Bland de brända benen fanns både människa och häst representerade.

Fynd:

Brända ben Fnr 176, 177, 435

Keramik Fnr 106

Benkam Fnr 52

Bleck av brons Fnr 50

Bältering Fnr 47

Klammer av brons Fnr 48, 49

Kniv Fnr 53

Sölja av brons Fnr 51

Hake och hyska av brons Fnr 46

Glassmältor Fnr 54

Kniv, Fnr 53, från brandgropen A19. Skala ca 1:2.

Datering:

Beta-52758 bränt ben:

BP 1770±110: 20–540 e Kr (95.4%)

Osteologisk analys:

Människa, vuxen

Häst

Fragment av en kam, Fnr 52.

A20 Fyndsamling

Område: Sandseryd 8 Storlek: ca 0,2 meter i diameter

Endast 0,2–0,3 meter söder om A19 framkom en fyndsamling. Ytligt, direkt under torven, fanns harts, glassmältor, keramik och brända ben. Glaset var av samma typ som i A19, och fynden tolkades härstamma från denna.

Fynd:

Brända ben Fnr 233

Keramik Fnr 156

Harts Fnr 232

Glas Fnr 231

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A21 Brandgrop med urna, skadad/ Urnebrandgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 1,2 × 1 meter (Ö-V), 0,2 meter djup

Anläggningen syntes som en ca 1,2 × 1,0 meter stor mörkfärgning med brända ben och keramik, i gravfältets västra del strax norr om A4. I anläggningens norra del kom mycket keramik, varav flera bitar som passade ihop. Keramiken var grovt magrat, både röd- och svartbränd. De brända benen förekom över ett större område än själva mörkfärgningen/nedgrävningen. Mörkfärgningen var som svartast och sotigast i den nordvästra delen där det också kom mest brända ben. Anläggningen grävdes i plan varför ingen profil ritades.

Fynd:

Brända ben Fnr 234

Keramik Fnr 130, 131

Osteologisk analys:

Människa, obestämd ålder/kön

A22 Grop/Nedgrävning

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,75 × 0,5 meter (N-S)

Anläggningen framträdde som en oval mörkfärgning intill den sydöstra stenen i A8. I ytan fanns enstaka stenar, 0,1–0,2 meter stora. Fyllningen bestod av svagt humös sand samt ett tiotal knytnävsstora stenar. Inga fynd påträffades i anläggningen. Alldeles intill på anläggningens södra sida, mitt emellan A22 och den sydöstra stenen i A8, framkom en fibula vid ytrensning (Fnr 40, jmf A19).

Under fältarbetet tolkades nedgrävningen som möjligt ursprungligt läge för den sydöstra stenen i stenkretsen A8. Troligtvis har stenen ramlat länge sedan och blivit upprest igen under modern tid.

A23 Brandgrop?

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,6 × 0,45 meter (Ö-V)

Anläggningen framkom vid ytrensning av ytan under kolmilan. I samband med rensningen av området hittades en

fibula i anläggningens närhet (Fnr38). Anläggningen framträdde efter rensning som en mörkfärgning med inslag av ben och keramik. I profil liknade den mer ett sotigt rothål än en nedgrävning.

Tolkning: En möjlig gravläggning. Dock skulle det mycket väl kunna röra sig om kol från milan som blandats ihop med lösfynd av brända ben och keramik i samband med anläggandet av milan.

Fynd:

Brända ben Fnr 192, 235
Keramik Fnr 152, 153, 157
Evt även fibula Fnr 38

Osteologisk analys:

Människa, obestämd ålder/kön

A24 Fyndsamling

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,30 × 0,25 (N-S)

En samling fynd framkom under en kantställd sten vid utgrävning av A6 och A11. Någon nedgrävning kunde inte skönjas. Det kom ett litet, runt bronsföremål, enstaka brända ben och några keramikskärvor. Alldeles intill A24 påträffades tidigare flera fynd (en fingerring Fnr 37, en järnnål Fnr 55 och brända ben Fnr 348) som har knutits till stensättningen A11.

Troligtvis ska A11 och A24 betraktas som en och samma begravning.

Fynd:

Brända ben Fnr 208
Keramik Fnr 135
Oidentifierad bronsföremål Fnr 79

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A25 Bengrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,25 × 0,2 meter (N-S)

Anläggningen framträdde som en mörkfärgning vid utgrävning av den sydvästra stenen i stenkretsen A6. Fyllningen bestod av brun sand som var något mörkare än omgivande sandlagret och innehöll brända ben. Nedgrävningen hade raka väggar och plan botten och var 0,2 meter djup. Eventuellt härstammar fynden i A6/F1 från denna grav.

Ett bränt ben har daterats till 250–395 e Kr.

Fynd:

Brända ben Fnr 236, 336
Keramik Fnr 237

Datering:

Ua-51156 bränt ben Fnr 236: BP 1715±30: 250–395 e Kr (95,4%)

Osteologisk analys:

Människa, obestämd ålder/kön

A26 Grop/Nedgrävning

Område: Sandseryd 8 Storlek: 1,0 × 0,6 meter (N-S)

Nedgrävning/grop söder om A6. Nedgrävningen var 0,1 meter djup, fylld med mylla/humös sand. Kanterna bestod av mycket hårt packad sand – möjligen har en rest sten stått nedgrävningen. Små mängder av av brända ben, keramik, harts och slagg.

Fynd:

Brända ben Fnr 178, 180

Keramik Fnr 160

Harts Fnr 238

Slagg Fnr 179

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A27 Brandgrop, med urna/Urnebrandgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,15 meter i diameter

Anläggningen framkom som en liten rund grop mellan den nordvästra och den nordöstra stenen i stenkretsen A6. Gropen var 0,25 meter djup. Fyllningen bestod av svart sotig sand. I anläggningen påträffades brända ben, keramik, ett nötskal samt två söljor i järn (Fnr 57, 58). Bland de brända benen fanns människa, hund och får representerade.

Ett bränt ben daterades till 130-325 e Kr.

A27 brandgropen i profil, mellan den nordvästra och nordöstra stenen i stenkretsen A6. Från norr.

Fynd:

Brända ben Fnr 181, 417

Keramik Fnr 129

Sölja av järn Fnr 57, 58

Nötskal Fnr 182

Datering:

Ua-51157 bränt ben Fnr 181: BP 1802±30: 130–325 e Kr (95,4%)

Osteologisk analys:

Människa, vuxen man

A28 Brandgrop med urna/Urnebrandgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,6 × 0,4 meter (N-S)

Anläggningen låg mellan A6 och A8 och framträdde som en sotig yta med keramik och brända ben. Gropen var 0,4 meter i diameter och 0,15 meter djup. Det fanns rikligt med brända ben och keramik, däribland mynningsbitar till ett kärl. Keramiken var koncentrerad till anläggningens norra halva. I övre delen kom också del av ett knivblad och ett par oidentifierade järnföremål samt ett litet flintavslag.

Fynd:

Brända ben Fnr 184

Keramik Fnr 161

Flintavslag Fnr 429

Knivspets Fnr 81

Järnten Fnr 80

Oidentifierade järnföremål Fnr 64, 82

Datering:

Ua-51158 bränt ben Fnr 184: BP 1718±31: 245–395 e Kr (95,4%)

Osteologisk analys:

Människa, barn

Djur, obestämt

A29 Fyndsamling

Område: Sandseryd 8 Storlek: cirka 0,25 meter i diameter

Anläggningen framträdde intill A10 som en fyndkoncentration med brända ben och keramik. Någon nedgrävning kunde inte skönjas. Inom en yta av 0,25 meters diameter framkom även en sölja av brons (Fnr 72), en kraftigt korroderad järnkniv (Fnr 39), ett hänge av brons och järn (Fnr 76) samt ett flintavslag (Fnr 400).

Tolkning: Fynden kan härstamma från en gravgrop som förstörts i samband med kolning i den intilliggande kolningsgropen A10. Jämför A31 och A35.

Fynd:

Brända ben Fnr 193, 303
 Keramik Fnr 162
 Kniv Fnr 39
 Sölja av brons Fnr 72
 Hänge av brons och järn Fnr 76
 Flintavslag Fnr 400

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A30 Brandgrop?

Område: Sandseryd 8 Storlek: ca 0,2 meter i diameter

Anläggningen låg perifert på gravfältet, 6,5 meter söder om A4, och syntes på ytan som en mörkfärgning med enstaka keramikskärvar och brända ben. Vid grävningen kom det ytterst lite brända ben och lite keramik, själva nedgrävningen var sotig och inte mer än 0,1 meter djup.

Anläggningen tolkades som osäker brandgrav.

Fynd:

Brända ben Fnr 194, 239
 Keramik Fnr 163

Osteologisk analys:

Människa, obestämd ålder/kön

A31 Fyndsamling

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,5 meter i diameter

En fyndkoncentration av keramik och en bit harts i ett sotlager framkom vid rensning. Någon tydlig nedgrävning gick inte att skönja. Anläggningen låg i direkt anslutning till kolningsgropen A 10.

Tolkning: Fynden kan härstamma från en grav som förstörts i samband med kolning i den intilliggande kolningsgropen A10. Fynde kan även härstamma från samma grav som fynden i A29 och A35.

Fynd:

Keramik Fnr 164, 165
 Harts Fnr 428

A33 Brandgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,3 meter i diameter

Anläggningen låg under en stubbe 0,5 meter väster om nordvästra stenen i stenkretsen A6. Anläggningen bestod av en liten sotig grop, 0,1 meter djup. Mindre mängd brända ben framkom.

Fynd:

Brända ben Fnr 185

Datering:

Beta-52773 träkol: BP 1730±80: 120–535 e Kr (94,2%)

Osteologisk analys:

Människa, obestämd ålder/kön

A34 Benlager/brandgrop?

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,2 meter i diameter

Anläggningen framträdde i gravfältets västra kant som en liten sotig fläck med lite ben och keramik i ytan. Djupet var endast 0,05 meter.

Fynd:

Brända ben Fnr 196

Keramik Fnr 166

Osteologisk analys:

Människa, vuxen

A35 Fyndsamling (brandgrop?)

Område: Sandseryd 8 Storlek: 1,5 × 1,2 meter (NV-SO)

Anläggningen framträdde vid avbaning som en sotig yta med en stenansamling i kolningsgropens (A10) nordöstra hörn. Flera av stenarna var av sandsten. Sot- och kollagret var endast någon centimeter tjockt. Lagret var kraftigast i den östra anläggningshalvan, där intakta brända vedstycken låg. Fynden bestod till största delen av brända ben, keramik men även järnfragment, glas, harts, och flinta hittades.

¹⁴C-analys av det brända träet gav datering till sen vikingatid. Träet härstammar med andra ord från kolningsverksamheten i A10.

Tolkning: Anläggningen är resterna av en grav (eller flera gravar) som har skadats i samband med anläggandet av kolningsgropen A10. Endast en meter åt väster fanns A31, rest av ytterligare en brandgrav. Eventuellt härstammar fynden i A31 och A35 från samma begravning.

Fynd:

Brända ben Fnr 197, 306

Keramik Fnr 167, 168, 169

Flintavslag Fnr 426

Harts Fnr 427

Glassmälta Fnr 425

Datering:

Beta-52765 träkol: BP 1070±60. 775–1045 e Kr (92,9%)

Osteologisk analys:

Människa, vuxen

A36 Stolphål

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,25 meter i diameter

Anläggningen framkom vid avbaning i gravfältets västra del som en humös, sotig fläck, 0,25 meter i diameter. Anläggningen var sotig i sin västra del. I anläggningen fanns knytnävsstora stenar som bildade en krans, troligen för en stolpe. En av stenarna hade en skålgrop inhuggen. Stenen hade spruckit och den avdra halvan låg cirka en meter nordöst om anläggningen (båda Fnr 443).

Tolkning: Troligtvis ett stolphål som har grävts antingen i samband med kolning under vikingatiden (jmr A10) eller under historisk tid (jmf kolmilan). Denna stolpe tillsammans med stolpen A37 kan till exempel ha använts för vindskydd/koja för kolarna.

Fynd:

Skålgropssten Fnr 443

A37 Stolphål

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,6 × 0,5 meter (Ö-V)

Anläggningen framträdde mitt i gravfältet som en mörk fläck i den ljusa omgivande sanden. Det översta lagret i fyllningen hade inslag av kol. Längre ner blev fyllningen ljusare och mycket kompakt. Inga fynd framkom.

Tolkning: Troligtvis ett stolphål som har grävts antingen i samband med kolning under vikingatiden (jämför A10) eller under historisk tid (jämför kolmilan). Denna stolpe tillsammans med stolpen A36 kan ha använts för vindskydd/koja för kolarna.

A38 Grop/Nedgrävning

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,2 meter i diameter

Läge: mellan A4 och A10. Anläggningen var innan avbaningen helt osynlig, vid avbaningen framträdde den som en mörkfärgning i den omgivande ljusa sanden. Anläggningen, som var cirka 0,25 meter djup, var ganska diffus. Inga konstruktionsdetaljer eller fynd påträffades.

Tolkning: antingen en nedgrävning eller grop efter stubbe.

A39 Stolphål

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,5 × 0,4 meter (Ö-V)

Läge: norr om A10. Anläggningen framkom som en mörk fläck vid rensningen efter avbaningen. I och omkring den mörka fläcken framkom brända ben och keramik samt en bit flinta. Längre ner i anläggningen framkom flertalet knyt-

nävsstora stenar. Anläggningen var 0,3 meter djup.

Tolkning: Anläggningen är svårtolkad. Formen och fyllningen med mindre stenar talar för ett stolphål trots enstaka ben och en keramikskärva. Anläggningen ligger i linje med stolphålen A36 och 37 och kan därmed vara del av en konstruktion från vikingatid/medeltid.

Fynd:

Brända ben Fnr 198

Keramik Fnr 170

Flintavslag Fnr 424

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A40 Härd

Område: 30 meter öster om gravfältet Sandseryd 8

Storlek: 1,0 × 0,7 meter (Ö-V)

Anläggningen framträdde vid schaktning i form av en samling skörbrända stenar cirka 30 meter öster om gravfältet (se plan 1c, bilaga 1). Efter finrensning framträdde även en mörkfärgning med kol och sot som stenarna låg i. Fyllningen bestod av skörbrända stenar, mörkbrun sand med inslag av kol och sot.

Datering:

Beta-52771 träkol: BP 2530±70: 810–430 f Kr (95,4%)

A41 Stolphål?

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,6 × 0,5 meter och 0,3 meter djup (Ö-V)

Anläggningen syntes mitt i gravfältet som en mörkfärgning. Fyllningen bestod av humös sand. En del mindre stenar fanns ytligt i anläggningen. I den övre delen framkom en mindre mängd brända ben och keramik, längre ner fanns inga fynd.

Tolkning: Anläggningen är svårtolkad. Formen och fyllningen med mindre stenar talar för ett stolphål. Men fynden av brända ben och keramik tyder istället på grav. Fynden kan också härstamma från någon av intilliggande gravarna. Även denna anläggning ligger i linje med stolphålen A36, 37 och 39.

Fynd:

Brända ben Fnr 240

Keramik Fnr 171

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A42 Kolningsgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 3,6 meter i diameter

Anläggningen var belägen öster om gravfältet, tre meter nordöst om skärvstensröset A12. Endast ett smalt profilschakt grävdes i denna kolningsgrop som var 0,85 meter djup. Inga fynd påträffades.

A43 Härdgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 1,6 meter i diameter

Anläggningen framträdde efter den andra avbaningen av ytan norr om skärvstensröset A12. Härdgropen hade rund planform och U-formad profil. Den var fylld med kol- och sotblandad sand och skärvsten. Mot botten blev fyllningen alldeles svart och skärvstenarna något större.

I fyllningen påträffades några brända ben och keramikskärvor.

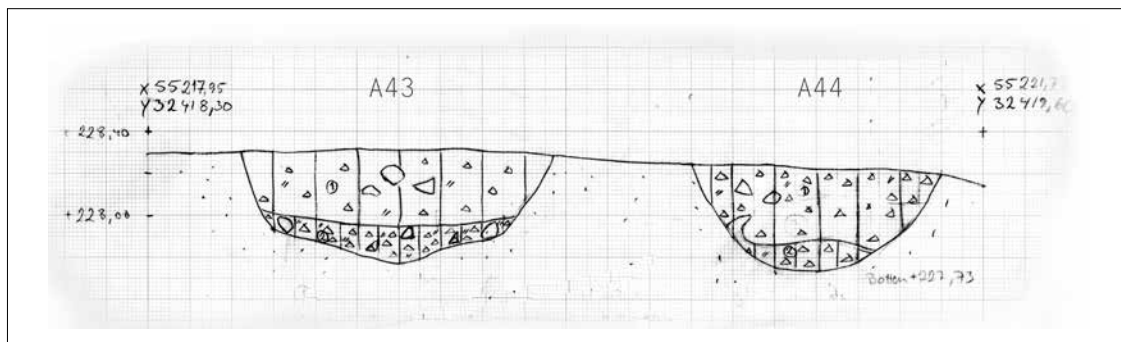
Fynd:

Brända ben Fnr199

Keramik Fnr172

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A43 och A44 i profil. Skala 1:40

A44 Härdgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 1,4 × 1,1 meter (SV-NO)

Anläggningen framträdde efter den andra avbaningen av ytan norr om skärvstensröset A12. Härdgropen hade oval planform och U-formad profil. Fyllningen bestod av brungrå flammig sotig sand med mindre skärvstenar. Mot botten blev fyllningen mera kompakt sotigare. Enstaka brända ben och keramikskärvor påträffades. 0,53 meter djup.

Fynd:

Brända ben Fnr200

Keramik Fnr173

Datering:

Beta-52769 träkol: BP 3270±120. 1880–1275 f Kr (95,4%)

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A45 Härdgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,6 × 0,5 meter (SV-NO)

Anläggningen framträdde efter den andra avbaningen av ytan norr om skärvstensröset A12. Härdgropen hade oval planform och U-formad profil. Fyllningen bestod av flammig sand med sotinslag och skörbrända stenar. 0,28 meter djup. Inga fynd påträffades.

A48 Härdgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,3 meter i diameter

Anläggningen framträdde norr om gravfältet som en mörkfärgning med några mindre skörbrända stenar. Anläggningen hade en diameter ca 0,30 meter och ett högsta djup på ca 0,25 meter. Fyllningen bestod av brunsvart sand. Inga fynd påträffades.

A49 Kolningsgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 2,5 × 1,4 meter stor (N-S)

Anläggningen framträdde som en avlång mörkfärgning med bränd sand i gravfältets västra del. Någon tydlig nedgrävning kunde inte skönjas fast anläggningen var 1 meter djup. Fyllningen bestod av grå till gråsvart sand blandat med kol och bränd sand.

Tolkning: Osäker funktion, men kan möjligen vara en kolningsgrop med tanke på storlek och djup.

Fynd:

Flintavslag Fnr 423

Hasselnötskal Fnr 202

A52 Kolningsgrop

Område: Sandseryd 6 Storlek: 4 × 2,5 meter (SV-NO)

Anläggningen framträdde som en sotig yta i åkermark 55 meter söder om stensättningen A3 (RAÄ 6). Sot- och kol-fyllningen sträckte sig till cirka en meters djup. Anläggningen hade skadats av odling.

Tolkning: Anläggningen är med största sannolikhet en kolningsgrop. I närområdet undersöktes året innan en blästplats (Sandseryd 395) och flertalet kolningsgropar har registrerats (och undersökts) i närområdet.

A53 Härd

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,75 meter i diameter

Anläggningen framträdde som en sotig stensamling under kolmilan öster om gravfältet. Profilen var U-formad. Stenarna var skörbrända och som mest 0,15 meter i diameter. Inga fynd påträffades.

A54 Härd

Område: Sandseryd 6

Storlek: 0,7 × 0,5 meter (NV-SO)

Anläggningen framkom 14 meter norr om stensättningen A3 (RAÄ6) vid avbaningen som ett sotigt område som avgränsades i väst av bränd sand. I profil var den endast 0,1 meter djup och relativt diffus.

Tolkning: Med tanke på härdens likheter med A55 torde den kunna dateras till samma period (se nedan).

A55 Härd

Område: Sandseryd 6 Storlek: 1 × 0,8 meter (SV-NO)

Anläggningen framträdde vid avbaning av A3 (RAÄ 6) som en mörkfärgning av sot och bränd sand cirka 15 meter norr om graven. Den var nästan 0,4 meter djup. Liknade A54.

Tolkning: Härd från historisk tid. Eventuellt samtida med kolning i grop.

Datering:

Beta-55767 träkol: BP 560±60. 1290–1440 e Kr (95,4%)

A56 Fyndsamling

Område: Sandseryd 8

Anläggningen framträdde som en ansamling brända ben alldeles väster om A15.

Tolkning: Troligen hör fynden ihop med fyndkoncentrationen A15. Själva begravningen har skadats av kolmilan samt den recenta hundbegravningen.

Fynd:

Brända ben Fnr 203

Osteologisk analys:

Människa, äldre

A57 Härdgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 1,1 meter i diameter

Anläggningen syntes i ytan som en diffus skärvstenskoncentration strax norr om A12. Fyllningen i den övre delen av anläggningen bestod av grå, svagt sotig sand. Längre ner blev fyllningen mörkare och sot- och kolinslaget ökade något. Anläggningen var fylld med stenar (0,05–0,3 meter stora) som i den övre delen var hårdare skärvade än de i botten. En liten keramikskärva hittades i fyllningen.

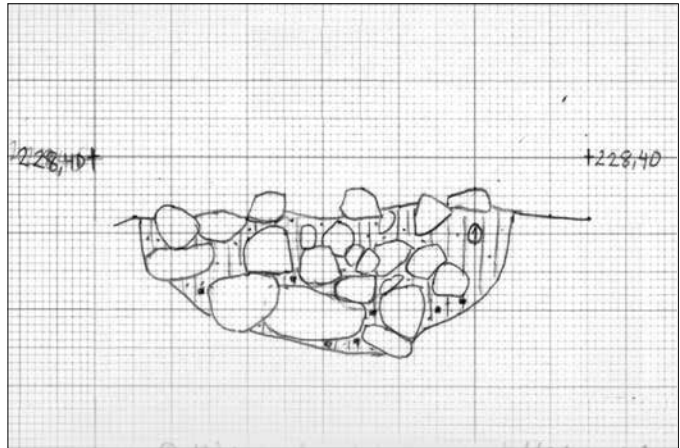
Fynd:

Keramik Fnr 174

A60 Hårdgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,9 × 0,7 meter (SV-NO)

Anläggningen framkom i åkermarken ca 100 meter öster om gravfältet RAÄ 8 (se översiktsplan Bilaga 1c). Efter rensning framkom en i plan ovalformad hårdgrop, tydligt avgränsad med 20-tal skörbrända stenar (0,05–0,15 meter stora). Det fanns rikligt med stenar, tätt packade, närmast kilade mot varandra mot anläggningens sydöstra sida. På sydvästra sidan fanns inslag av obrända stenar och här avtog kol/sotlagret. I stället vidtog en fyllning av sand, svagt infiltrerad av humus. I profil var anläggningen svagt skålformad, 0,2 m djup. I anläggningens botten framkom ett tydligt sotlager (dock inget kol). Inga fynd påträffades.

A57 Hårdgrop i profil. Skala 1:20

A63 Sotfläck

Område: Sandseryd 8 Storlek: 1 × 0,7 meter (SV-NO)

Anläggningen syntes i ytan som en mörkfärgning bestående av sotig sand. I ytan hittades ett bränt ben. Anläggningen var 0,2 meter djup.

Fynd:

Bränt ben Fnr204

Osteologisk analys:

Ej analyserat

A66 Hårdgrop

Område: Sandseryd 8 Storlek: 0,7 meter i diameter

Anläggningen syntes som en rund koncentration av skörbränd sten cirka 70 meter öster om gravfältet (se översiktsplan Bilaga 1c). de skörbrända stenarna, som låg tätt samlade i ytan, var 0,05–0,10 meter stora och i huvudsak av sandsten. Stenarna låg i fyllning av sand utan inblandning av kol eller sot. Anläggningens djup var 0,35 meter. Kol och sot framkom längre ner i anläggningens norra halva.

Datering:

Beta-55770 träkol: BP 1850±70. 5–345 e Kr (95,4%)

Bilaga 4. Fyndtabell

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
1	Pärla	Bärnsten	1	1	H			14		55017,25	32342,75	228,17	3	FK7 på planritning	Rund, platt, gulröd bärnstenspärla.
2	Pärla	Glas	1	1	H			8		55017,25	32342,75	228,17	3	FK7 på planritning	Rund, ljusgrön, odekorerad glaspärla. Olldag 1310
3	Pärla	Glas	1	1	H			9		55017,25	32342,75	228,17	3	FK7 på planritning	Rund, grönvit, ogenomskinlig glaspärla. Olldag 1312
4	Pärla	Glas	1	1	H			9		55017,25	32342,75	228,17	3	FK7 på planritning. Påträffades i sållet.	Rund, svart glaspärla. Olldag 1204?
5	Pärla	Glas	1	1	H			9		55017,25	32342,75	228,17	3	FK7 på planritning	Rund, brun, lätt tillplattad pärla m symmetrisk, rak håll. Olldag 1305
6	Pärla	Glas	1	1	H			10		55017,25	32342,75	228,17	3	FK7 på planritning	Rund, ljus brunröd pärla m symmetrisk rak håll. Olldag 1305
7	Pärla	Brons	1	0	H			12		55017,25	32342,75	228,17	3	FK7 på planritning	Rund, ringformad pärla av brons.
8	Kniv	Järn	1	0	D	47	15			55017,6	32342,8	228,15	3	I anslutning till FK7.	Platt, rektangulärt format knivblad av järn.
9	Öid	Järn	1	1	D?	79	18			55018,9	32346,1	228	3	Påträffades NV om mittroset. F6?	Avlångt järnföremål med rektangulärt tvärsnitt och i ena änden ett kvadratisk huvud. Korroderat. Syl/punch
10	Rembeslag	Brons	1	1	D	38	9			55019	32346	228,3	3	Rutgrävning. Sällfynd från omedelbart NV om mittroset	Remändesbeslag av brons. Avlångt. Kluven i den bredare änden och försedd med nit och nithål för att fästas i remmen. Runskrift på ena sidan.
11	Avslag	Flinta	1	1		13	10			55018	32347	0	3	Sällfynd från mittroset	En bit vit och grå flinta.
12	Avslag	Flinta	1	1		17	12			55015,2	32349,65	228,01	3	F8 på planritn	En bit bränd flinta. Vitblågrå. På planen markerad F8.
13	Avslag	Flinta	1	1		16	11			55015,35	32349,4	228,07	3	F9 på planritn	En bit bränd flinta.
14	Ten	Järn	1	0	F	18		5		55014,5	32351	227,8	3	A3-4a på planritn	Liten järnten med cirkulärt tvärsnitt. Korroderad.
15	Kärl	Keramik	3	3	F	44				55014	32348,25	228,14	3	F5 på planritn	Rödbrunt, grovt magrad - nästan grusig keramik eller sten?? Delvis slammad? yta.
16	Brända ben	Ben	1	1	F				78	55018	32347	228,36	3	Från mittroset vid sållning	Ett antal bitar brända ben.
17	Brända ben	Ben	1	1	F				14	55016	32344,3	228,17	3	Sällfynd fr ruta 1, SV om mittroset. F2	
18	Brända ben	Ben	1	1	F				2	55017,2	32345,5	0	3	Sällfynd	
19	Brända ben	Ben	4	4	F				1	55016,5	32345,6	0	3	Sällfynd	
20	Brända ben	Ben	1	1	F				25	55017,5	32346,8	0	3	Sällfynd	
21	Avslag	Kvarts	1	1		14	8			55017,5	32346,8	0	3	Sällfynd	Ett pyramidformat kvartsavslag
22	Brända ben	Ben	1	1	F				7	55016,7	32346,8	0	3	Sällfynd	
23	Kärl	Keramik	1	1	F	23	21			55016,7	32346,8	0	3	Sällfynd	Brunt, grovt gods. Fint magrad. Slammad yta.
24	Slagg	Slagg	4	4		9				0	0	0	3	Rensningsfynd?	4 mindre bitar slagg av järn.
25	Brända ben	Ben	1	1						0	0	0	3	Rensfynd från Ö delen av anläggningen	
26	Slagg	Slagg	1	1		11				0	0	0	3	Rensfynd från Ö delen av anl.	Järnslag?
27	Brända ben	Ben	1	1					339	55014,6	32350,7	228,11	3	Sekundärbegravning. A3:F4a	

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
28	Kärl	Keramik	1	150	F				545	55014,55	32351,45	228	3	Sekundärbegravning. A3:F4b	Rödbrunt, grovt magrat gods. Dåligt bränd. Hög spjälkningsgrad.
29	Brända ben	Ben	1	1					80	55014,55	32351,45	228	3	A3:F4b. I anslutning till keramik	Framkom i anslutning till keramiken.
30	Fingerring	Brons	1	2	D		4	15		55221,5	32395	227,65	7	Framkom i botten av anläggningen	Hälften av en bronsring. Platt rektangulärt tvärsnitt.
31	Fingerring	Brons	1	1	H		4	19		55221,5	32395	227,96	7		Bronsring där ändarna är avfasade och går omlott. Platt, rektangulärt tvärsnitt.
32	Fibula	Brons/ Järn	1	3	H	86	30			55221,5	32395	227,9	7		Korsformad fibula med djurhuvudformad fot i brons, samt en nål av järn. Förrostat järnklump under korsarmarna, samt tillknäckt nålhållare.
33	Kniv	Järn	1	1	H	189	16			55221,5	32395	227,75	7		Dolkformad kniv med rund ändknapp. Bladet är korroderat, medan tången nästan helt saknar korrosion. Oval parerplatta.
34	Pärla	Glas	1	1				11		55221,5	32395	0	7	Framkom i V delen av anl	Blåsvart glaspärla. Ytterdiameter 11 mm, hålets diam 2-3 mm Olldag 1311
35	Pärla	Glas	1	1				11		55221,8	32393,8	227,98	7	Rensfynd. Troligen fr A7	Blåsvart glaspärla. Ytterdiameter 10-11 mm, hålets diam 3 mm Olldag 1311
36	Nål	Brons	1	1	H	40	0	3		55222,35	32395,9	227,98		Rensfynd. Kan ev knytas till A7 el A9	Svagt böjd bronsnål med huvud.
37	Fingerring	Brons	1	2	D		9	22		55216,2	32396,4	228,38	11	Rensfynd	Bronsring med platt rektangulärt tvärsnitt, försedd med ornering i form av två långsgående streck/fördjupningar.
38	Fibula	Brons	1	1	D	33	0	0		55212,15	32408,25	228,41		Rensfynd nära A23	Enkel fibula med nålhållare. Nål- och hållfäste saknas.
39	Kniv	Järn	1	9	D	127	16			55210,3	32400,3	228,58	29	Rensfynd	Dolkformad kniv med intakt blad och delvis fragmenterad tånge.Korroderad.
40	Fibula	Brons/ Järn	1	1	D	64	18			55214,4	32406,85	228,47	8	Rensfynd vid SÖ resta stenen A8:2	Korsformad fibula vars armar saknas. Streck- och prickdekor. Något skadad vid foten. Delvis bevarad nål av järn.
41	Fingerring	Brons	1	2	F		3	17		55215,5	32396,7	228,39	6	F1 på planen	En halv bronsring i två fragment. Platt, rektangulärt tvärsnitt.
42	Bleck	Brons/ Järn	1	1		12	7			55208,3	32403,1	227,98	10		Bleck med öglehål av järn, som är fastnitad vid ett bronsbleck.
43	Oid	Brons	1	1		23	16			55215,57	32408,5	228,37		Ö om RAA 8	Obestämbar ringformat föremål med utskott
44	Pincett	Brons	1	1	D	22	3-4	8-11		55207,3	32403,25	228,39	10		Hopvikt bronssten -"nål"- med ögla där en bronsring sitter. Sannolikt fragm av en pincett.
45	Ten	Brons	1	1	D	19	3			55206,06	32401,2	228,44	4	i benlager Ö om A4	Böjd bronssten, ev del av ring.
46	Hake och hyska	Brons	2	2	H	15	10			55214,6	32404,7	228,41	19		Två små bleck med var sina två nitar. Den ena försedd med krok den andra med hål. De är ihåktade varandra.
47	Ring	Brons	1	0	H	9	4-6	12-13		55214,6	32404,7	228,4	19		Ett mindre omböjt bleck, där ändarna är fastnitade vid varandra, så att en ögla bildats vilken man satt en ring.
48	Klammer	Brons	1	2	D	23	5			55214,6	32404,7	228,4	19		Klammerformat bleck med långsgående streckdekor på ovensidan.
49	Klammer	Brons	1	1		24	5			55214,6	32404,7	228,4	19	Framkom i N halvan av anl 19	Klammerformat bleck med långsgående streckdekor på ovensidan. Böjda ändar
50	Bleck	Brons	1	0		21	10			55214,6	32404,7	228,41	19	Framkom i N halvan av anl 19	Rektangulärt bleck, svagt böjt och försedd med hål i hörnen.

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
51	Sölja	Brons	1	1	H	51-53	26-30			55214,6	32404,7	228,33	19		Bältesölja med torne, rektangulär med kluven platta. Fasade sidor med linjedekor, samt två (fyra?) koncentriska cirklar på ovasidan. På undersidan fyra nitar.
52	Kam	Horn	1	10	F	67	6-28			55214,6	32404,7	228,3	19	De största fragmenten framkom i botten av anl.	Enkelkam med ena sidan ornerad och den andra sidan oarbetad. Linjedekor även på ovasidan/kanten av kammen. Två koncentriska cirklar. Samtliga pinnar avbrutna. Senrom jää (per IV:27)
53	Kniv	Järn	1	1	H	198	0-29			55214,6	32404,7	228,37	19		Dolkformad kniv. Ländan av tången en knapp.
54	Oid	Glas	1	70	F	5-70			420	55214,6	32404,7	228,3	19	Påträffade i hela anl	En stor mängd försmält olivgrönt glas.
55	Nål	Brons	1	1	F	45		2		55216,6	32396,55	228,29	11	Rensfynd	Bronsnål med spiralformad ögla i ena ändan. Troligen avbruten i andra ändan.
56	Sölja	Brons	1	2	D			16		55209,5	32402	228	10	Sällfynd	Ringformad sölja med torne.
57	Sölja	Järn	1	2	D	40	24			55218,4	32398,9	228,16	27		Rektangulär sölja med torne. Starkt korroderad.
58	Sölja	Järn	1	1	H			25-30		55218,4	32398,9	228,23	27		Starkt korroderad rund sölja.
59	Fibula	Brons	1	1	D	28				55222,85	32395,7	227,9		Rensfynd utanför A7//A9	Fragment av korsformad fibula bestående av en knapp och början på bågen.
60	Fibula	Brons	1	1	D	49	10			55220,18	32391,28	227,79		Rensfynd	Fragment av korsformad fibula bestående av den djurhuvudformade foten. Den är snarlik Fnr 32.
61	Fibula	Brons/Järn	1	3	F	35	18			55213,75	32396,25	228,37		Rutgrävning	Fragment av korsarmad(?) fibula i brons och järn. Delvis förrostad. Jmfr Fnr62,63
62	Spiral	Brons	1	1		15		5		55213,75	32396,25	228,37		Rutgrävning	Bronstråd lagd i en tät spiral. Ev del av en fibula. Åtta spiral. Jmfr Fnr 61,63
63	Nål	Järn	1	1		28	2-9			55213,75	32396,25	228,37		Funnen i närheten av Fnr62 och 63	Fragm av förrostad järnnål, från fibula? Jmfr Fnr 61,62
64	Oid	Järn	1	2		44	309			55213,75	32400	228,39	28		Starkt förrostad järnklump.
65	Oid	Järn	1	3	F	50	7-10			55222,55	32396,5	228		Rensfynd	Avlångt, spetsigt järnföremål, korroderat. Ev pilspets el tänge och knivblad.
66	Sölja	Järn	1	1	H			32-35		55206,9	32398	227,81	4	i benlager N om A4	Rund, starkt förrostad sölja.
67	Lansspets	Järn	1	0	H	350	30-40			55205,45	32397,8	227,8	4	I botten av anl. N-S-orientering (mellan den dödes ben)	Fyrflikig lansspets m org mtrl i skafet. Dat: per C3-D1
68	Nål	Järn	1	1	1	29	14			55209,5	32402	228	10	Sällfynd	Nålformat föremål med förrostade järnklumpar. Fibulanål?
69	Oid	Järn	1	1	D	20	2-11			55209,5	32402	228	10	Sällfynd	Rörformad järnnål m liten förrostad järnklump i ena ändan.
70	Oid	Järn	1	1	D	16	13			55209,5	32402	228	10	Sällfynd	Förrostat järnföremål med knappformad detalj.
71	Slagg	Järn	1	1		23	14			55209,5	32402	228	10	Sällfynd	Liten klump av järnslag
72	Sölja	Brons	1	3	D			18-19		55210,5	32400,3	228,5	29		Ringformad sölja i brons, med torne.
73	Oid	Järn	1	30	F	4-45	4-34			55211,1	32405,5	227,83	15		
74	Oid	Järn	1	1		21	2-11			55173,7	32405,4	226,92	5	Höjd ev fel	Starkt korroderat järnföremål.
75	Oid	Järn	1	2		9-13				55220,6	32395,6	228,04		Rensfynd	Starkt korroderade järnföremål. Jmfr Fnr94

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
76	Hänge	Brons/ Järn	1	2	D	25	1-11			55210,7	32400,3	228,58	29		Hänge av järn med ögla av brons
77	Oid	Järn	1	2	D	25	10			55210,6	32404,3	228,47	35		Platt, avlångt förrostat järnföremål.
78	Bleck	Brons	1	3		7	5-6			55215	32409,6	228,4	13		Litet fragm av bronsbleck med nit.
79	Oid	Brons	1	1		8	6			55215,9	32396,6	228,4	24		Litet kulformat föremål.
80	Ten	Järn	1	2		28	5-6			55213,8	32400	228,39	28	Rensfynd	Avlång järnten med rekt. tvärsnitt. Korroderad.
81	Kniv	Järn	1	1	D	49	25			55213,8	32400	228,39	28	Rensfynd	Fragm av knivblad, starkt korroderad.
82	Oid	Järn	1	1		21				55213,8	32400	228,39	28		Förrostat järnföremål med vinkelrätt ställd rörförmats utskott.
83	Nål	Järn	1	2	D	52	4-11	4		55207,75	32404,2	228,39	10		Stakt förrostat nål. Sannolikt har det hört till ett spänne.
84	Oid	Järn	1	1		12	5-6			55207,55	32403,35	228,36	10		Litet vinkelformat järnföremål, korroderat.
85	Nål	Järn	1	2	D	53	2-9			55221,5	32395	0	7		Järnnål till spänne? Starkt korroderat.
86	Oid	Järn	1	1		16	10			55215	32403,7	228,4	8	Rensfynd vid SV stenen A8:1	Förrostat järnklump
87	Oid	Järn	1	4		71	31			55203,2	32393,1	228,52		Rensfynd	Starkt förrostat, hopböjt? järnföremål
88	Oid	Järn	1	8	D	31	6			55215,6	32408,9	228,42		Rensfynd	Avlångt förrostat järnföremål
89	Oid	Järn	1	1		22	7			55209,1	32404,4	228,3	10		Förrostat, fragmentariskt, spetsigt järnföremål.
90	Slagg	Slagg	2	2		20	6			55209,1	32404,4	228,3	10		Två bubbliga, glasartade gröngula slaggbitar. Evt glas.
91	Slagg	Järn	1	1		29	28			55205,5	32406,8	227,65		Nivån ev fel	Blåsvart, glasartat slagg
92	Oid	Järn	1	1		19	11			55207,6	32404,3	227,8	10	Nivån ev fel	Förrostat järnföremål
93	Slagg	Järn	1	1		17	12			55207,6	32404,3	227,8	10	Nivån ev fel	Bubblig slagglump efter järn.
94	Oid	Järn	1	1		24	15			55220,6	32395,5	227,52		Nivån ev fel	Platt, förrostat järnföremål. Jmfr Fnr75
95	Kniv	Järn	1	11	F	190	5-23			55212,7	32405	228,45			Fullständig, men trasig och korroderad kniv.
96	Spik	Järn	1	1	D	51	3-19			55221	32398	228,07		Rensfynd	Korroderar spik
97	Spik	Järn	1	0		73	2-14			55196	32504,5	226,59		Rensfynd	Svagt korroderad spik
98	Spik	Järn	1	0		76	2-13			55196	32504,5	226,59		Rensfynd	Svagt korroderad spik
99	Oid	Glas	1	1		35	23		8	55211,1	32405,5	228,42	15		En bit försmält glas. Jmfr Fnr54
100	Kärl	Keramik	1	150	F	4-67		140	821	55215,5	32415,2	228,78	12	Utspritt i Ö delen av anl	Rödbrunt grovt magrat gods, ej genombränt. Kärlet har kort hals och kraftigt markerad skuldra. Jmfr Fnr101. Evt flera kärl. Y. brå?
101	Kärl	Keramik	1	30	F	7-43			90	55212	32416,5	0	12	Utspritt i Ö delen av anl	Rödbrunt gods, grovt magrat. Ej genombränt. Hör trol ihop m Fnr 100
102	Kärl	Keramik	1	18	F	8-34			38	55212	32416,5	0	12	Utspritt i Ö delen av anl	Brungrått, grovt magrat gods
103	Kärl	Keramik	1	23	F	15-51		120		55216,6	32417,8	228,56	12	F1, keramikconc.	Brungrått, flammigt gods, fint magrat. Genombränt.
104	Bränd lera	Lera	1	2						55215,5	32416	0	12	Fr mitten av profilbänken	Två fragm av ljus brun lera
105	Avslag	Flinta	1	1		22	11			55214	32415	228,5	12	Botten av anl, SV del	Grå flinta
106	Kärl	Keramik	1	160	F	5-74		150		55214,6	32404,7	228,5	19		Rödbrunt gods, grov maging, delvis genombränd. Markerad mynningsrand och tillplattad mynning med intryck. Stort kärl. Förrom jäå. Jmfr Fnr140

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
107	Kärl	Keramik	1	100	F	4-50			386	55221,5	32395	228	7		Rödbrunt gods, grov magr.. Delvis ogenombränd.
108	Kärl	Keramik	1	10	F	21-33			27	55221,5	32395	228	7		Grått till rödbrunt gods, fin magr, genombränd. Dekor i form av långsgående vågband. Imitation av räfflad yta. Rom-fvt. Jmfr Fnr144. Jmfr Sagaholm A5
109	Kärl	Keramik	1	2	F	27-33				55221,5	32395	228	7		Brunt gods, grov magr. Ej genombränd
110	Kärl	Keramik	1	12	F	22-62		180	128	55221,5	32395	227,8	7		Ljusrunt gods, grov magr. Ej genombränd. Evt räfflornerad (imitation)
111	Kärl	Keramik	1	1	F	60		120	17	55208,65	32398,45	228,3	4	i benlager N om A4	Brunt gods, grov magr., dåligt bränt, delvis spjälkat. Litet kärl, rundbukigt. Jmfr 113, 119
112	Kärl	Keramik	1	2	F	67	23			55206,25	32397,7	227,89	4	i botten av anl	Rödgrått gods, fin magr. Genombränd. Streck- och punktdekor.
113	Kärl	Keramik	1	3	F	31	30			55206,9	32396,6	228,63	4	i benlager V om A4	Brunt gods, fin magr, genombränd. Litet kärl, rundbukigt. Jmfr 114, 119
114	Kärl	Keramik	1	2	F	38	33			55206,9	32397,14	228,63	4	i benlager V om A4	Brunt gods, fin magr. Genombränd. Litet kärl Jmfr Fnr119
115	Kärl	Keramik	1	4	F	23-46			36	55209,1	32397,8	228,64		i benlager NV om A4	Brunrött gods, grov magr, ej genombränd. Jmfr Fnr117, 122
116	Kärl	Keramik	1	4	F	10-30				55209	32400	228,6	4	i benlager Ö om A4	Brunrött gods, grov magr, ej genombränd
117	Kärl	Keramik	1	3	F	21-57			38	55207,6	32400,5	228,5	4	i benlager Ö om A4	Rödbrunt gods, grov magr, ej genombränd. Jmfr Fnr115,122, 132
118	Kärl	Keramik	1	1	F	25	17			55209,2	32396,8	228,57	4	i benlager V om A4	Grått gods, fin magr
119	Kärl	Keramik	1	1	F	26	20			55209,2	32396	228,54	4	i benlager V om A4	Brunt gods, fin magr, genombränd. Litet kärl, rundbukigt. Jmfr 113, 114
120	Kärl	Keramik	1	2	F	15-30				55208,84	32398,1	228,62	4	i benlager N om A4	Grått gods, grov magr, spjälkat
121	Kärl	Keramik	1	2	F	22-29			14	55208	32398	228,55	4	Från N delen av anl.	Grått gods, grov magr.
122	Kärl	Keramik	1	2	F	22-51				55206,4	32401,68	228,4		i benlager Ö om A4	Brunrött gods, grov magr, ej genombränd. Jmfr Fnr117
123	Kärl	Keramik	1	10	F	6-36				55206,6	32403,6	0		framkom inom kolfläcken	Brunrött gods, grov magr, ej genombränd
124	Kärl	Keramik	1	1	F	20	13			55206,64	32403,4	228,44		i benlager Ö om A4	Rött gods, grov magr. ej genombränd, spjälkat
125	Kärl	Keramik	1	2	F	6-9				55206,5	32402,4	228,48		i benlager Ö om A4	Rött gods, grov magr.
126	Kärl	Keramik	1	6		9-20				55208,6	32399,6	228,56		i benlager Ö om A4	Rödgrått gods, grov magr
127	Kärl	Keramik	1	1	F	19	15			55208,6	32399,6	228,56		i benlager Ö om A4	Brunt gods, grov magr, genombränd, spjälkat
128	Kärl	Keramik	1	100	F	5-70		200	326	55215,5	32396,7	228,39	6	A6:1 'F1'	Brungrått gods, grov magr. Stort, rundbukigt kärl
129	Kärl	Keramik	1	90		2-36			162	55218,4	32398,9	228,34	27		Brunrött gods, mkt grov magr. spjälkat
130	Kärl	Keramik	1	17	F	14-46		100		55209	32398	228,54	21		Brunrött gods, fin magr. Profilerad skuldra.
131	Kärl	Keramik	1	50	F	5-39				55209	32398	228,54	21		Brunt gods, grov magr. spjälkat
132	Kärl	Keramik	1	0	F	42	32			55207,5	32400,25	228,55		i benlager Ö om A4	Brunt gods, grov magr. Nagelinttrycksdekor. Jmfr Fnr276
133	Kärl	Keramik	1	1	F	35	21			55191,6	32437,2	227,4	1		Brunt gods, fin magr, genombränd
134	Kärl	Keramik	1	1		23	15			55191,3	32436,1	227,44	1	Nivån evt fel	Ljusbrunt gods, fin magr. Jmfr Fnr422
135	Kärl	Keramik	1	50	F	5-31				55215,9	32396,6	0	24		Brunt gods, fin magr, ej genombränd .
136	Kärl	Keramik	1	6	F	12-25				55215,6	32397	0	6	A6:1 rensfynd runt SV stenen	Rött gods, grov magr. ej genombränd, spjälkat.

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
137	Kärl	Keramik	1	7	F	10-31				55218,5	32397,5	0	6	A6:3, rensfynd runt NV stenen	Brunt gods, grov amgr, spjälkat.
138	Kärl	Keramik	1	11	F	7-34				55218	32400	0	6	A6:4, rensfynd vid NÖ stenen	Rödbrunt gods, grov magr. Jmfr Fnr139
139	Kärl	Keramik	1	50	F	5-26			75	55218	32400	0	6	A6:4, framkom i nedgrävn till NÖ stenen	Rödbrunt gods, grov amgr, spjälkat. Jmfr Fnr138
140	Kärl	Keramik	1	9	F	12-43				55215	32403,7	0	8	A8:1 SV stenen	Brunt gods, grov magr. Mynning m tillplattad kant och intryck. Jmfr Fnr106
141	Kärl	Keramik	1	2	F	11-17				55214,3	32406,2	0	8	A8:2, rensfynd runt SÖ stenen	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat
142	Kärl	Keramik	1	1	F	15	10			55218,5	32404	0	8	A8:3, rensfynd runt NV stenen	Brunt gods, grov magr. Jmfr Fnr211
143	Kärl	Keramik	1	13	F	4-40				55218,5	32406,5	0	8	A8:4, rensfynd NÖ sten	Brunt gods, grov magr. Mynningsbit med tillplattad kant med intryck. Slammad yta eller avlagringar.
144	Kärl	Keramik	1	0	F	20	13			55221,75	32397	228,1	9		Brunt gods, fin magr, tunnväggig. Vågbandsdekor. Jmfr Fnr108
145	Kärl	Keramik	1	20	F	4-40				55221,75	32397	228,1	9		Brungrått gods, grov magr
146	Kärl	Keramik	1	150	F	5-56		180	457	55207,5	32402	228,6	10	Spritt i hela anl (koln. grop). Sällfynd	Rödbrunt gods, grov magr. Markerad bottenrand. Jmfr Fnr164
147	Kärl	Keramik	1	1	F	21	19			55208	32402	228,45	10	Sällfynd	Ljusbrunt gods, grov magr. Jmfr Fnr165
148	Kärl	Keramik	1	2	F	27-33				55207,5	32403	228,45	10	Sällfynd	Rödbrunt gods, grov amgr
149	Kärl	Keramik	1	2	F	23	17			55208,6	32402	228,31	10	Sällfynd	Mörkbrunt gods, grov magr
150	Kärl	Keramik	1	1	F	42	35			55216	32396,6	228,38	11		Brunt gods, grov magr. Mynningsbit, tillplattad kant. Jmft 106 140
151	Kärl	Keramik	1	50	F	3-51			86	55214,9	32409,7	228,4	13	Sällfynd?	Brungrått gods, grov magr
152	Kärl	Keramik	1	10	F	5-21				55213,1	32409,1	228,4	23		Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat
153	Kärl	Keramik	1	5	F	7-24				55213,1	32409,1	228,4	23		Grått gods, grov magr. Jmfr Fnr157
154	Kärl	Keramik	1	11	F	5-23				55202,4	32396,4	228,44	16		Brunrött gods, grov magr, spjälkat
155	Kärl	Keramik	1	14	F	10-29				55214,2	32404	0	18	Rensfynd runt stenarna	Rödbrunt gods, grov magr, delvis genombränt
156	Kärl	Keramik	1	24	F	5-34			26	55213,8	32404,6	228,46	20	Rensfynd, ej nedgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat
157	Kärl	Keramik	1	25	F	4-45			40	55212,75	32409	228,22	23	Spritt i anl	Rödgrått gods, grov magr. Jmfr Fnr153
158	Kärl	Keramik	1	50	F	5-67			210	55211,3	32405,8	228,37	15	Spritt i anl	Rödbrunt gods, grov magr.
159	Kärl	Keramik	1	16	F	9-56		< 100	70	55211,3	32405,8	228,37	15	Spritt i anl	Rödbrunt gods, fin magr. Punkt- och streckornering. Bikonisk. Rom jäå
160	Kärl	Keramik	1	35	F	5-21				55214,2	32401,5	0	26	A 26a	Rödbrunt gods, grov amgr, spjälkat
161	Kärl	Keramik	1	50	F	10-45			170	55213,8	32400	0	28		Brungrått gods, grov magring
162	Kärl	Keramik	1	12	F	10-22				55210,2	32400,3	228,5	29		Brunt gods, grov magr, spjälkat
163	Kärl	Keramik	1	3	F	8-16				55198,5	32398	228,26	30	Lösfynd	Brunt gods, grov magr
164	Kärl	Keramik	1	30	F	5-54			160	55210,4	32401,8	228,41	31		Rödbrunt gods, grov magr. Jmfr Fnr167

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
165	Kärl	Keramik	1	30	F	5-40			74	55210,4	32401,8	228,41	31		Rödbrunt gods, grov magr, sträv yta. Jmfr Fnr147
166	Kärl	Keramik	1	8	F	11-28				55212,7	32395,5	228,35	34		Gråbrunt gods, grov magr
167	Kärl	Keramik	1	4	F	50-63				55211	32404	228,5	35		Rödbrunt gods, grov magr. Jmfr Fnr146, 170 o 164
168	Kärl	Keramik	1	16	F	12-32				55211	32404	228,5	35		Rött gods, grov magr
169	Kärl	Keramik	1	40	F	5-54			120	55211	32404	228,5	35		Brunt gods, grov magr. slammad yta. Jmfr 100.
170	Kärl	Keramik	1	20	F	5-37				55211,8	32404	0	39		Rödbrunt gods, grov magr. Jmfr Fnr167
171	Kärl	Keramik	1	1	F	18	13			55211,8	32401,8	228,44	41		Ljusbrunt gods, grov magr
172	Kärl	Keramik	1	40	F	2-27				55219	32418,6	228,32	43	Sällfynd fr fyllning	Brunt gods, grov magr
173	Kärl	Keramik	1	5	F	6-19				55221	32419,2	228,25	44	Sällfynd	Gråbrunt gods, grov magr
174	Kärl	Keramik	1	1	F	8	6			55219	32416,5	228,27	57	Sällfynd	
175	Avslag	Kvarts	1	1		20	15			55016,1	32344,75	228,17	3	F1	Spetsigt avslag med skarpa kanter. Jmfr Fnr21
176	Brända ben	Ben	1	0					955	55214,6	32404,7	228,5	19		
177	Brända ben	Ben/ Horn	1	1		41	40		6	55214,6	32404,7	228,33	19	Satt fast i Fnr 51 sölja	
178	Brända ben	Ben	1	0					19	55214,5	32401,5	228,45	26	A 26a	
179	Slagg	Järn	1	1		19	12			55214,5	32401,5	228,45	26		
180	Brända ben	Ben	1	0					11	55214,5	32401,5	228,45	26	A 26b	
181	Brända ben	Ben	1	0					488	55218,4	32398,9	228,34	27		
182	Nötskal	Nöt	1	1		9	6			55218,4	32398,9	228,34	27		Tunnt svartbränt skal? från en nöt.
183	Brända ben	Ben	1	0					489	55221,5	32395	228,02	7		
184	Brända ben	Ben	1	0					50	55213,8	32400	0	28		
185	Brända ben	Ben	1	0					27	55218,1	32396,5	0	33		
186	Brända ben	Ben	1	0					2	55215,6	32400	0	6	A 6:2 SÖ sten	
187	Brända ben	Ben	1	0					80	55218	32400	0	6	A6:4 i nedgrävning till NÖ stenen	
188	Brända ben	Ben	1	0					2	55215,5	32397	0	6	A 6:1 'F1' SV om SV stenen	
189	Brända ben	Ben	1	0					5	55215,5	32415,2	228,78	12	IV delen av anl	
190	Nötskal	Nöt	1	0						55215,5	32415,2	228,78	12	IV delen av anl	Ljusbrunt ihåligt nötskal?
191	Brända ben	Ben	1	0					16	55212	32416,5	0	12	Rutgrävn i Ö delen av anl.	
192	Brända ben	Ben	4	8					1	55213,1	32409,1	228,4	23		
193	Brända ben	Ben	1	0					3	55210,2	32400,3	228,5	29		
194	Brända ben	Ben	1	0					1	55198,5	32398	0	30		
195	Brända ben	Ben							22	55210,4	32401,8	228,41	31		
196	Brända ben	Ben	1	0					17	55212,7	32395,5	228,35	34		
197	Brända ben	Ben	1	0					46	55211	32404	228,5	35		
198	Brända ben	Ben	1	0					2	55211,8	32404,1	228,39	39		

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
199	Brända ben	Ben	1	0					1	55219	32418,6	228,32	43		
200	Brända ben	Ben	2	0					1	55221	32419,2	228,25	44		
201	Brända ben	Ben	6	0					1	55212	32412,7	228,37			
202	Nötskal	Nöt	1	4						55211	32396	0	49		Svartbränt hasselnötskal
203	Brända ben	Ben	1	0					9	55211,5	32405,25	0	56		
204	Brända ben	Ben	2	0						55298,5	32298,5	0	63	I toppen av anl	
205	Slagg	Järn	1	1		20	15			55207,6	32402,6	228,45	10		
206	Brända ben	Ben	1	1						55191,65	32435,55	227,98	1		
207	Brända ben	Ben	1	0					33	55215,5	32396,7	228,39	6	A 6:1 'F1'	
208	Brända ben	Ben	1	0					24	55215,8	32396,6	0	24		
209	Brända ben	Ben	1	0					12	55218,5	32397,5	0	6	A6:3 NV sten	
210	Brända ben	Ben	1	0					3	55218,5	32400	0	6	A6:4 NÖ sten	
211	Kärl	Keramik	1	3		13-20				55218,5	32404	228,34	8	A8:3 NV stenen	Brunt gods, grov magr. Jmfr Fnr142
212	Brända ben	Ben	1	0					1	55215	32403,7	0	8	A8:1 SV stenen	
213	Brända ben	Ben	1	7						55214,8	32406,2	0	8	A8:2, rensfynd	
214	Öld	Glas	1	2		6-16				55214,8	32406,2	0	8	A8:2, rensfynd	Två ljusgröna bitar av smält glas
215	Harts	Harts	1	2						55214,8	32406,2	0	8	A8:2, rensfynd	
216	Brända ben	Ben	1	7					1	55218,4	32404	0	8	A8:3 NV stenen	
217	Avslag	Flinta	1	2		7-9				55218,4	32404	0	8	A8:3 NV stenen	Två brända(?) flintavslag
218	Brända ben	Ben	1	2						55218,4	32406,4	0	8	A8:3 NÖ stenen	
219	Harts	Harts	1	2		11-15				55218,4	32406,8	0	8	A8:4 NÖ stenen	
220	Brända ben	Ben	1	0					16	55221,8	32397	228,1	9		
221	Brända ben	Ben	1	0					12	55215	32409,6	0	13		
222	Brända ben	Ben	1	0					167	55207	32402	228,6	10	Spritt i anl	
223	Slagg	Järn	1	1		98	65			55191	32437	228,3	1	Rensfynd Ö halvan	
224	Brända ben	Ben	1	0					67	55211,5	32406	228,42	15		
225	Avslag	Flinta	2	2		12				55211,5	32406	0	15		Vitbränt flinta
226	Brända ben	Ben	1	0					28	55202	32397	0	16		
227	Brända ben	Ben	1	0					26	55223	32404	0	17		
228	Kärl	Keramik	1	2		15-23				55223	32404	0	17		Brunt gods, grov magr, spjälkat
229	Brända ben	Ben	1	6					1	55214,2	32403,7	0	18		
230	Harts	Harts	1	0		11	7			55214,2	32403,7	0	18		
231	Öld	Glas	1	12	F	10-30			231	55214,3	32404,6	0	20	Fyndsam1 strax S om A19, trol fr denna.	Ljusgrönt, smält glas
232	Harts	Harts	1	13	F	7-36				55214,3	32404,6	0	20	se fnr 231	Små bitar av svart harts. Trol från tätningsring.
233	Brända ben	Ben	1	12					2	55213,3	32404,6	0	20	se Fnr 231	
234	Brända ben	Ben	1	0					43	55209	32398	228,55	21		

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
235	Brända ben	Ben	1	6					1	55212,75	32409	228,22	23		
236	Brända ben	Ben	1	0					6	55216,2	32396,8	228,34	25		
237	Kärl	Keramik	1	2	F					55216,2	32396,8	228,34	25		Brunt gods, grov magr, spjälkat
238	Harts	Harts	1	1	F	13	10			55214,5	32401,5	228,45	26	A 26a	
239	Brända ben	Ben	1	4					1	55198,5	32398	0	30	Lösfynd	
240	Brända ben	Ben	1	12					1	55211,8	32401,8	228,44	41		
241	Avslag	Flinta	1	0						55207,24	32395,7	0		i benlager V om A4	
242	Brända ben	Ben	1	5					1	0	0	0	4	lager 3 i N delen av nedgrävn	
243	Brända ben	Ben	1	0					4	55205	32397	228,63		i benlager SV om A4	
244	Brända ben	Ben	1	9					1	55206,6	32403,6	228,44		i benlager Ö om A4	
245	Brända ben	Ben	1	0					7	55206,6	32402,5	228,53		i benlager Ö om A4	
246	Avslag	Flinta	1	0						55206,6	32402,1	228,49		i benlager Ö om A4	Grå flinta
247	Brända ben	Ben	1	0					19	0	0	228,56	4	utanför den SV delen	
248	Brända ben	Ben	1	0						55198	32390	228,16		Rutgrävning	
249	Brända ben	Ben	1	3						55198	32394	228,39		Rutgrävning	
250	Brända ben	Ben	2	0						55198	32396	228,31		Rutgrävning	
251	Brända ben	Ben	2	0						55198	32398	228,32		Rutgrävning	
252	Kärl	Keramik	1	6	2-25					55198	32398	228,35		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat. Jmfr Fnr253
253	Kärl	Keramik	1	2	11-14					55198	32396	228,31		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat. Jmfr Fnr252
254	Kärl	Keramik	1	1	19					55200	32394	228,38		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat. Jmfr Fnr255
255	Kärl	Keramik	1	20	4-31					55200	32396	228,41		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat. Jmfr Fnr254
256	Kärl	Keramik	1	0	5-22					55200	32398	228,37		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat.
257	Brända ben	Ben	1	20					5	55200	32396	228,42		Rutgrävning	
258	Brända ben	Ben	1	10					1	55200	32398	228,37		Rutgrävning	
259	Brända ben	Ben	1	1						55202	32390	228,5		Rutgrävning. F1 på plan 1	
260	Brända ben	Ben	1	1						55202	32392	228,49		Rutgrävning	
261	Kärl	Keramik	1	1	F	25				55202	32392	228,49		Rutgrävning	Grått gods, grov magr
262	Brända ben	Ben	1	3					1	55202	32394	228,55		Rutgrävning	
263	Kärl	Keramik	1	10	5-15					55202	32394	228,55		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat
264	Brända ben	Ben	1	2	11					55202	32396	228,42		Rutgrävning	
265	Brända ben	Ben	1	20					5	55202	32396	228,48		Rutgrävning	
266	Kärl	Keramik	1	16						55202	32396	228,48		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr
267	Avslag	Flinta	1	0	18	8				55202	32396	228,4		Rutgrävning	Flammig, grå flinta
268	Kärl	Keramik	1	5	11-27					55202	32398	228,44		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat
269	Brända ben	Ben	1	1						55204	32386	228,23		Rutgrävning	

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
270	Brända ben	Ben	1	4					1	55204	32388	228,28		Rutgrävning	
271	Brända ben	Ben	0	2						55204	32392	228,57		Rutgrävning	
272	Kärl	Keramik	1	1						55204	32392	228,56		Rutgrävning	Brunt gods, grov magr, spjälkat
273	Brända ben	Ben	0	4					1	55204	32394	228,65		Rutgrävning	
274	Kärl	Keramik	1	2						55204	32394	228,52		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat
275	Brända ben	Ben	0	10					2	55204	32402	228,4		Rutgrävning	
276	Kärl	Keramik	1	0						55204	32402	228,47		Rutgrävning	Gråbrunt gods, grov magr, m dekor av nagelintryck. Jmfr Fnr132
277	Brända ben	Ben	0	2					1	55204	32404	228,38		Rutgrävning	
278	Kärl	Keramik	1	2						55205,8	32407,1	228,47			Gråsvart gods, fin magr. In- och utsidan rödslammad/rödbränd
279	Brända ben	Ben	0	10					1	55206	32386	228,2		Rutgrävning	
280	Kärl	Keramik	1	0						55206	32386	228,11		Rutgrävning	Brunt gods
281	Brända ben	Ben	0	0					2	55206	32388	228,45		Rutgrävning	
282	Brända ben	Ben	0	1						55206	32390	228,39		Rutgrävning	
283	Brända ben	Ben	0	3					1	55206	32392	228,59		Rutgrävning	
284	Brända ben	Ben	0	2						55206	32394	228,59		Rutgrävning	
285	Brända ben	Ben	0	30					10	55206	32402	228,47		Rutgrävning	
286	Kärl	Keramik	1	0						55206	32402	228,47		Rutgrävning	Rödbrunt gods, grov magr, spjälkat
287	Brända ben	Ben	0	0					4	55206	32404	228,43		Rutgrävning	
288	Kärl	Keramik	1	4						55223	32404	228,44		Rutgrävning	Gråsvart gods, grov magr, in- och utsidan rödbränd
289	Brända ben	Ben	0	1					2	55206	32406	228,46		Rutgrävning	
290	Brända ben	Ben	0	1						55208	32388	228,22		Rutgrävning	
291	Kärl	Keramik	1	2						55208	32392	228,35		Rutgrävning	Gråbrunt gods, grov magr
292	Brända ben	Ben	0	6						55208	32394	228,55		Rutgrävning	
293	Nötskal	Nöt	0	0						55208	32394	228,55		Rutgrävning V om A4	
294	Kärl	Keramik	1	4						55208	32398	0	4	Rutgrävning norra A4	Brunt gods, fin magr
295	Harts	Harts	1	1						55208	32398	0	4	Rutgrävning norra A4	
296	Brända ben	Ben	1	3						55208	32398	0	4	Rutgrävning norra A4	
297	Kärl	Keramik	1	0						55208	32404	228,44	10	Rutgrävning	Mörkt rödbrunt gods, grov magr
298	Brända ben	Ben	1	3						55208	32404	228,44	10	Rutgrävning	
299	Brända ben	Ben	0	10					3	55208	32408	228,67		Rutgrävning Kolla nivå	
300	Kärl	Keramik	1	1						55208	32408	228,59		Rutgrävning Kolla nivå	Brunt gods, fin magr
301	Kärl	Keramik	1	0		40				55208	32408	228,61		Rensfynd	Brunt grovmagrat gods. Delvis spjälkat.
302	Kärl	Keramik	1	0					22	55209,1	32408,3	228,59		Rensfynd i kolmilans fyllning	Gråbrunt finmagrat gods. Bukskräva med dekor av streck och kam- eller pinntryck. Evt bikonisk kärl.
303	Brända ben	Ben	1	15					6	55210	32400	228,58	29	Rensfynd	

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
304	Kärl	Keramik	1	0		1-41			85	55210	32400	228,6		Rensfynd	Rödbrunt grovmagrat gods.
305	Kärl	Keramik	1	10						55210	32400	228,56		Rensfynd	Brunt finmagrat gods.
306	Brända ben	Ben	1	0					12	55210	32404	228,54	35	Rensfynd	
307	Kärl	Keramik	1	15		5-24				55210	32404	228,54	10		Brunt magrat gods spjälkat.
308	Brända ben	Ben	0	0					2	55210	32406	228,35		Rensfynd	
309	Kärl	Keramik	1	0		18				55210	32406	228,35		Rensfynd	Rödbrunt finmagrat gods.
310	Kärl	Keramik	1	0		19				55210	32406	228,35		Rensfynd	Gråbrunt grovmagrat gods. Spjälkat.
311	Brända ben	Ben	0	0						55210	32408	228,54		Rensfynd	
312	Kärl	Keramik	1	0		24				55210	32408	228,58		Rensfynd	Gråbrunt grovmagrat gods.
313	Kärl	Keramik	1	2		33				55210	32414	228,59		Rensfynd	Brunt grovmagrat gods. Spjälkat.
314	Brända ben	Ben	0	10					3	55212	32394	228,48		Rensfynd	
315	Kärl	Keramik	1	3		6-12				55212	32394	228,39		Rensfynd	Brun/svart gods
316	Kärl	Keramik	1	3		6-27				55212	32404	228,45		Rensfynd	Rödbrunt grovmagrat gods.
317	Brända ben	Ben	0	3					1	55212	32404	228,45		Rensfynd	
318	Harts	Harts	0	3		7-14				55212	32404	228,45		Rensfynd	
319	Brända ben	Ben	1	1					1	55212	32406	228,43	15	Rensfynd	
320	Kärl	Keramik	1	1		12				55212	32406	228,46		Rensfynd	Rödbrunt gods. Spjälkat.
321	Kärl	Keramik	1	0		17				55212	32408	228,41		Rensfynd	Brunt grovmagrat gods. Spjälkat.
322	Brända ben	Ben	0	5					1	55214	32390	228,04			
323	Kärl	Keramik	1	3		10-41				55214	32392	228,13		Rensfynd	Svart/brunt grovmagrat gods.
324	Brända ben	Ben	0	6					2	55214	32396	228,41		Rensfynd	
325	Kärl	Keramik	1	2		5-8				55214	32396	228,33		Rensfynd	Brunrött gods.
326	Brända ben	Ben	1	3					1	55214	32398	228,46	6	Rensfynd	
327	Kärl	Keramik	1	0		1				55214	32398	228,44		Rensfynd	Brunrött gods.
328	Brända ben	Ben	0	20					3	55214	32400	228,43		Rensfynd	
329	Kärl	Keramik	1	16		8-20				55214	32400	228,44		Rensfynd	Brunt grovmagrat gods.Spjälkat.
330	Brända ben	Ben	0	8					1	55214	32402	228,57		Rensfynd	
331	Kärl	Keramik	1	25		1-22				55214	32402	228,44		Rensfynd	Brunt grovmagrat gods. Spjälkat.
332	Brända ben	Ben	0	10					1	55214	32408	228,43		Rensfynd	
333	Kärl	Keramik	1	5		4-20				55214	32408	228,43		Rensfynd	Gråbrunt gods. Spjälkat:
334	Brända ben	Ben	0	3					1	55216	32392	228,05		Rensfynd	
335	Kärl	Keramik	1	2		7-10				55216	32394	228,29		Rensfynd	Rödbrunt gods. Spjälkat.
336	Brända ben	Ben	1	1						55216	32396	228,42	25	Rensfynd	
337	Bränd lera	Lera	1	10		1-10				55216	32396	228,46	6	Rensfynd	Svartbrun bränd lera?
338	Kärl	Keramik	1	1		9				55216	32400	228,41		Rensfynd	Ljusbrunt gods. Spjälkad.
339	Kärl	Keramik	1	0		20	13			55217,5	32405,3	228,45	8	Rensfynd	Ljusbrunt finmagrat gods.
340	Brända ben	Ben	0	0					1	55216	32408	228,42		Rensfynd	

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
341	Kärl	Keramik	1	3		7-19				55216	32408	228,42		Rensfynd	Rödbrunt grovmagrat gods.
342	Bränd lera	Lera	1	2		18	9			55217,8	32409	228,35		Rensfynd	Brun bränd lera.
343	Slagg	Slagg	1	1		22				55216	32410	0		Rensfynd	Grå förlaggat lera?
344	Brända ben	Ben	0	2						55216	32410	0		Rensfynd	
345	Brända ben	Ben	0	0					1	55218	32390	227,86		Rensfynd	
346	Brända ben	Ben	0	0					1	55218	32392	228		Rensfynd	
347	Kärl	Keramik	1	2		16				55218	32392	228,04		Rensfynd	Brunt grovmagrat gods.
348	Brända ben	Ben	0	20					4	55218	32396	228,33	11	Rensfynd intill A11	
349	Kärl	Keramik	1	10		26				55218	32396	228,33		Rensfynd	Brunt grovmagrat gods.
350	Brända ben	Ben	1	10					3	55218	32398	228,34	6	Rensfynd	
351	Kärl	Keramik	1	0						55218	32398	228,2		Rensfynd	Rödbrunt grovmagrat gods.
352	Brända ben	Ben	1	2					1	55218	32400	228,31	6	Rensfynd	
353	Kärl	Keramik	1	1		15				55218	32404	228,37	8	Rensfynd	Rödbrunt finmagrat gods.
354	Kärl	Keramik	1	1						55218	32406	228,41		Rensfynd	Brunt gods.Spjälkat.
355	Avslag	Kvarts	1	1		20	0-13			55218	32406	228,41		Rensfynd NÖ om A8	Vasst spetsigt avslag? av kvarts?
356	Brända ben	Ben	0	4					1	55218	32408	228,37		Rensfynd	
357	Kärl	Keramik	1	1		22				55218,8	32408,4	228,39		Rensfynd	Brunt finmagrat gods.
358	Kärl	Keramik	1	10		7-53			50	55220	32390	227,76		Rensfynd vid A7	Rödbrunt grovmagrat gods mmed intryck i mynningskantens ovansida.
359	Kärl	Keramik	1	35		5-31			74	55220	32392	227,98		Rensfynd v. om A 7	Gråbrun grovmagrad keramik. Spjälkad med tillplattad mynningskant. Ev. flera olika kärl, 2 eller 3 st. Jmfr Fnr109
360	Kärl	Keramik	1	2		27				55220	32392	227,96		Rensfynd v. om A 7	Grått finmagrat gods med långsgående räfflor/band samt ett intryck? Jmfr Fnr108
361	Kärl	Keramik	1	15		1-31				55220	32394	228,11		Rensfynd vid A 7	Gråbrunt grovmagrat gods. Spjälkat. Jmfr Fnr359
362	Kärl	Keramik	1	1		26	18			55221,4	32394,5	228,01		Rensfynd vid A 7	Gråbrunt finmagrat gods med långgående räfflor/band. Jmfr Fnr363,
363	Kärl	Keramik	1	2		21-46			13	55221,5	32397	228,04	9	Rensfynd vid A 7	Gråbrunt finmagrat gods med långsgående räfflor/band. Jmfr Fnr362, 380, 108
364	Kärl	Keramik	1	20		5-54			72	55220	32396	228,13		Rensfynd vid A 7	Gråbrunt grovmagrat gods. Jmfr Fnr361
365	Brända ben	Ben	0	2					1	55220	32390	227,76		Rensfynd	
366	Brända ben	Ben	0	20					5	55220	32392	227,96		Rensfynd	
367	Brända ben	Ben	0	25					6	55220	32394	228,02		Rensfynd	
368	Brända ben	Ben	0	10					3	55220	32396	228,13		Rensfynd	
369	Kärl	Keramik	1	4		1-11				55220	32398	0		Sällfynd	rått grovmagrat gods.
370	Brända ben	Ben	0	3					1	55221,6	32398	228,04		Rensfynd	
371	Brända ben	Ben	0	2					1	55220	32400	0		Sällfynd	
372	Kärl	Keramik	1	1		15				55220	32400	0		Sällfynd	Brunt grovmagrat gods.
373	Kärl	Keramik	1	0						55220	32400	0		Sällfynd	Gråsvart gods. Spjälkat.
374	Brända ben	Ben	0	0					4	55220	32402	0		Sällfynd	
375	Brända ben	Ben	0	3					1	55220	32404	0		Sällfynd	

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÄNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÄGE X	LÄGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
376	Kärl	Keramik	1	20						55222	32392	227,89		Rensfynd v. om A 7	Brunt grovmagrat gods. Mynningskant med intryck. Jmfr Fnr364, 379
377	Bränd lera	Lera	0	1		13				55223,4	32392,2	227,74		Rensfynd	n bit bränd lera?
378	Slagg	Lera	1	1		10				55222	32392,2	228,24		Rensfynd	En bit förslaggad lera?
379	Kärl	Keramik	1	15		4-26				55222	32394	228		Rensfynd vid A 7	Jmfr Fnr376, 381
380	Kärl	Keramik	1	2		19-34				55222	32394	228		Rensfynd vid A 7	Tunnt brungrått finmagrat gods med långsgående dekor i form av räfflor/band. Jmfr Fnr363
381	Kärl	Keramik	1	4						55222,5	32397,4	228,03		Rensfynd vid A9	Rödbrunt grovmagrat gods. Spjälkat. Jmfr Fnr379
382	Harts	Harts	0	1		22	14			55223,3	32396	227,96		Rensfynd vid A7/A9	En bit svart harts.
383	Kärl	Keramik	1	1						55222,9	32398,9	228,01		Rensfynd	Gråbrunt grovmagrat gods. Spjälkat.
384	Brända ben	Ben	0	15					3	55222	32392	227,89		Rensfynd	
385	Brända ben	Ben	0	20					3	55222	32394	228		Rensfynd	
386	Brända ben	Ben	0	10					3	55222	32396	228,03		Rensfynd (A9)	
387	Brända ben	Ben	0	6					1	55222	32398	228,06		Rensfynd	
388	Kärl	Keramik	1	2		12				55224	32394	227,78		Rensfynd	Brunt grovmagrat gods.
389	Kärl	Keramik	1	1		19				55229,4	32408	227,97			Grått grovmagrat gods med gren? avtryck.
390	Kärl	Keramik	1	3		7-24				55226	32395	227,81		Rensfynd	Grått grovmagrat gods.
391	Avslag	Flinta	0	0		11				55226,5	32396,8	227,83		Rensfynd	Litet vitt flintavslag.
392	Harts	Harts	1	1		25	20			55221	32395	0	7		En bit svart harts.
393	Glas	Glas	1	1		20	20		8	55215	32403	0	8		glassmäta
394	Avslag	Flinta	1	1		19				55221,2	32393,5	227,96		Rensfynd	En bit bränd ? flinta.
395	Glättsten	Sten	1	1		59	53		160	55202,1	32395	228,46		Rensfynd	Fragment av "glättsten" med rundad form.
396	Avslag	Flinta	1	1		25	10			55221,4	32396,3	228,02	7	Rensfynd ?	Vitt bränt ? flintavslag. Jmfr Fnr394
397	Brända ben	Ben	1	3					1	55202,8	32402,5	228,4		Rensfynd söder om gravfält	
398	Avslag	Flinta	0	2		1-16				55203,2	32393,1	228,52			Två grå flintavslag.
399	Slagg	Järn	1	1		21				55202,1	32399,8	228,37		Rensfynd	Gråsvart slagg av järn?
400	Avslag	Flinta	1	0		9				55210,2	32400,3	228,5	29	Rensfynd vid A 29 ?	
401	Brända ben	Ben	0	15					3	55215	32390	0		Rensfynd/ Rutgrävning	
402	Brända ben	Ben	0	4						55210	32385	0		Rensfynd/ Rutgrävning	
403	Brända ben	Ben	0	8					1	55210	32390	0		Rensfynd/ Rutgrävning	
404	Brända ben	Ben	0	10					1	55220	32390	0		Rensfynd/ Rutgrävning	
405	Kärl	Keramik	1	4		14-30				55220	32390	0		Rensfynd/ Rutgrävning	Brungrått grovt magrat gods. Spjälkat. Jmfr Fnr379
406	Kärl	Keramik	1	0		19				55220	32390	0		Rensfynd/ Rutgrävning	Grått ginmagrat gods med räffel/band-dekor. Jmfr Fnr380

FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
407	Brända ben	Ben	0	20					7	55210	32395	0		Rensfynd/ Rutgrävning	
408	Kärl	Keramik	1	10	5-27					55210	32395	0		Rensfynd/ Rutgrävning	Gått grovmagrat gods.
409	Brända ben	Ben	0	6					1	55220	32395	0		Rensfynd/ Rutgrävning	
410	Kärl	Keramik	1	2	10-49					55220	32395	0		Rensfynd/ Rutgrävning	Brunt grovmagrat gods.
411	Avslag	Flinta	0	0						55220	32395	0		Rensfynd/ Rutgrävning	Gråvitt flintavslag. Bränt?
412	Kärl	Keramik	1	6	10-31					55215	32390	0		Rensfynd/ Rutgrävning	Brunt grovmagrat gods.
413	Brända ben	Ben	0	5					1	55210	32407	228,4		Fynd från milans NV- del/Rutgrävning	
414	Kärl	Keramik	1	10	5-25					55210	32407	228,4		Fynd från milans NV- del/Rutgrävning	Brungrått grovmagrat gods. Delvis spjälkat.
415	Slagg	Järn	1	1	43	33				55211	32396,3	228,51		Rensfynd	En bit slagg av järn.
416	Bränd lera	Lera	1	1	42	35				55211,3	32401,9	228,54		Rensfynd	Bränd lera ? med avtryck efter gräs/kvist.
417	Brända ben	Ben	1	10					2	55218	32398	0	27	Rensfynd N om A 27	
418	Kärl	Keramik	1	2	10-16					55218	32398	0		Rensfynd 0,1 - 0,6 m N om A 27	Rödbrunt grovmagrat gods. Spjälkat.
419	Brända ben	Ben	0	50					21	55221	32395	0		Rensfynd mellan A 7 och A 9/Rutgrävning	
420	Kärl	Keramik	1	35	5-51				89	55221	32395	0		Rensfynd mellan A 7 och A 9/Rutgrävning	Brunt grovmagrat gods. Spjälkat.
421	Harts	Harts	0	2	11-19					55221	32395	0		Rensfynd mellan A 7 och A 9/Rutgrävning	Två bitar harts.
422	Kärl	Keramik	1	0	29	26				55191	32437	0	1	Rensfynd vid A 1 i området 1	Brunt finmagrat gods. Jmfr Fnr134
423	Avslag	Flinta	1	1	7	5				0	0	0	49	Frankom mot botten av anl.	Vitgrått flintaavslag.
424	Avslag	Flinta	1	1	20	13				55211,8	32404,1	228,3	39		Grå genomskinlig flinta.
425	Glas	Glas	1	1	19	5			1	55210,75	32404,25	228,43	35		Ljusgrön ten av försmält glas.
426	Avslag	Flinta	1	1	17	2-11				55210,8	32404	228,4	35		Grått spetsigt flint avslag.
427	Harts	Harts	1	1	17	14				55211,25	32403,5	228,43	35		Svart platt hartsbit.
428	Harts	Harts	1	1	17	13				55210,4	32401,8	228,41	31		
429	Avslag	Flinta	1	1	13	3-6				0	0	0	28		Vitt flint avslag.
430	Harts	Harts	1	14	5-16					55215	32406	0	8	Rutgrävning	
431	Bränd lera	Lera	1	4	25	13				55197	32511	226,34			Ljusbrun bränd lera.
432	Brända ben	Ben	1	20					3	0	0	228,55	4	n om anl	
433	Brända ben	Ben	1	15					2	0	0	228,43	4	SÖ om anl	

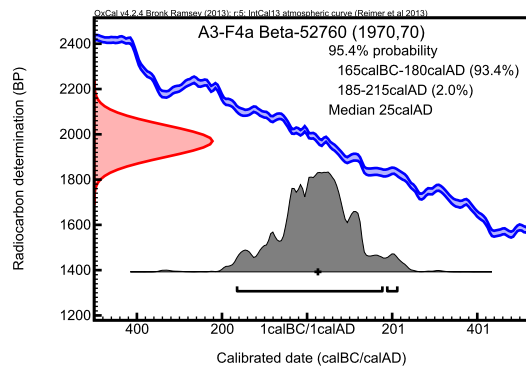
FNR	SAKORD	MATERIAL	ANT EX	ANT FRGM	FRGM	LÅNGD MM	BREDD MM	DIAM MM	VIKT GR	LÅGE X	LÅGE Y	M.Ö.H.	ANL NR	FYNDOMSTÄNDIGHETER	BESKRIVNING
434	Bränd lera	Lera	1	1		5				0	0	228,43	4	SÖ om anl	
435	Brända ben	Ben	1	6					1	55214	32404	228,46	19	Rensfynd	
436	Brända ben	Ben	0	6					1	55214	32410	0		Rensfynd	
437	Kärl	Keramik	1	6		8-23				55214	32410	0		Rensfynd	Gråbrunt grovmagrat gods.
438	Bränd lera	Lera	1	0		10				55216	32397	228,42	6	Rensfynd	
439	Slagg	Järn	8	8		5-58				55215,4	323401,5	228,48		Y-läget skall sannolikt vara 401,50. N om A26	8 st slaggklumpar.
440	Slagg	Järn	1	1		110				55222,8	32394,2	227,89		Intill A7	En större slaggbit.
441	Bryne	Sand-sten	1	2		93	93		397	55209	32402	228,19	10	Framkom i anl. N-del	Rundad och på ena sidan flat"slipad"Eventuellt en slipsten eller bryne.
442	Knacksten	Sten	1	1		90	76			55215	32390	0		Rensfynd/ Rutgrävning	Rundad sten med slagspår på en sida...
443	Skålgrop-sten	Sand-sten	1	3				30-35	1488	55213	32397,8	228,53		två av fragmenten hittades vid 55214/32398,4	Flat platta av sandsten med en skålgrop i mitten; diameter:30-35, djup: 6. Stenen har spruckit i tre delar. x 214 y 398,40 och vid A 36.
444	Skålgrop-sten	Sten	1	0		122	112			55214	32404	228,48	18		Mindre sten med en skålgrop inknackad på varje sida. 1) Diameter 35, djup: 5. 2) Diameter 35, djup 7. Stenen har sannolikt gått sönder vid ett senare tillfälle, den ena skålgropen är halverad.
445	Skålgrop-sten	Sand-sten	1	1		210	160			55214	32404	228,48	18		En flat sandsten med en skålgrop, Diameter:40, djup: 4-5.
446	Skålgrop-sten	Sten	1	1		96	78		695	0	0	0	8	Rensfynd vid A 8, ev sekundärt läge	Rundad sten med en grund skålgrop? Diameter 25, djup 3.
447	Brända ben	Ben	0	30					8	55205,4	32400,05	228,44		Läge x 205,4 ?	x-koord. på påsen angiven som (X55)295, men skall sannolikt vara 205.
448	Kärl	Keramik	1	2		34				0	0	0		Rensfynd? Inga uppgifter	Brunt grovmagrat gods.
449	Brända ben	Ben	0	1					1	0	0	0		Se beskrivning	Inga uppgifter utom att den framkom i SV-delen av nedgrävn. Anl ? Läge x ? Läge Y ?
450	Brända ben	Ben	0	4					1	0	0	0		Se beskrivning	Inga uppgifter utom att den framkom vid framrensning av lager 3. Anl ? Läge x ? Läge y ?
451	Slagg	Slagg	1	1		60				0	0	0		Inga uppgifter	En bit slagg.
452	Oid	Glas	1	0		12			1	55209,5	32402	228	10	Framkom i anl. N-del	Rundad smutsgrön glassmälta

Bilaga 5 ¹⁴C-dateringar

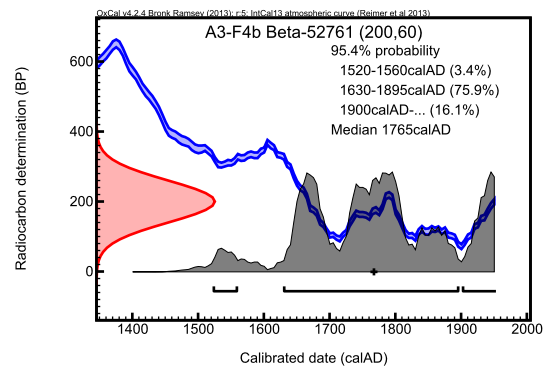
Proverna har analyserats dels hos Beta Analytic Inc, Florida (Beta) 1992 och dels hos Ångströmlaboratoriet, Uppsala (Ua) 2015. Kalibreringarna har gjorts på OxCal's hemsida, ver 4.2.4.

1992 daterades endast träkol från fem brandgropar, två fyndkoncentrationer (ytliga lager), skärvstenshögen och fem härdar/kokgropar. Observera att några vedartaanalyser har inte genomförts.

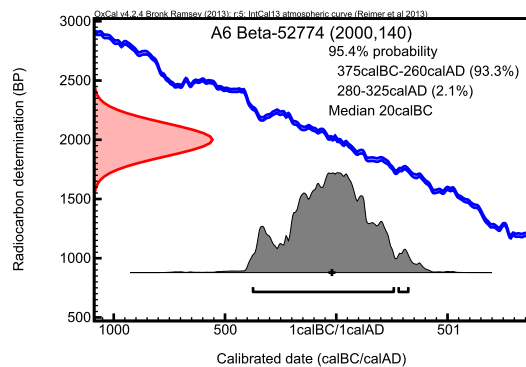
2015 genomfördes kompletterande dateringar på brända ben från tre ben-/brandgropar, en härd och skärvstenshögen.

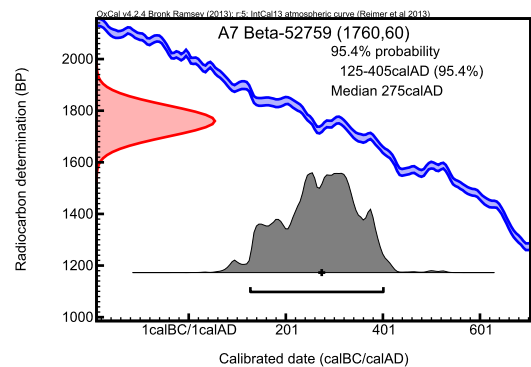
Träkol från brandgrop A3:4a

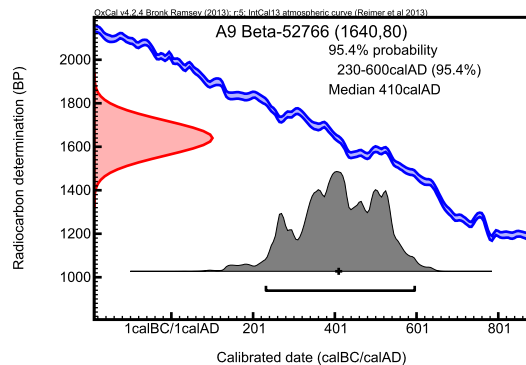
Träkol från brandgrop A3:4b

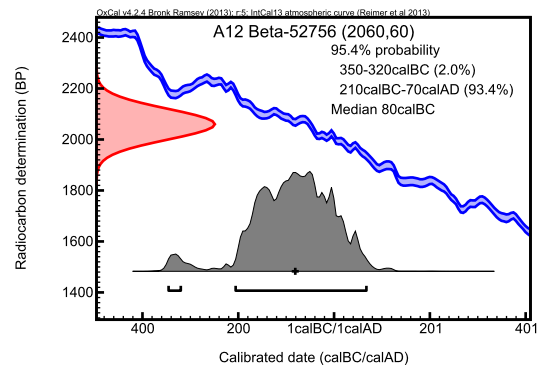
Träkol från fyndförande lager i A6

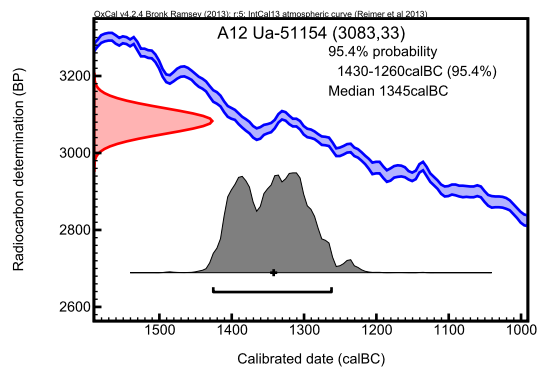
Träkol från urnebrandgrop A7

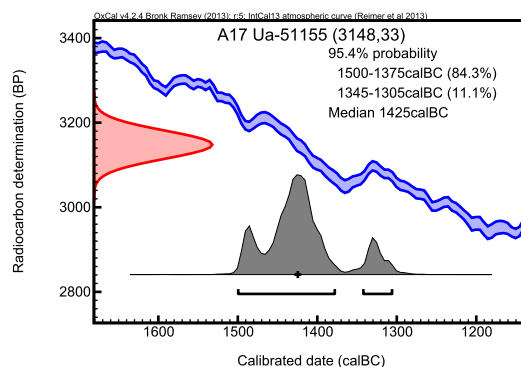
Träkol från härd A9

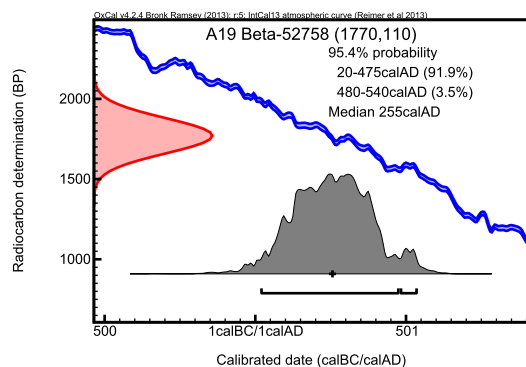
Träkol från skärvstenshög A12

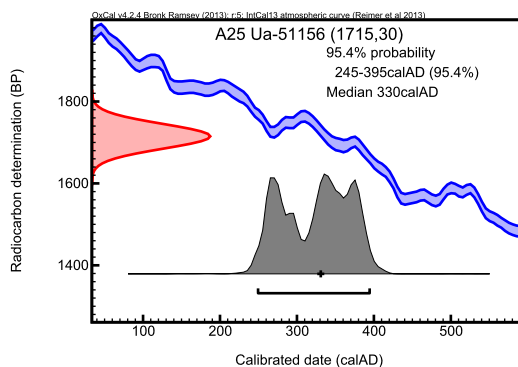
Brända ben från skärvstenshög A12

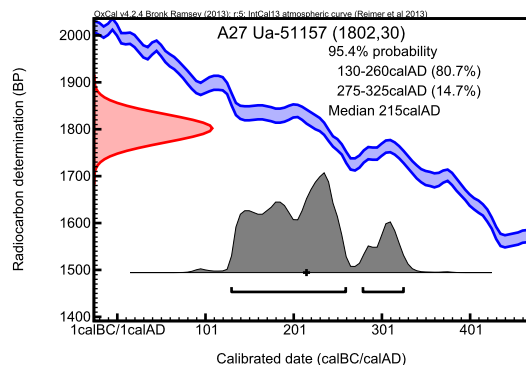
Brända ben från härd A17

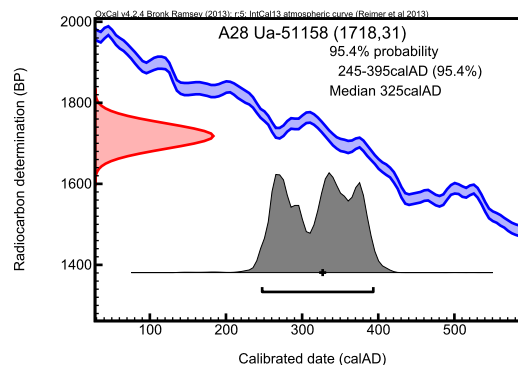
Träkol från urnebrandgrop A19

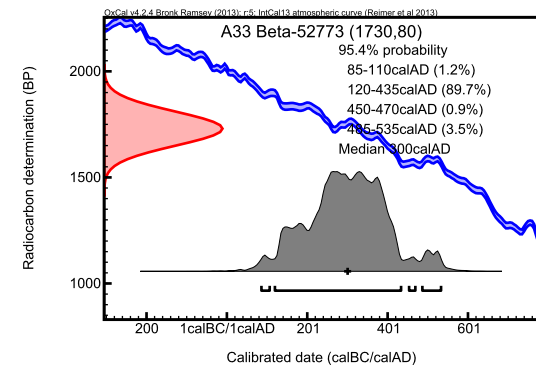
Brända ben från bengrop i A25

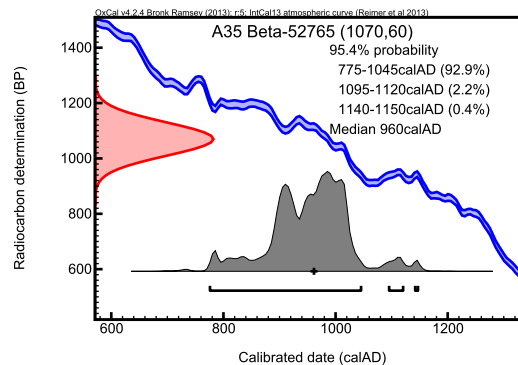
Brända ben från brandgrop i A27

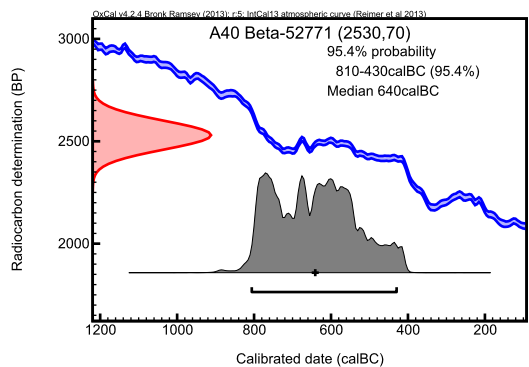
Brända ben från brandgrop A28

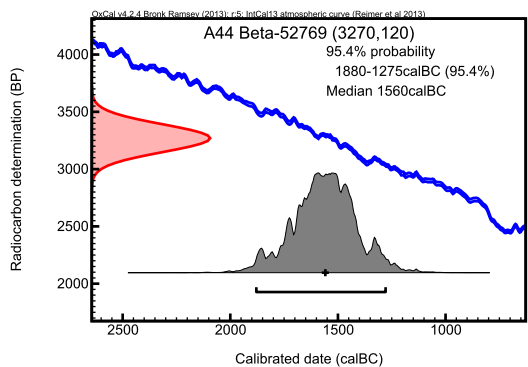
Träkol från brandgrop A33

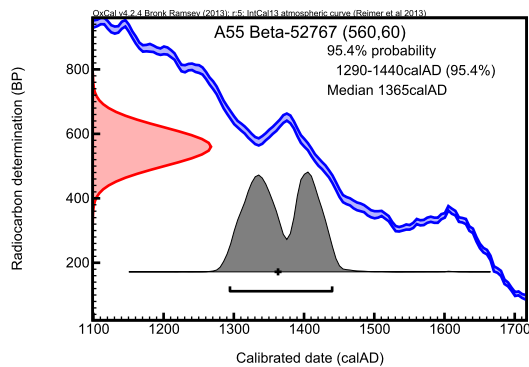
Träkol från fyndförande lager A35

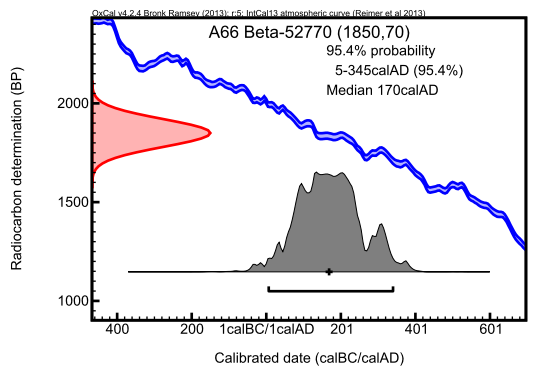
Träkol från härd A40

Träkol från härdgrop A44

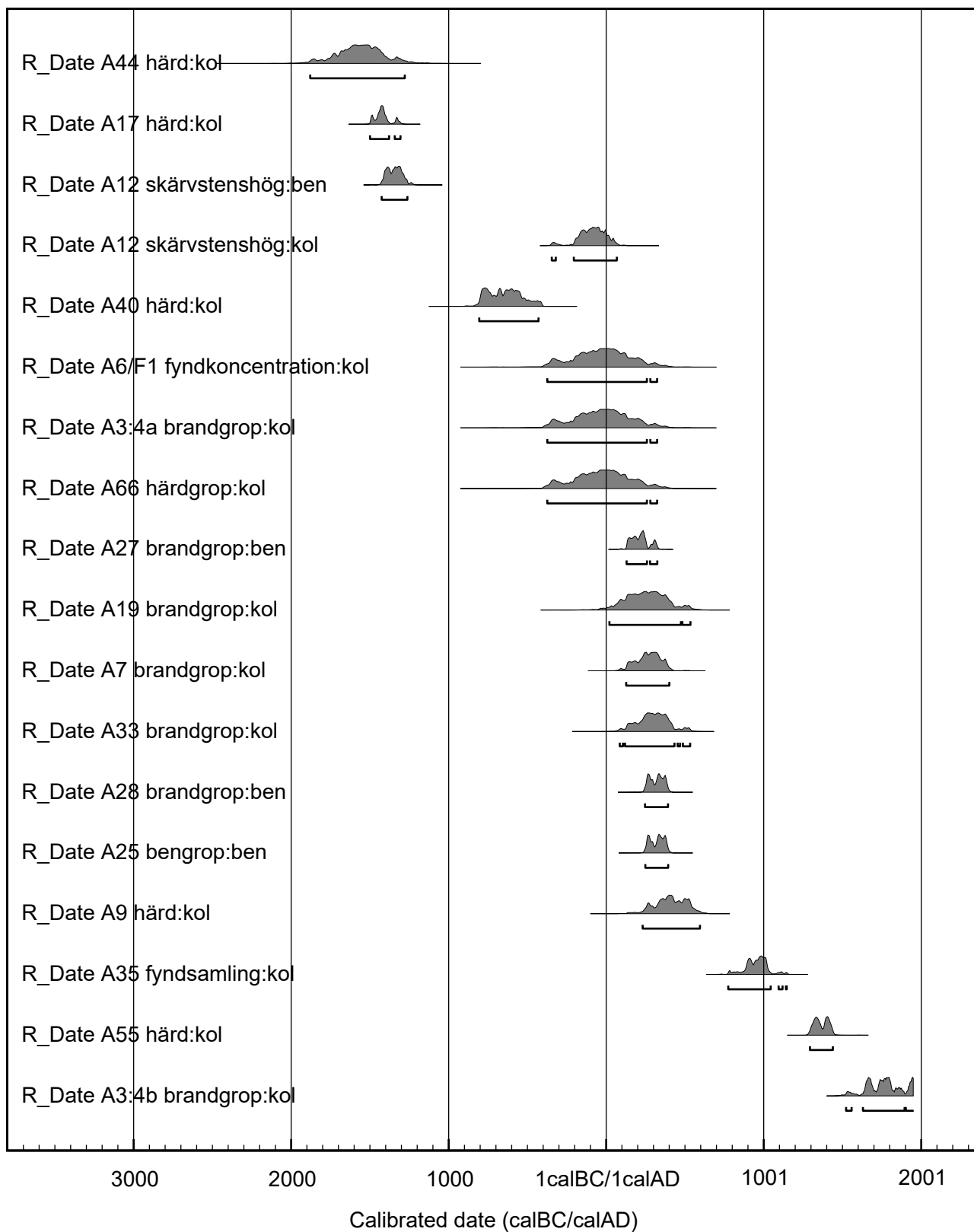
Träkol från härd A55

Träkol från härdgrop A66

Sammanställning dateringar

OxCal v4.3.2 Bronk Ramsey (2017); r:5 IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)

Bilaga 6

Osteologisk analys av benmaterial från RAÄ 6 och 8 Sandseryds socken, Jönköpings kommun, Jönköpings län. Dnr 165/91.

Av Anna Kloo Andersson, Jönköpings läns museum.

Inledning

De brända ben som har analyserats här kommer från den undersökning av gravfälten RAÄ 6 och 8 i Sandseryds socken, Jönköpings kommun som Jönköpings läns museum genomförde år 1991.

Benen var rena vid analysen men man kunde ändå se att en del fragment har varit jordiga och sotiga innan de rengjordes. Vid analysen av de brända benen noterades deras volym, vikt och storlek samt fragmentens färg och förbränningsgrad. Alla igenkänningsbara och identifierbara fragment plockades ut. Normalt sett brukar jag gå igenom varje fyndpost två till tre gånger för att inte missa något fragment. Eftersom tiden för analysen var ganska begränsad i detta fall, hade jag inte möjlighet att göra det utan jag gick bara igenom materialet en eller två gånger. Efter genomgången identifierade jag art, benslag eller del av kroppen som fragmentet kommer från samt om möjligt även antal individer, kön och ålder.

Resultat

A3

Fnr 16

Fyndet består av 1 dl brända ben som väger 78,9 g. Det längsta fragmentet är 45,9 mm långt medan medellängden är 12,9 mm. Benen är vita och helt förbrända utom något enstaka fragment som är ljusgrått. Benen är lätt jordiga och kommer från människa (14,2 g) samt obestämda fragment från människa (63,8 g).

Människa: 1 *frontale*, 1 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad), 2 kraniefragment (spruckit i *diploë*, 1 kraniefragment (tjock *diploë*), 2 diafyser *humerus/femur*, 1 diafys *radius/ulna/fibula*, rörbensdiafyser.

Obest: kraniefragment, kotfragment, epifyser, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Fnr 17

Fyndet består av 0,2 dl brända ben som väger 14,7 g. Det största fragmentet är 31,0 mm långt medan medellängden är 11,7 mm. Benen är vita och helt förbrända samt lätt jordiga. De kommer från människa (4,0 g) och obestämda fragment (10,7 g).

Det finns inget som tyder på att benen kommer från mer än en individ. Kraniefragmenten har skallsömmar men de har inte börjat växa samman än.

Människa: kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad), diafyser, rörbensdiafys.

Obest: diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Fnr 18

Fyndet innehåller mindre än 0,1 dl brända ben som väger 2,0 g. Det största fragmentet är 18,8 mm långt medan medellängden är 8,5 mm. De är vita och helt förbrända samt lätt jordiga. Benen kommer från människa (1,4 g) och obestämda fragment (0,8 g).

Det finns inget som tyder på att benen kommer från mer än en individ. Kraniefragmenten har skallsömmar men de har inte börjat växa samman än.

Människa: 2 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad), rörbensdiafys.

Obest: diafyser, fragment.

Fnr 19

Fyndet består av fyra fragment som tillsammans väger 0,8 g. De är 6,2 mm, 8,8 mm, 9,9 mm samt 15,7 mm långa. Benen är vita och helt förbrända. De har inte kunnat artbedömas.

Obest: 1 eventuellt fragment från *frontale* hos människa, diafyser, fragment.

Fnr 20

Fyndet består av 0,3 dl brända ben som väger 24,9 g. Det längsta fragmentet är 29,5 mm medan medellängden är 12,4 mm. Benen är vita och helt förbrända samt jordiga. Fragmenten kommer från människa (4,2 g) samt obestämda fragment (20,7 g).

Människa: diafyser, 1 epifys.

Obest: diafyser, rörbensdiafyser, epifyser, fragment.

Fnr 22

Fyndet innehåller 0,1 dl brända ben som väger 7,3 g. Det längsta fragmentet är 24,4 mm långt medan medellängden är 11,7 mm. Benen är vita och helt förbrända, något fragment är till och med lite "kritigt". Benen kommer från människa (3,5 g) och obestämda fragment från människa (3,8 g).

Människa: 1 kraniefragment med sutur (synostos troligen ej påbörjad), 1 diafys, 3 rörbensdiafyser.

Obest: kraniefragment, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Fnr 25

Fyndet består av ett obestämt fragment som eventuellt kommer från människa (0,1 g). Benet är vitt och helt förbränt.

Obest, ev människa: fragment.

Sammanfattning A3

De ben som framkom i A3 hittades utspridda i anläggningen. Det är bara människa som har kunnat identifieras i materialet. Det finns flera kraniefragment med skallsömmar men där sammanväxningen inte har påbörjats. I ett av fynden, Fnr 16, har ett par fragment spruckit i skalltakets mellersta skikt vilket sker när individen är ungdom eller gammal. I samma fynd finns även ett kraniefragment med ett tjockt mellanskikt. Tjockleken på det mellersta skiktet kan dock variera beroende på var i kraniet det sitter. Det är därför svårt att avgöra hur gammal individen var när

han/hon dog. Det finns inga fragment som har kunnat användas för könsbedömning. Det finns inget som tyder på att A3 innehåller ben från mer än en individ även om det inte kan uteslutas.

A3:F4a

Fnr 27

Fyndet består av 4 dl brända ben som väger 348,7 g. Det största fragmentet är 41,6 mm långt medan medellängden är 16,2 mm. Benen är vita och helt förbrända men man kan se att de har varit både jordiga och sotiga före tvätt. Fyndet innehåller ben från människa (25,4 g), ben från djur, eventuellt en hund (10,5 g) samt obestämda fragment (312,8 g) som huvudsakligen kommer från människa.

Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller mer än en individ per art. Benen från människa tyder på att det är en vuxen individ. Möjligen har han eller hon varit medelålders eftersom några skallsömmar har börjat växa samman samt att mellanskiktet i kraniet är lite tjockare. Det finns inga fragment som har kunnat användas för könsbedömning.

Storleksmässigt kommer djurbenen från ett djur som är mindre till medelstort och det är inte omöjligt att de kommer från en hund. I anläggningen finns ett fragment som eventuellt kommer från ledhuvudet på underkäken och där kan man se två till tre skärmärken (se Bild 1). Dessa märken visar att djuret har avlivats innan det lades på bålet.

Människa: 2 fragment från *temporale*, 3 kraniefragment med sutur (synostos ev påbörjad internt, medeltjock till tjock *diploë*), 10 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad), 1 kraniefragment (medeltjock *diploë*), 1 tandrot, 4 diafyser, 7 rörbensdiafyser.

Djur, ev hund: ev fragment av *caput mandibulae* (dx, två till tre skärmärken i ledytan), 2 rörbensdiafyser.

Obest: kraniefragment, tandrötter, kotfragment, epifysfragment, spongiöst ben, diafyser, rörbensdiafyser.

Bild 1. Ett fragment från underkäken hos eventuellt en hund med två till tre skärmärken i ledytan, Foto: Anna Kloo Andersson.

A3:F4b

Fnr 29

Fyndet består av 1 dl brända ben som väger 79,7 g. Det största fragmentet är 41,1 mm långt medan medellängden är 11,2 g. Benen är vita och helt förbrända samt något jordiga. Benen kommer från människa (15,1 g) och obestämda fragment från människa (64,6 g).

Det finns i anläggningen inget som tyder på att den innehåller ben från mer än en individ. Det finns kraniefragment som är ganska tunna och det finns även ett litet ledhuvud. Jag har en mall för att kunna mäta diametern på ledhuvudet även om det bara är ett fragment och det minsta måttet jag har är 38,5 mm. Ledhuvudet i Fnr 29 är mycket mindre än detta mått vilket tillsammans med de tunna kraniefragmenten tyder på att benen kommer en ung individ och då troligen ett barn eller möjligen en person som är i de allra tidigaste ungdomsåren.

Människa: 2 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad, tunna fragment), kraniefragment med tunn *diploë*, diafyser, diafyser *humerus/femur*, rörbensdiafyser, 1 *caput humeri/femori* (del av, går ej avgöra om fast eller ej, $\varnothing < 38,5$ mm, troligen barn/ungdom).

Obest: kraniefragment, epifyser, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Sammanfattning A3:F4a och b

Anläggningarna A3:F4a och b utgörs av två gropar som nästan skär in i varandra. Frågan är om de ben som har hittats i dem hör ihop.

I anläggning a finns det ben från både en människa och ett djur. Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller ben från mer än en individ per art. Människobenen kommer troligen från en vuxen individ som möjligen var medelålders när han/hon dog. Det finns inga fragment som har kunnat användas för könsbedömning. Storleksmässigt kommer djurbenen i anläggningen från ett mindre till medelstort djur och då eventuellt från en hund. Ett fragment från underkäken har två till tre skärmärken vilket visar att man har avlivat djuret.

I b finns enbart ben från människa. Eftersom kraniefragmenten är ganska tunna och det finns ett ledhuvud som är ganska litet så kommer dessa ben från en ung individ, troligen ett barn eller möjligen en person som är i de tidigaste ungdomsåren.

Både A3:F4a och A3:F4b innehåller ben från människa men eftersom fragmenten uppvisar så uppenbar ålderskillnad hos individerna (medelålders respektive barn/ungdom) är det tydligt att det är två olika anläggningar som innehåller varsin person. A3:F4a innehåller även djurben och då eventuellt en hund. Innehållet i dessa två anläggningar hör således ej ihop med varandra.

A4

Fnr 242

Fyndet innehåller 0,7 g brända ben varav det största är 16,6 mm långt och medellängden är 7,7 mm. Fragmenten är vita och helt förbrända. Inget av fragmenten har kunnat artbedömas.

Obest: diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Fnr 243

Fyndet består av ben vars volym är mindre än 0,1 dl och väger 4,6 g. Det största fragmentet är 19,5 mm långt medan medellängden är 10,3 mm. Benen är vita och helt förbrända. Det finns även fragment med rödbrun beläggning efter ett järnhaltigt föremål. Benen kommer från människa (1,9 g) och obestämda fragment (2,7 g).

Människa: 1 tandrot, 2 diafyser, 2 rörbensdiafyser.

Obest: kraniefragment, tandrot, diafyser, fragment.

Fnr 397

Fyndet innehåller tre fragment som tillsammans väger 0,1 g. De är 4,7 mm, 5,0 mm respektive 5,7 mm långa. Alla tre fragmenten är vita, de är till och med lite "kritiga", och helt förbrända. Inget av fragmenten har kunnat artbestämmas.

Obest: fragment.

Fnr 432

Fyndet består av mindre än 0,1 dl brända ben som väger 3,6 g. Det största fragmentet är 18,2 mm långt och medellängden är 9,9 mm. Benen är vita och helt förbrända. De kommer från människa (2,0 g) och obestämda fragment (1,6 g).

Människa: 2 diafyser, 1 diafys *humerus/femur*.

Obest: diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Fnr 433

Fyndet består av mindre än 0,1 dl brända ben som väger 1,6 g. Det största fragmentet är 10,8 mm långt medan medellängden är 6,6 mm. Benen är vita och helt förbrända. Fragmenten har inte säkert kunnat artbedömas men de kommer troligen från människa.

Obest, troligen människa: fragment.

A4a

Fnr 244

Fyndet innehåller 0,9 g brända ben varav det längsta är 11,3 mm långt och medellängden är 6,7 mm. Fragmenten är vita och helt förbrända. Benen kommer från människa (0,3 g) och obestämda fragment (0,6 g).

Människa: diafys.

Obest: diafyser, fragment.

Fnr 245

Fyndet innehåller 0,1 dl ben som väger 7,4 g. Det största fragmentet är 21,9 mm långt och medellängden är 12,7 mm. Benen är svartgrå till vita och de flesta är helt förbrända även om några fragment är sämre brända. Benen kommer från människa (1,2 g) och obestämda fragment från människa (6,2 g).

Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller ben från mer än en individ. Det finns inga fragment som har kunnat användas för köns- eller åldersbedömning.

Människa: 2 diafyser, 1 rörbensdiafys.

best: kraniefragment, diafyser, fragment.

A4c

Fnr 247

Fyndet innehåller 0,2 g brända ben som väger 19,3 g. Det största fragmentet är 28,5 mm långt och medellängden

är 11,5 mm. Benen är vita och helt förbrända utom något fragment som är ljusgrått. Benbitarna har varit jordiga. Benen kommer från människa (5,0 g) och obestämda fragment från människa (14,5 g).

Det finns inget som tyder på att benen i anläggningen kommer från mer än en individ.

Människa: diafyser, rörbensdiafyser.

Obest: diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Sammanfattning A4

Anläggningen A4 är en skelettgrav och de fynd som har analyserats här är kremerade fragment som framkom i dess fyllning. Den enda art som har kunnat identifieras i materialet är människa. Inga fragmenten har kunnat användas för köns- eller åldersbedömning. Det finns inget som tyder på att de kremerade benen i A4 kommer från mer än en individ även om det inte helt säkert kan uteslutas.

A6:1:F1

Fnr 207

Anläggningen innehåller 0,4 dl brända ben som väger 32,8 g. Det största fragmentet är 28,5 mm långt medan medellängden är 15,3 mm. Benen är vita och helt förbrända. Benen kommer från människa (14,4 g) samt obestämda fragment från människa (18,4 g).

Människa: 1 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad), 1 *margo supraorbitalis* (sin, neutral till kvinnlig), diafyser, rörbensdiafyser.

Obest: kraniefragment, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

A6:1

Fnr 188

Fyndet innehåller ben som har en volym som är mindre än 0,1 dl och de väger 1,7 g. Det största fragmentet är 22,8 mm långt medan medellängden är 8,0 mm. Benen är vita och helt förbrända. De kommer från människa (1,5 g) och obestämda fragment (0,2 g).

Människa: diafyser.

Obest: fragment.

A6:2

Fnr 186

Fyndet innehåller mindre än 0,1 dl brända ben som väger 2,3 g. Det längsta fragmentet är 13,2 mm medan medellängden är 11,4 mm. Benen är vita och helt förbrända samt kritiga. De kommer från ett djur av obestämd art som troligen var medelstort (1,7 g) och obestämda fragment (0,6 g).

Djur, troligen medelstort: diafys, rörbensdiafyser.

Obest: diafyser, fragment.

A6:3

Fnr 209

Fyndet består av 0,1 dl ben som väger 12,2 g. Det största fragmentet är 30,3 mm medan medellängden är 13,8 mm. Benen är vita och helt förbrända. De kommer från människa (7,1 g) och obestämda fragment (5,1 g).

Människa: diafyser, rörbensdiafyser.

Obest: diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

A6:4

Fnr 187

Fyndet består av 1 dl brända ben som väger 77,9 g. Det längsta fragmentet är 29,7 mm långt medan medellängden är 16,3 mm. Fragmentet är vita och helt förbrända samt lätt jordiga. Benen kommer från människa (15,7 g) samt obestämda fragment från människa (62,2 g).

Vid den osteologiska analysen hittades ett litet fragment föremål av ben eller mer troligt av horn.

Människa: 1 epifys *radius* (prox, del av, går ej avgöra om fast eller ej), 1 epifys *metacarpale/metatarsale/phalanx* (prox, verkar fastvuxen), 1 diafys *radius/ulna/fibula*, 2 diafyser *humerus/femur*, diafys, rörbensdiafyser, 1 *phalanx 3 pedis*.

Obest: kotfragment, epifyser, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Fnr 210

Fyndet består av mindre än 0,1 dl brända ben som väger 3,1 g. Det största fragmentet är 20,5 mm långt medan medellängden är 11,8 mm. Benen är vita och helt förbrända samt lite jordiga. Benen kommer från människa (1,6 g) och obestämda fragment från människa (1,5 g).

Människa: 1 dens axis, 1 kraniefragment (*diploë* tjockare än medel).

Obest: kraniefragment, diafyser, fragment.

Sammanfattning A6

Fynden i A6 utgörs av flera mindre samt en större (A6:1:F1) benkoncentration inom en stenkrets. I alla fynd utom A6:2 återfinns ben från människa. Fynden innehåller huvudsakligen fragment av diafyser och rörbensdiafyser men även fragment från några ledändar. En ledande verkar fastvuxen medan det på ett annat fragment inte går att avgöra om den är fastvuxen eller ej. I ett kraniefragment har sammanväxningen inte påbörjats i skallsömmen. Det tyder på att benen kommer från en vuxen individ. Ett kraniefragment har ett något tjockare mellersta skikt vilket kan tyda på att det kommer från en något äldre individ. Tjockleken på det mellersta skiktet kan dock variera beroende på var i kraniet fragmentet kommer från. I A6 finns enbart ett fragment från en ögonbrynsbåge där man kan studera köns-skiljande drag. Den är neutral till feminin i sina drag vilket innebär att den skulle kunna komma från en kvinna. Det finns inget som tyder på att människoben i A6 kommer från mer än en individ även om det inte helt säkert kan uteslutas. Det är ganska få fragment som har hittats och de ligger dessutom utspridda över ett större område.

I A6:2 finns enbart ben från ett medelstort djur av obestämd art.

A7

Fnr 183

Anläggningen innehåller 6,5 dl brända ben som tillsammans väger 477,1 g. Det största fragmentet är 41,4 mm långt medan medellängden är 13,8 mm. Fragmenten är vita och helt förbrända utom något fragment som är ljusgrått. Benen är sotiga. Anläggningen innehåller ben från människa (69,9 g) och obestämda fragment från människa (407,2 g).

Det finns inget i anläggningen som tyder på att den skulle innehålla ben från mer än en människa. Ett fragment från nedre delen av ett strålben har hittats i anläggningen. Eftersom leden har vuxit fast innebär det att personen var äldre än 15-20 år när han eller hon dog. Tjockleken på kraniets mellanskikt, *diploë*, varierar en del i anläggningen. De flesta fragment har ett tjock mellersta skikt vilket tyder på att de kommer från en äldre individ. Flera fragment har även spruckit i detta skikt vilket också tyder på att de kommer från en äldre individ. Det finns inga fragment som kan användas för könsbedömning.

Ett benfragment i anläggningen har en rödbrun beläggning efter ett järnhaltigt föremål.

Människa: 8 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad, tjock *diploë*), 13 kraniefragment (spruckit i *diploë*), 5 kraniefragment (1 tunn *diploë*, 1 medeltjock *diploë* och 3 tjock *diploë*), 1 *temporale* (dx), 2 tandrötter, 1 *axis* (kotkroppen och *dens*), 1 revbensdiafys, 1 *radius* (prox epifys fastvuxen), 1 diafys *radius/ulna/fibula*, 7 diafyser *humerus/femur*, 11 rörbensdiafyser, 5 diafyser, 1 *intermedium*, 1 epifysfragment (prox *metacarpale/metatarsale/phalanx*, fastvuxen), 1 *phalanx* (troligen *manis*), 1 epifys *phalanx* (dist), 1 epifys *metacarpale/metatarsale* (dist).

Obest: kraniefragment, tandrötter, kotfragment, revbensdiafyser, epifyser, spongiöst ben, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

A8:1

Fnr 212

Fyndet består av ett fragment som väger 0,7 g och är 19,3 mm långt. Benet är vitt och helt förbränt samt kommer från människa.

Människa: 1 diafys *humerus/femur*.

A8:2

Fnr 213

Fyndet innehåller mindre än 0,1 dl brända ben som väger 1,8 g. Det största fragmentet är 28,0 mm långt medan medellängden är 11,8 mm. Benen är vita och helt förbrända. De kommer från människa (1,6 g) och obestämda fragment (0,5 g).

Människa: diafyser.

Obest: diafyser, fragment.

A8:3

Fnr 216

Benen i fyndet väger 1,1 g. Det längsta är 14,6 mm långt medan medellängden är 9,8 mm. Benen är ljusgrå till vita i färgen och ungefär hälften av dem är helt förbrända medan resten är nästan helt förbrända. Benen kommer från djur av obestämd art (0,4 g) samt obestämda fragment (0,7 g).

I fyndet finns ben från ett djur av obestämd art. Utifrån storleken på ett fragment från handleden eller vristen så kommer benen från en mindre djur.

Djur: 1 rörbensdiafys, 1 fragment av carpal- eller tarsalben.

Obest: diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

A8:4

Fnr 218

Fyndet består av två fragment som väger 0,2 g. De är 8,7 respektive 6,2 mm långa. Bägge fragmenten är vita och helt förbrända. De har inte kunnat artbedömas.

Obest: fragment.

Sammanfattning A8

De fynd som har hittats i A8 utgörs av små benkoncentrationer inom en stenkrets. I två av fynden, 1 och 2, finns ben från människa. Inget av fragmenten har några drag som kan användas för köns- eller åldersbedömning. I fynd 3 finns enbart ben från djur av obestämd art medan benen i 4 är obestämda. Det finns inget som tyder på att A8 innehåller ben från mer än en individ per art även om det inte kan uteslutas.

A12

Fnr 189

Benen i fyndet har en volym som är mindre än 0,1 dl och väger 5,9 g. Det största fragmentet är 21,7 mm långt medan medellängden är 12,0 mm. Benen är vita och helt förbrända. Det finns minst två fragment som är grönaktiga efter att ha legat i närheten av ett kopparhaltigt föremål. Benen kommer eventuellt från får/get (0,4 g), djur av obestämd art (1,3 g) samt obestämda fragment (4,2 g).

I fyndet finns ben från djur av obestämd art samt ett fragment som troligen kommer från får/get. Det finns inget som tyder på att fyndet innehåller ben från mer än en individ men det kan å andra sidan inte helt säkert uteslutas. Om fragmentet från skenbenet kommer från får/get så har djuret varit äldre än 1¼-1 2/3år eftersom ledänden är fastvuxen.

Ev får/get: 1 *tibia* (dist, epifysen fastvuxen, dx),

Djur: diafys, rörbensdiafys.

Obest: diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Fnr 191

Fyndet innehåller 0,1 dl brända ben som väger 11,9 g. Det längsta fragmentet är 22,2 mm medan medellängden är 10,3 mm. Benen är vita och helt förbrända. Något fragment är grönaktigt efter att ha legat nära ett kopparhaltigt föremål. Fyndet innehåller ben från får/get (3,0 g) samt obestämda fragment från djur (8,9 g).

Det finns inget som tyder på att fyndet innehåller mer än en individ, det vill säga ett får eller en get. Fragmentet som eventuellt kommer från strålbenet har en fastvuxen ledände vilket visar att fåret/geten var äldre än 3 ½ år.

Får/get: 1 ev *radius* (dist, epifysen fastvuxen, liten), 1 diafys, 7 rörbensdiafyser, 1 *calcaneus* (dx).

Obest: epifyser, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Sammanfattning A12

Anläggning A12 består av två fynd, Fnr 189 och Fnr 191. I det förstnämnda fyndet finns fragment från ett skenben som troligen kommer från får/get. Om benet är korrekt artbedömt så var individen äldre än 1¼-1 2/3år när det dog eftersom ledänden är fastvuxen vid benkroppen. I Fnr 191 finns ett underarmsben från får/get som är ganska litet. Även där är ledänden fastvuxen vilket visar att individen var äldre än 3 ½ år. Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller ben från mer än en individ även om det inte helt säkert kan uteslutas. Det innebär att anläggningen innehåller ett får eller en get som var äldre än 3 ½ år.

A13**Fnr 221**

Fyndet består av 0,1 dl brända ben som väger 11,8 g. Det längsta fragmentet är 36,4 mm långt medan medellängden är 8,9 mm. Benen är ljusgrå till vita och nästan alla fragment är helt förbrända. Benen kommer från människa (3,8 g) samt obestämda fragment (8,4 g).

Det finns inget som tyder på att benen i anläggningen kommer från mer än en individ. Kraniefragmenten från människan har ett medeltjockt mellanskikt vilket tyder på att de kommer från en vuxen individ. Det finns inga fragment som har kunnat användas för könsbedömning.

Människa: 2 kraniefragment (medeltjock *diploë*), 2 diafyser.

Obest: diafyser, fragment.

A15**Fnr 224**

Fyndet består av 0,9 dl brända ben som väger 66,0 g. Det största fragmentet är 31,2 mm långt medan medellängden är 12,2 mm. Benen är grå till vita och de flesta fragment är helt förbrända. Några fragment är jordiga. Benen kommer från människa (11,3 g) och obestämda fragment från människa (54,7 g).

Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller ben från mer än en människa. Kraniefragmenten har ett

tunt till medeltjockt mellanskikt och i ett fragment med skallsöm har sammanväxningen inte påbörjats. Benen tyder på att det är en vuxen individ som troligen var ung till medelålders. Det finns ett fragment från en ögonbrynsbåge där könsskiljande drag har kunnat studeras. Det fragmentet är neutralt till lätt manligt vilket tyder på att det är en man.

Människa: 2 kraniefragment (medeltjock *diploë*), 1 kraniefragment (tunn *diploë*), 1 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad), 1 *margo supraorbitalis* (dx, neutral till lätt manlig), diafyser, 1 diafys *humerus/femur*, 5 diafyser, *radius/ulna/fibula*, rörbensdiafyser, 1 *phalanx manis*.

Obest: kraniefragment, kotfragment, skulderblad, revben, epifyser, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

A16

Fnr 226

Anläggningen innehåller 0,3 dl brända ben som väger 27,9 g. Det längsta fragmentet är 32,5 mm långt och medellängden är 10,6 mm. Benen är vita och helt förbrända samt lätt jordiga. De kommer från människa (4,6 g) och obestämda fragment från människa (23,3 g).

Det finns inget som tyder på att benen kommer från mer än en individ. Det finns ett kraniefragment med skallsömmar men sammanväxningen har inte påbörjats i den.

Människa: 1 kraniefragment, 1 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad), diafyser, rörbensdiafyser.

Obest: kraniefragment, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

A18

Fnr 229

Benen i fyndet har en volym som är mindre än 0,1 dl och de väger 0,6 g. Det största fragmentet är 11,9 mm långt medan medellängden är 7,4 mm. Benen är vita och helt förbrända. De kommer från människa (0,3 g) och obestämda fragment (0,3 g).

Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller ben från mer än en individ. Inga fragment har kunnat användas för köns- eller åldersbedömning.

Människa: rörbensdiafys.

Obest: fragment.

A19

Fnr 176

Fyndet består av 12 dl brända ben som väger 932,1 g. Det största fragmentet är 56,5 mm långt medan medellängden 10,0 mm. Benen är svarta, mörkgrå, ljusgrå samt vita och det är väldigt många fragment som är dåligt brända. Det finns ganska många stora fragment i anläggningen samt en del väldigt små fragment. Benen är även lite jordiga. Fragmenten kommer från människa (155,6 g) samt obestämda fragment från människa (776,5 g).

Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller fragment från mer än en människa. I flera kraniefragment

håller skallsömmarna på att växa samman i det mellersta eller det yttersta skiktet. Detta visar att benen kommer från en vuxen individ och då troligen en äldre person. Några fragment från kraniet har spruckit i det mellersta skiktet vilket också tyder på att de kommer från en äldre individ. Det finns inga fragment som har kunnat användas för ålders- eller könsbedömning.

I anläggningen finns det ganska många fragment som dels är väldigt stora och dels är dåligt brända eftersom de är svarta eller mörkgrå. Många av de stora fragmenten kommer från de stora rörbenen.

När en kropp kremeras, förbränns ytligt liggande ben snabbare och bättre än de ben som ligger mer inbäddade i muskler och fett. I detta fall är *alla* ben dåligt brända, oavsett var i kroppen de har suttit, vilket troligen beror på att bålet temperatur inte har varit tillräckligt hög. När man rör runt i ett bål ökar man tillförseln av syre vilket gör att benen förbränns bättre. Benen går samtidigt ganska lätt sönder i mindre bitar eftersom de blir sköra av värmen. De stora benbitarna i anläggningen, som dessutom är dåligt brända, tyder därför på att man har låtit bålet brinna ned utan att röra runt särskilt mycket i bålet. Benen har helt enkelt mer förkolnat än förbränts på grund av den dåliga syretillförseln. Trots detta finns det ändå en hel del fragment som är ganska små i anläggningen.

Värt att notera är också att det finns få delar från kraniet bland fragmenten. Dessa fragment är ganska lätta att identifiera, både för dem som har plockat ut dem från bålet och lagt dem i graven samt för mig. Det brukar oftast finnas ganska gott om kraniefragment i brandgravar. Rent generellt sett var det inte särskilt många fragment som gick att identifiera utan de borde ha varit fler med tanke på att anläggningen innehåller ganska mycket ben. I anläggningen hittades även fragment med en rödbrun beläggning som visar att det har funnits järnhaltiga föremål på bålet.

Människa: 5 kraniefragment med sutur (synostos pågår i *diploë* eller *tabula externa*), 2 kraniefragment med sutur (synostos pågår i *diploë* eller *tabula externa*, spruckit i *diploë*), 2 kraniefragment (tunn *diploë*, 1 fragment *temporale*, 2 tandrötter, 15 diafyser, 15 diafyser *humerus/femur*, 22 rörbensdiafyser (stora rörben), 8 rörbensdiafyser (stora och mindre rörben).

Obest: tandrötter, kotfragment, epifyser, spongiöst ben, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Fnr 177

Fyndet består av två fragment som väger 9,4 g. De är 11,2 respektive 41,3 mm långa. Bägge fragmenten är mörkgrå till svarta och dåligt brända. Benen har inte kunnat artbestämmas.

Obest: diafyser.

Sammanfattning A19

Det finns inget som tyder på att benen i de två fynden i A19 kommer från mer än en individ. I övrigt se beskrivningen av Fnr 176.

A21

Fnr 234

Anläggningen innehåller 0,5 dl brända ben som väger 42,7 g. Det största fragmentet är 24,5 mm långt medan medellängden är 12,8 mm. Benen är ljusgrå till vita och de flesta fragment är nästan eller helt förbrända. Benen kommer från människa (5,5 g) samt obestämda fragment från människa (37,2 g).

Människa: 2 diafyser, 1 diafys *radius/ulna/fibula*, 4 rörbensdiafyser.

Obest: kraniefragment, epifyser, diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

A23

Fnr 235

Fyndet har en volym som är mindre än 0,1 dl och benen väger 1,1 g. Det största fragmentet är 17,2 mm långt medan medellängden är 10,0 mm. Benen kommer från människa (0,7 g) och obestämda fragment (0,4 g).

Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller ben från mer än en människa. Det finns inga fragment som har kunnat användas för köns- eller åldersbedömning.

Människa: rörbensdiafyser.

Obest: diafyser, fragment.

A25

Fnr 236

Anläggningen innehåller brända ben som har en volym som är mindre än 0,1 dl och väger 4,6 g. Det största fragmentet är 13,7 mm långt och medellängden är 8,3 mm. Benen är ljusgrå till vita och de flesta är helt förbrända. Benen kommer från människa (1,3 g) och obestämda fragment från människa (3,3 g).

Människa: diafyser, rörbensdiafyser.

Obest: diafyser, fragment.

A27

Fnr 181

Anläggningen innehåller 7,0 dl ben som väger 467,2 g. Det största fragmentet är 51,2 mm långt medan medellängden är 13,7 mm. Benen har en mörkgrå till vit färg. De flesta fragmenten är helt förbrända men några fragment är något sämre brända. Benen har varit jordiga och till viss del även sotiga innan de rengjordes. Anläggningen innehåller ben från människa (109,6 g) och obestämda fragment från människa (357,6 g).

Det finns inget i anläggningen som tyder på att benen kommer från mer än en människa. Benen kommer från en vuxen individ eftersom flera ledändar har vuxit fast på benkroppen. Dessutom har sammanväxningen i kraniet påbörjats men det sker från 20-30 års ålder och uppåt beroende på var i kraniet fragmentet sitter. Eftersom något fragment har ett tjockt mellanskikt (*diploë*) i skallbenen och att flera av kraniefragmenten har spruckit i just detta mellanskikt tyder på att benen kommer från en äldre individ. Ett fragment från en ögonbrynsbåge med manliga drag visar att benen kommer från en man.

På fem fragment finns rödbruna märken vilket visar att det har funnits järnhaltiga föremål med på bålet. Det finns även fragment med gröna märken med spår efter ett kopparhaltigt föremål.

A27 är en brandgrop som framkom i kanten av stensättningen A6. Kan det vara så att benen i A27 och A6 hör ihop? I A6 finns ben från en vuxen, möjligen något äldre, människa. I anläggningen hittades ett fragment från ögonbrynsbågen som är neutral till feminin i dragen vilket skulle kunna innebära att den kommer från en kvinna. I A27 tyder benen på att individen möjligen är något äldre än i A6. I bägge anläggningarna har ett fragment från en ögonbrynsbåge hittats, från höger sida i A27 och från vänster sida i A6. Det förstnämnda fragmentet är manligt medan det sistnämnda har neutrala till feminina drag. Det verkar därför som om benen i A27 och A6 inte kommer från samma individ utan att det rör sig om åtminstone två olika gravläggningar.

I A6:2 finns enbart ben från ett medelstort djur av obestämd art.

Människa: 2 *frontale*, 1 frontale med *margo supraorbitalis* (manlig), 6 skalltaksfragment (tunn till tjock *diploë*), 4 skalltaksfragment (spruckit i *diploë*), 1 skalltaksfragment med sutur (synostos pågår externt, tjock *diploë*), 8 skalltaksfragment med sutur (synostos ej påbörjad), 4 tandrötter (molar), 1 tandrot (premolar), 1 tandrot (*incisiv* eller *canin*), 1 *maxilla* (med alveol), 2 fragment *mandibula/maxilla* med alveol, 3 kotkroppar (epifysen fastvuxen), 1 diafys *humerus*, 7 diafys *radius/ulna/fibula*, 10 diafys *humerus/femur*, 1 *radiale* (dx), 1 trolig *carpale accessorium*, 3 *metacarpale/metatarsale* (distal ände, epifysen fastvuxen), 1 *phalanx* 1, 8 diafys, 22 rörbensdiafys, 2 epifyser (troligen distal *humerus*, går ej avgöra om fastvuxen eller ej), 3 epifyser.

Obest: kraniefragment, tandrötter, kotfragment, epifyser, diafys, rörbensdiafys, spongiöst ben, fragment.

A28

Fnr 184

Benen i anläggning A28 har en volym av 0,5 dl och de väger 47,9 g. Det största fragmentet är 24,6 mm långt medan medellängden är 10,6 mm. Benen är vita och helt förbrända utom något enstaka fragment som är mörkgrått och därmed något sämre bränt. Flera fragment påminner mer om krita i konsistensen vilket visar att de har bränts vid en väldigt hög temperatur. Benen kommer från människa (6,8 g), obestämda fragment från människa eller djur (0,8 g) samt obestämda fragment från i huvudsak människa (40,3 g).

I anläggningen finns ben från en människa. En ledande är inte fastvuxen vilket visar att individen är yngre än cirka 16-20 år då de flesta ledändarna växer fast. Flera fragment gav också intrycket av att vara ganska små och tunna vilket gör att bedömningen blir att det är ett barn som har gravlagts i anläggningen. Det finns inga fragment i anläggningen som har kunnat användas för könsbedömning.

Det finns även fragment som var vitare, mer "kritiga", kompakta och slätare än övriga fragment. Det var inte möjligt att bestämma om dessa kom från människa eller djur. De kan komma från ett djur av obestämd art men det kan också vara så att de helt enkelt av någon anledning har bränts mer än de övriga benen på bålet. Det är vanligt att olika ben i kroppen bränns olika hårt beroende på om de är kompakta eller spongiösa samt var i kroppen de sitter (ytligt eller djupt inbäddade i muskler och fett). Förbränningen av benen påverkas också av hur mycket man har rört runt i bålet medan det brann. Om man rör runt i bålet tillförs mer syre vilket gör att materialet (veden och kroppen) brinner bättre och därmed också förbränns bättre. När man rör i ett varmt bål går även benen sönder i mindre bitar.

Människa: 1 *temporale*, 3 tandrötter, 1 epifys (ej fastvuxen), 2 diafys *humerus/femur*, 3 diafys, 13 rörbensdiafys.

Obest, människa eller djur: 1 rörbensdiafys, 5 diafys.

Obest: diafys, rörbensdiafys, kraniefragment, tandrötter, fragment.

A30

Fnr 194

Fyndet består av fem fragment som tillsammans väger 0,4 g. Det längsta fragmentet är 7,3 mm långt medan medellängden är 5,9 mm. Benen är vita och helt förbrända. Inget fragment har kunnat artbedömas.

Obest: fragment.

Fnr 239

Fyndet innehåller fyra fragment som tillsammans väger 0,3 g. Benen är 5,0 mm, 6,6 mm, 9,5 mm samt 12,4 mm långa. De är vita och helt förbrända. Ett fragment kommer från människa (0,2 g) medan tre fragment är av obestämd art (0,1 g).

Människa: diafys.

Obest: fragment.

Sammanfattning A30

Av de få fragment som har hittats i A30 är alla av obestämd art utom ett fragment som kommer från människa. Det finns inga köns- eller ålderindikerande drag man kan studera på fragmenten i A30. Det finns inget som tyder på att de två fynden i A30 innehåller mer än en individ men det kan heller inte helt säkert uteslutas eftersom det är väldigt få fragment som har hittats i anläggningen.

A33

Fnr 185

Anläggningen innehåller 0,3 dl brända ben som väger 27,5 g. Det största fragmentet är 20,2 mm långt medan medellängden är 9,1 mm. Benens färg varierar från mörkgrå till vita. De flesta fragment är mer eller mindre helt förbrända men en del fragment har blivit något sämre brända. Det syns att benen var jordiga innan de rengjordes och något fragment var även sotigt. Benen kommer från människa (5,4 g) samt obestämda fragment från människa (22,1 g).

Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller ben från mer än en människa. Inget av fragmenten har kunnat användas för köns- eller åldersbedömning.

Människa: 1 *temporale*, 5 diafys *humerus/femur*, 1 trolig radiusdiafys, 5 diafys.

Obest: rörbensdiafys, diafys, fragment.

A34

Fnr 196

Fyndet består av 0,2 dl brända ben som väger 16,1 g. Det största fragmentet är 26,9 mm långt medan medellängden är 10,9 mm. Benen är ljusgrå till vita i färgen och de flesta är helt förbrända även om det också finns något fragment som är lite sämre bränt. Man kan se att fragmenten har varit både jordiga och sotiga. På ett av fragmenten finns det små svarta fläckar som troligen härrör från något metallföremål. Anläggningen innehåller ben från människa (8,5 g) och obestämda fragment från människa (7,6 g).

Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller ben från mer än en människa. Benen kommer från en vuxen individ eftersom åtminstone en ledande troligen har vuxit fast vid själva benkroppen. Det finns inga fragment som har kunnat användas för könsbedömning.

Människa: 1 kraniefragment (medeltjock *diploë*), 1 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad), 1 metafys med troligen fastvuxen epifys (ev metacarpal- eller metatarsalben), 1 ev epifysyta (går ej avgöra om epifysen är fastvuxen eller ej), 2 diafys *humerus/femur*, 5 rörbensdiafys, 7 diafys.

Obest: rörbensdiafys, diafys, fragment.

A35

Fnr 197

Fyndet består av 0,5 dl brända ben som väger 43,6 g. Det största fragmentet är 30,5 mm långt medan medellängden är 10,5 mm. Något fragment är lätt ljusgrått men de flesta fragmenten är vita och helt förbrända. Benen är även lätt jordiga. Fyndet innehåller ben från människa (13,8 g) samt obestämda fragment från människa (29,8 g).

Det finns inget som tyder på att benen i anläggningen kommer från mer än en människa. I två kraniefragment pågår sammanväxningen i kraniets mellersta skikt. Dessutom är detta mellanskikt tjockt, vilket visar att benen kommer från en vuxen person som troligen är något äldre. Det finns inga fragment som kan användas för könsbedömning. I anläggningen finns ett fragment av en diafys som har ett tydligt huggmärke (se Bild 2). Hugget har gått snett inåt i benet och är 1-2 mm djupt. Det finns inga spår att skadan skulle ha läkt vilket innebär att personen dog i samband med att skadan uppkom eller strax därefter.

Vid den osteologiska analysen hittades även två fragment från ett föremål av ben eller horn.

Människa: 2 kraniefragment med sutur (synostos pågår i *diploë*, tjock *diploë*), 1 kraniefragment med sutur (synostos ej påbörjad), 1 *temporale* (dx), 7 diafys, 3 diafys *humerus/femur*, 5 rörbensdiafys, 1 diafys (ev rörbensdiafys, med tydlig huggskada. Märket är 5,8 mm långt och 1-2 mm djupt och snett in i hugget i benet. Kan ej se några spår av läkning).

Obest: kraniefragment, epifyser, revbensdiafys, spongöst ben, diafys, rörbensdiafys, fragment.

Fr 306

Fyndet innehåller 0,1 dl brända ben som väger 11,8 g. Det största fragmentet är 19,1 mm långt

och medellängden är 10,4 mm. Benen är vita och helt förbrända samt lätt jordiga. Fragmenten kommer från människa (6,2 g) samt obestämda fragment från människa (5,6 g).

Vid den osteologiska analysen hittades även ett litet fragment föremål av ben eller mer troligt horn.

Människa: 9 rörbensdiafys.

Obest: kotfragment, diafys, rörbensdiafys, fragment.

Sammanfattning A35

Det finns inget som tyder på att benen i A35 kommer från mer än en människa. Flera fragment visar att individen var vuxen och troligen något äldre när han eller hon dog. Det finns inget fragment som har kunnat användas för könsbedömning. I

Bild 2. Ben från människa med ett tydligt huggmärke. Skadan har inte läkt vilket innebär att personen dog i samband med eller strax efter han eller hon skadades. Foto: Anna Kloos Andersson.

anläggningen finns det även ett fragment från en diafys där man kan se ett tydligt huggmärke. Det finns inga tecken på att skadan skulle ha läkt vilket innebär att personen har dött i samband med skadan uppkom eller strax därefter. I anläggningen finns även tre fragment från något föremål av ben eller horn.

A41

Fnr 240

Anläggningen innehåller 0,7 g brända ben. Det längsta fragmentet är 11,5 mm långt medan medellängden är 9,4 mm. Benen är vita och helt förbrända. De har varit både jordiga och sotiga. Inget av fragmenten har kunnat artbedömas.

Obest: diafyser och fragment.

A56

Fnr 203

Anläggningen innehåller 0,1 dl brända ben som väger 9,4 g. Det längsta fragmentet är 29,0 mm långt medan medellängden är 10,3 mm. Fragmenten är blågrå till vita i färgen och de flesta fragment är helt förbrända. Anläggningen innehåller ben från människa (5,0 g) samt obestämda fragment från människa (4,4 g).

Det finns inget som tyder på att anläggningen innehåller ben från mer än en människa. Fragmenten kan komma från en äldre individ eftersom kraniefragmenten har ett tjockt mellanskikt.

Människa: kraniefragment (med tjock *diploë*), *maxilla*, diafyser, rörbensdiafyser.

Obest: diafyser, rörbensdiafyser, fragment.

Sammanfattning

Jönköpings läns museum genomförde under 1991 arkeologiska undersökningar av RAÄ 6 och 8 i Sandseryds socken, Jönköpings kommun. Ben från en del av de anläggningar som framkom då har här analyserats. Huvudsakligen är det ben från människa som finns i anläggningarna. Det är personer i varierande åldrar, från barn till gamla individer, som har hittats. Det är bara i tre anläggningar som det finns fragment som har kunnat användas för könsbedömning. Dessa fragment kommer från en kvinna och möjligen två män. I en anläggning, A35 kan man på ett människoben se ett huggmärke som inte har läkt ihop. Det visar att individen dog i samband med eller strax efter han eller hon fick hugget. I fyra, eventuellt fem, anläggningar finns det ben från djur. I skärvstenshögen, A12, finns rester efter ett får eller en get. I A3:F4a finns djurben som troligen kommer från en hund där man kan se ett huggmärke från när djuret avlivades. De övriga djuren har inte kunnat artbedömas.

Exploateringen av Hedenstorps industriområde utanför Jönköping initierades i början av 1990-talet. Då området hyste flera kända fornlämningar fick läns museets arkeologer möjlighet att undersöka gravar, gravfält, boplatser och blästplatser under ett antal år.

Denna rapport beskriver gravundersökningarna av en stensättning och ett gravfält som undersöktes 1991. En stor flack stensättning på en liten höjd gav relativt litet men desto intressantare fyndmaterial: förutom glaspärlor, keramik och brända ben framkom länets äldsta kända runskrift. Runorna var av den äldre runraden och hade ristats på ett litet remändebeslag av brons som har daterats till folkvandringstid, cirka 400–550 efter vår tideräkningens början. Själva texten har inte gått att tyda då beslaget var något skadat.

På gravfältet fanns drygt tjugo begravningar, alla förutom en var brandbegravningar. Den enda obrända begravningen fanns i en liten stensättning, där själva skelettet hade upplösts helt och hållet. I den förmodade fotändan av graven fanns en lansspets av järn. Denna har daterats till slutet av romersk järnålder–början av folkvandringstid, cirka 300–500 efter vår tideräkningens början. I övrigt fanns två rektangulära stenkretsar och ett tjugotal brandgropar på gravfältet. Fyndmaterialet bestod bland annat av keramik, knivar, pärlor, fibulor, rembeslag och söljor.

På gravfältet fanns även spår av betydligt äldre aktiviteter i form av en skärvestenshög och härdgropar från äldre bronsålder, cirka 1 800–1 300 före vår tideräkningens början.

